

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Граждани на работа

Фонд **Активни граждани България**
по Финансовия механизъм на
Европейското икономическо пространство
2014–2021 г.

ИНСТИТУТ
ОТВОРЕНО
ОБЩЕСТВО
СОФИЯ

ФОНДАЦИЯ
РАБОТИЛНИЦА
ЗА ГРАЖДАНСКИ
ИНИЦИАТИВИ
покрепяме инициативните

**ТРЪСТ
ЗА СОЦИАЛНА
АЛТЕРНАТИВА**

Съставител *Елица Маркова*

В изданието са използвани снимки от архивите на представените организации и лица. Включените текстове са резултат от съвместната работа на екипа на Оператора и екипите на изпълнителните проектните организации.

Цялата отговорност за съдържанието на сборника носят издателите. При никакви обстоятелства не може да се приеме, че това издание отразява официалното становище на страните донори и на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство.

Екип на Оператора

Фондация „Институт „Отворено общество – София“:
Георги Стойчев, Елица Маркова, Велико Шербанов, Десислава Велкова, Анита Джоунс, Милен Минчев, Юлия Сотирова, Румяна Видолова, Леонид Дуков, Красимир Трнев, Илко Йорданов, Боян Захариев

Фондация „Работилница за граждански инициативи“:
Илияна Николова, Валери Панджаров, Мария Стоименова, Симона Бондикова, Моника Писанкънева, Мария Петрова, Мария Цекова, Ренета Куцарова

Фондация „Тръст за социална алтернатива“:
Сара Перин, Айлин Джафер, Огнян Исаев, Мария Методиева, Валентин Тъпчев, Виолета Димитрова

Повече за Фонд Активни граждани България и всички подкрепени проекти и инициативи можете да прочетете на activecitizensfund.bg, на страниците на организациите – Оператор на Фонда, както и на facebook.com/activecitizensfund.bg

© Фондация „Институт „Отворено общество – София“, 2024

© Фондация „Работилница за граждански инициативи“, 2024

© Фондация „Тръст за социална алтернатива“, 2024

ISBN 978-954-2933-74-8

Съдържание

Увод / 4

Тематичен приоритет
Подобряване на демократичната култура и на гражданската осведоменост / 8

Тематичен приоритет
Подкрепа за правата на човека / 54

Тематичен приоритет
Овластяване на уязвими групи / 90

Тематичен приоритет
Равенството между половете, предотвратяване на насилието по полов признак / 126

Тематичен приоритет
Опазване на околната среда, промени в климата / 146

Тематичен приоритет
Капацитет и устойчивост на гражданския сектор и на гражданските организации / 176

Стипендиантска програма за студенти от ромски произход, изучаващи здравни специалности / 210

Инициатива за изграждане на бъдещо поколение граждански лидери / 218

Платформа за генериране на проекти / 222

Представяме ви...

Светла Костадинова / 12

Александър Куманов / 16

Кристина Христова / 24

Велислав Радев / 30

Боримир Тотев / 37

Ласка Ненова и Влад Фегоров / 43

Цветелина Христова / 46

Георги Богданов / 51

Цвете Янева / 58

Диана Рагославова / 62

Ана Алексиева

и Яна Бюрер-Тавание Кунчев / 73

Наталия Иванова / 78

Бистра Иванова / 82

Даниела Коларова / 87

Елена Кабакчиева / 94

Николай Кирилов / 100

Диана Димова / 106

Пол Найденов и Мануела Попова / 112

Камелия Димитрова / 120

Миглена Атанасова
и Надежда Стойчева / 130

Лозен Йорданов / 138

Юлия Ангонова / 144

Десислава Димитрова / 155

Вера Стаевска / 162

Вера Петканчин / 167

Владимир Цветков / 173

Теодора Бакърджиева / 180

Теодор Славев / 188

Ива Лазарова / 193

Георги Генчев / 199

Ясен Цветков / 205

Увод

През последните седем години градихме мост между активните граждани и гражданските организации в България. И вярваме, че успяхме!

За тези седем години по този мост преминаха над 300 хиляди граждани, а резултатите от съвместните ни инициативи достигнаха до близо един милион души.

Сега сме щастливи да споделим с вас общите ни успехи. В този сборник ще прочетете откъде Светла Костадинова (ИПИ) черпи легитимност за дейността на организацията ѝ, как Александър Куманов (Фондация „Четиридесет и две“) обяснява на близките си какво работи или коя е книгата, която в момента чете Кристина Христова (АЕЖ). И още много други споделени неща.

Фонд Активни граждани (Active Citizens Fund) е програмата за подкрепа на гражданското общество в България в рамките на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство за периода 2014–2021 г. (ФМ на ЕИП).

С финансов ресурс от над 16 045 000 евро, предоставени изцяло от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, и в продължение на седем години – от 2017 до 2024 г., Фондът подкрепи над двеста инициативи на български граждански организации и техните партньори от страната и държавите донори в шест ключови за гражданския сектор тематични области:

1. „Подобряване на демократичната култура и гражданската осведоменост“
2. „Подкрепа за правата на човека“
3. „Овластяване на уязвими групи“
4. „Повишаване на приноса на гражданските организации за равенството между половете и предотвратяване на насилието по полов признак“
5. „Повишаване на ангажираността на гражданите с опазване на околната среда и климатичните промени“
6. „Подобряване на капацитета и устойчивостта на гражданския сектор, в това число на гражданските организации“.

Обхватът, предефинираните специфични цели и индикатори бяха потвърдени след широко обсъждане с голям брой активни неправителствени организации (НПО) от цялата страна преди началото на програмата и подготовката за конкурсите за проекти.

Постиженията от упоритата работа на подкрепените неправителствени организации допринасят за целта на Фонд Активни граж-

дани, а именно: „укрепнало гражданско общество, активни граждани и властени уязвими групи“.

Резултатите, много малка част от които имаме възможност да представим в този сборник, са ценен принос и за постигането на общите цели на ФМ на ЕИП и Норвежкия ФМ – намаляване на икономическите и социалните различия и укрепване на двустранните отношения между страните бенефициенти, в частност България, и страните донори – Норвегия, Исландия и Лихтенщайн.

Фонд Активни граждани България включи и специален компонент за предоставяне на стипендии и менторска подкрепа за студенти от ромски произход, изучаващи медицински специалности. В периода 2018–2024 г. бяха подкрепени 121 младежи и девойки, от които над 50 завършиха успешно висшето си образование и получиха ценни граждански компетенции за работа в общността.

Оператор на Фонд Активни граждани България през изминалите седем години беше Фондация „Институт „Отворено общество – София“, съвместно с Фондация „Работилница за граждански инициативи“ и Фондация „Тръст за социална алтернатива“.

Малко след началото на програмата се изправихме лице в лице с не-обичайни проблеми, които подложиха на сериозен тест уменията ни за устойчивост и гъвкавост. Заедно преминавахме през поредица от предизвикателства и ефектите от тях – пандемията от ковид-19, войната в Украйна, безпрецедентната политическа нестабилност, нарастващото разединение в обществото по важни теми, вълната от дезинформация, бързо настъпващите глобални промени, които във все по-голяма степен се приемат за важен фактор за развитието на гражданското общество в България, както сочат данните от нашите изследвания.

Пандемията от ковид-19 донесе редица промени в начина ни на работа – невъзможността за срещи лице в лице откри пътя за дигитално общуване, учене и споделяне с немислими преди това темпове и постави пред нас предизвикателства в редица аспекти.

Проектните дейности бяха преосмисляни, реорганизирани, понякога временно прекратявани – нерядко по няколко пъти. Промените в сключените в началото на програмата договори за безвъзмездно финансиране следваха една след друга, включително във връзка с премахването на изискването за съфинансиране на проектите – едно несъмнено съществено облекчение за всички подкрепени организации. Успяхме да запазим тази желана промяна и за всичките предстоящи конкурси. Казано накратко, през това относително смутно време ние бяхме насреща.

Като Оператор на Фонда не само организахме конкурси за проекти, в това число и две извънредни сесии заради пандемията от ковид-19 и в отговор на последициите от войната в Украйна, а и предоставяхме

продължаваща подкрепа и консултации при изпълнението на проектите, организирахме двустранен и регионален обмен на добри практики, знания и идеи, работихме с млади граждански лидери, изследвахме обществени нагласи и динамиката на гражданския сектор, проведохме редица тематични срещи и съпреживяхме заедно с подкрепените организации и техните екипи трудностите и успехите на всяко проектно начинание.

Част от екипа на Оператора на Фонда

граждани „24/7“ и независимо от това колко силно се идентифицираме с работата си, всички ние сме преди всичко хора. Познавайки се по-добре, можем да направим още много повече неща заедно...

Надявам се, че тази книга ще ви бъде интересна и може би ще ви донесе радост.

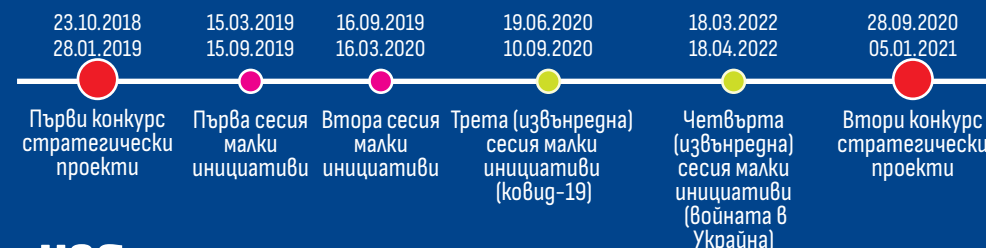
Елица Маркова, программен мениджър

Благодарим на всички колеги, на Офиса на Финансовия механизъм и на страните донори Норвегия, Исландия и Лихтенщайн за доверието и подкрепата!

В настоящия сборник имаме възможност да представим само малка част от подкрепените инициативи, както и някои от хората, които стоят зад каузите на подкрепените организации и отделиха от времето си, за да отговорят на въпросите ни. Те ни разказаха не само за професионалния си път, а и за личната си мотивация и поглед към бъдещето. Научаваме повече за тях и от споделените заглавия на книги и филми. Защото освен професионалисти и активни

6 тематични области

6 конкурса

наг **250** подкрепени организации

211 проекта в **32** населени места

наг **300 000** граждани, ангажирани в разнообразни проектни инициативи

повече от **300** доклада, изследвания, публикации, базирани на данни

близо **МИЛИОН** достигнати граждани в цялата страна

Тематичен приоритет

Подобряване на демократичната култура и гражданската осведоменост

01

62 подкрепени проекта със специфични цели:

- Участие на гражданите при вземане на решения по обществени политики
- Осъществяване на изследвания за подпомагане на вземането на решения, формулирането на обществени политики и дебат
- Насърчаване на медийната грамотност и гражданското образование
- Подобрена прозрачност и отчетност на публичните институции
- Наблюдение и насърчаване на прилагането на етични стандарти в журналистиката

Илюстрация на Ясмина Зорниц за „Изящни дела“

Разказват заглавията на проектите

Форум „Достъп до информация“ ○ Рискове за сигурността. Към дълбока реформа на институционалните политики ○ Изследване и аргументи за нови жилищни политики в полза на цялото общество ○ Включеност и увреждания ○ Намаляване на бедността и неравенството във възможностите чрез реформи в социалните трансфери и услуги ○ Канал 4 ○ Активни граждани в селата ○ Визия за зрение ○ България расте с децата си ○ Информирано гражданско участие в полза на природата ○ Противоводействие на злоупотребите в името на честта в социален и правен аспект ○ Демократизиране на процесите на формиране и прилагане на политики в градовете с районно деление – София, Пловдив и Варна ○ КЛАС [Критични:Любознателни:Активни:Смели]. ○ Прозрачност и отчетност на местните власти, силни общности: внедряване на стандарт за отчетност и интегритет на местните власти чрез ангажираност на местни НПО и медици ○ Каузи с глас и лице ○ Граждански хъбове в университетите: активизиране на гражданската енергия в подкрепа на гражданските организации ○ Застъпническа кампания за социални жилища и жилищни терени в общините Стара Загора, Пловдив и Марица ○ Вход за граждани – ФГУ за подобряване на обществените консултации в общините ○ Противоводействие на битовата престъпност чрез мониторинг и повишаване на гражданската осведоменост ○ Гражданско образование чрез ученическо участие ○ Индекс и методика за проучване на умения по медийна грамотност за гимназисти ○ Обратно в училище: възможности за подобряване на ефективността на политиките за повторно ангажиране и задържане в образователната система на отпаднали ученици ○ Млади репортери за местна демокрация ○ От идеи и действия до гражданска осъзнатост в училище ○ Медийна грамотност за гражданска журналистика ○ Колко обществени са обществените медии? (Дезинформация в БНТ и БНР: източници, говорители, разпространение) ○ Застъпническа кампания за предлагане, приемане и популяризиране на концепция за специализиран дневен център и други свързани услуги в общността за лица с Алцхаймер и други форми на деменция ○ Скриптите иновации: Анализ на изследователската и иновационната активност, която остава необхваната от официалната статистика ○ Гражданска инициатива за ефективна политика по опазване на биоразнообразието ○ Граждански бюджет за София ○ Ролята на гражданите в местното самоуправление ○ Оптимизиране на политики и неутрализиране на негативните ефекти от Covid-19 ○ Електронни поуки от историята за България след COVID-19 ○ Инициатива за граждански бюджети ○ Нарушена легитимност: контролираният и купен вот в България, размер и влияние ○ Насърчаване на иновациите на работното място сред малките и средните предприятия в България: анализ и препоръки ○ Пациентският отговор срещу COVID-19 ○ Адаптирани модели за дигитално гражданство в епидемична училищна среда ○ Активни граждани за енергийно независими общини ○ Квартална демокрация в градските общности ○ Децата в сърцето на българската демокрация ○ Достъп на възрастните хора (65+) до дългосрочни грижи в дома и общността – политики и реалност ○ Активни граждани за местни и национални реформи в здравеопазването ○ Споделяй, грижи се, излекувай – трансформиране на грижите за хората с редки болести. Мрежа от платформи за активно гражданство ○ Наука и журналистика: заедно срещу инфодемията ○ Интегрален подход за развитие на медийната грамотност на учениците ○ От репресия към превенция и социална интеграция: За реформа на наказателните политики и Кодекс на Република България ○ Платформа за активни граждани „ЛидерЛандия“ ○ Застъпничество за икономическо възстановяване чрез реформи ○ Какво можем заедно ○ Публичните институции през призмата на фактологична проверка ○ Изследване на нуждите и проблемите на жените в България ○ Граждански мониторинг на публичните назначения – стратегически инструмент за добро управление ○ Срещу дезинформацията: електронни поуки от историята на България ○ „Демокрация!“ – журнал, подкаст и кръгли маси за политика и общество ○ Дигитални демокрации vs. Дигитални диктатури ○ Иновативно обучение на ученици за технологично разпознаване на дезинформация – с фокус върху извънредни условия на война ○ Медийно образование за активно гражданство ○ Заедно и равни: правата на търсещите убежище и закрила ○ Млади репортери за мир.

Намаляване на бедността и неравенството във възможностите чрез реформи в социалните трансфери и услуги

Проект на:

Институт за пазарна икономика (ИПИ)

Период на изпълнение:
септември 2019 – 2022 г.

Място на изпълнение:
София

Повече на:
socialchangebg.info; ime.bg

01

Проектът в числа:

Изготвени 10 аналитични доклада, 12 становища и позиции, над 140 статии в бюлетина на ИПИ, проведени 4 кръгли маси, близо 200 участия в медиите.

Всички усилия по проекта бяха насочени към осъществяването на изследвания, които да подпомогнат дебата, вземането на решения и формулирането на публични политики.

Работата на ИПИ допринесе за разширяването на обхвата на месечните социални помощи и помощите за отопление, които са сред най-ефективните социални програми в страната и имат пряко отношение към показателите за бедност и неравенство.

Приетите промени в българското законодателство увеличават обхвата на социалните програми в страната – достигайки до нови над 70 хиляди души в риск от бедност. Увеличените възнаграждения в социалната сфера пък достигнаха до близо 40 хиляди социални работници.

Интензивната работа със заинтересованите страни, множеството участия в медийното пространство и публични събития, както и постоянната комуникация с институциите допринесоха за промяна на модела на социалното подпомагане в България, в т.ч. обвързване на месечните социални помощи с линията на бедността и по-голям обхват на помощите.

Общо 6 младежи проведоха тримесечни стажове и участваха активно в аналитичните дейности по проекта.

Нов елемент в работата ни беше сформиранието на консултативен съвет с широк спектър от експерти и представители на заинтересованите страни. Дискусиите в рамките на съвета бяха открити и в неформална среда, често вадеха екипа на ИПИ от зоната на комфорт и в крайна сметка дадоха възможност за много по-всеобхватен подход към темата за бедността и социалната защита. Формулирането на прости и работещи решения от експерти с изключително пъстър профил, които през годините са имали различни визии за ролята на държавата в социалната сфера, беше един от най-ценните резултати от проекта.

Институт за пазарна икономика

Видео от четвъртата кръгла маса „Нов подход към социалната защита: възможности за реформа на трансферите и социалните услуги“ можете да гледате, като сканирате кода:

Представяме Ви...

Светла Костадинова

Разкажете ни накратко за себе си.

Изпълнителен директор на ИПИ съм от 2007 г., а в самата организация работя от 2001 г., т.е. вече повече от 20 години съм част от гражданския сектор. ИПИ празнува 31 години от основаването си през 2024 г. и май сме една от първите организации, създадени в началото на прехода, която е активна и днес. Личната ми мотивация е вярата, че всичко е възможно, но само ако някой положи усилия да се случи. Аз съм оптимист, а това е ключово, когато работиш в организация, която няма директна власт да променя политики, а действа дългосрочно – с анализи, събития, кампании, формиране на обществено мнение, участие в коалиции и т.н.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Отне им известно време на родителите ми да разберат с какво се занимавам, но след много наблюдения, обяснения и реални резултати вече разбират. Това обаче сякаш все още не е напълно осъзнато, защото не могат да обяснят на трети човек. На децата ми няма защо да обяснявам, те с всичко са наясно – според тях аз цъкам на компютър, пътувам и ходя на събития.

Коя книга четете в момента?

В момента чета „Кратка история на иновациите“ от Мат Ридли – описва примери от цял свят от последните 300 години на процеса на подобряване на живота ни чрез иновации. Повечето истории сочат, че работещите иновации са често резултат от грешка, случайност или непрестанен процес на подобрене на гадено изобретение, което е било неприложимо в първоначалния си вариант. Поуката е много важна за мен – никога не трябва да се отказваме да подобряваме нещата, които са важни за нас.

Каква е мисията на Вашата организация? Разполагате ли с постоянен екип, офис?

Мисията на ИПИ е да представя ролята и възможностите на пазара за решаване на предизвикателствата, пред които обществото се изправя. ИПИ е изключително активна организация и има постоянен екип от икономисти и юристи.

Откъде най-вече черпите легитимност?

Често се случва към нас да се обръщат хора, компании, асоциации, които имат проблем или решение на такъв в публичната политика. Причината е, че в изминалите 30 години сме показали, че сме изключително постоянни във вярата си, че повече свобода за хората и бизнеса е правилният път към повече възможности и растеж. Работата с данни, разбирането на българската икономика, натрупването на опит и постоянното наблюдение на дебата и развитията също допринасят за това нашите тези да се чуват, понякога да се приемат от политиците, а бизнесът да търси експертизата ни, когато става въпрос за подобряване на бизнес средата.

Могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Разбира се, че допринасят за подобряване на живота на хората. За която и голяма промяна да се сетите, в която и да е публична политика у нас, можете с бързо търсене да идентифицирате гражданските организации, които са я предложили или са били активни партньори на администрацията в дизайн, въвеждането и прилагането ѝ. Отделно, ролята на сектора да бъде нащрек възпира много потенциални недобри практики, което също е положителен принос.

Как си представяте гражданския сектор след 15 години?

Много повече малки, но силни, активни и динамични организации, които действат в местните общности, но вече не само за решаването на конкретни проблеми, но и за предлагането на визионерски инициативи и решения.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Всяка сфера има нужда от подобрене, особено в настоящата ситуация, когато изкуственият интелект дава възможност на всеки да го използва за това. Ако става въпрос за публични политики, които имат нужда от голяма гражданска енергия, то ще посоча здравеопазването, грижата за възрастните хора, медиите и бързото адаптиране на учебното съдържание, за да е релевантно поне малко на реалността.

Има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани?

Гражданските организации винаги ще имат нужда от подкрепа – както за конкретни инициативи, така и за разширяване на влиянието и дейността си. В този смисъл програми като ФАГ са силно полезни и необходими. ФАГ ни позволи да фокусираме усилията си в посока подобряване на социалната политика, като от аналитична дейност успяхме да вложим много повече усилия в застъпническа дейност, което в крайна сметка доведе до конкретна промяна.

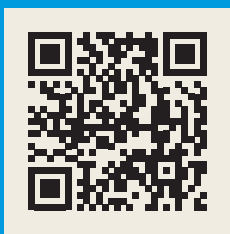
Канал 4 и Мрежа от платформи за активно гражданство

Проекти на:
Фондация „Четиридесет и две“

Период на изпълнение:
септември 2019 – 2023 г.

Място на изпълнение:
София

Повече на:
channel4podcast.com

01

Младите хора имат нужда от адекватна информация, поднесена на разбираем език, за всичко онова, което зависи от тях, за да живеят в нормална държава, подредено общество и да споделят ценности, характерни за настоящето, а не за миналото.

Фондация
„Четиридесет
и две“

„Има какво да се чуе“, или платформата на младите за практикуване на активно гражданство

Как започна всичко? Екип от 10 младежи, всички на възраст до 30 години, създаде над 40 подкаст епизода и още толкова видеа по формата на влогове, интервюта и интеракции с активисти, техни връстници и интересни личности.

Най-разнообразни теми са „преведени“ от младежи за младежи на разбираем за тях език с цел да провокират критичното им мислене. С помощта и на ментори младежите разработваха съдържанието и участваха активно в планирането и разпространението му сред своите връстници.

По време на втория сезон бяха реализирани 68 нови епизода във видео и аудио формат по теми като свободата на словото, демократичните ценности, гражданския активизъм, доброволчеството. Беше създадена и мрежа от приятелски платформи.

Представяме ви...

Александър Куманов

Разкажете ни накратко за себе си.

Казвам се Александър Куманов и съм директор на Фондация „Четиридесет и две“. В гражданския сектор съм от 2010 г., а опитът ми с НПО всъщност датира още от края на 2001 г. Тогава попаднах в среда, която осигуряваше подкрепа на организации на млади хора да реализират идеите си и някак съвсем естествено това се

превърна в първата и досега най-моята кауза. Това да видиш как усещането за подкрепа и насърчаването на креативността успяват да „коригират“ наистина скоростно всички пропуски на образователната ни система, да видиш как наистина „създаваш адекватни хора“ – това са основните неща, които ме мотивират да не се отказвам и в кратките моменти, в които съм работил нещо друго, са били причината да се завърна отново.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Казвам им, че давам възможност на младите хора да грешат и им помагам да си вземат поуците от това. И не мисля, че ме разбират добре. Но причината донякъде е и в това, че концепцията за „грешката като основа на успеха“ отсъства генерално в ДНК-то ни.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Наслушал съм се на какви ли не предразсъдъци и глупости. В началото ги приемах лично, после някак разбрах, че е по-важно да не се отклоняваш от пътя, отколкото да спиращ на всяка крачка и да водиш разговор с глухи, докато съвсем загубиш инерция.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

„Еlegantността на таралежа“ с автор Мюриел Барбери. Определено препоръчвам тази книга, и то не само заради прозрението в нея, че няма как да осъзнаеш какво пише в „Капитала“ на Маркс, ако не си прочел други философи като Кант и Монтескьо и не си разбрал първо тях.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е в момента?

Фондация „Четиридесет и две“ работи за това всеки, който участва в промяната на българското общество към по-добро, да разкаже за себе си, да бъде разбран и да намери последователи. В контек-

ста на работата ни с младите хора създадохме програма за развитие на умения в областта на дигиталния активизъм на млади хора, като насърчаваме интереса им към себеизява, лидерските им качества, както и уменията за създаване и развитие на собствени подкаст канали. Така се появи Канал 4 (channel4podcast.com). В момента сме почти във финалната фаза на обособяване на собствено подкаст студио, двама колеги са на трудов договор, а общият екип се състои от 10 души.

Откъде най-вече черпите легитимност?

Цялата ни дейност е публична. В последните години няма дейност, която да сме реализирали и да няма видео или аудио материал от нея, който да бъде публикуван в интернет и да бъде широко достъпен. Това е легитимността, която си осигурихме. Тя води и нови хора в екипа. В тези 12 години съществуване намерихме партньори. Не беше лесна задача да се докажем в среда, в която ресурсите са ограничени, и това не е много в полза на изграждането на доверие, но в известна степен успяхме и можем да кажем, че сега проходащите организации имат много по-сериозна нужда от подкрепа, отколкото ние.

Ще може ли организацията да продължи напред, ако Вие започнете друга работа?

Не съм фен на разбирането за „организационен капацитет“. Капацитетът е съсредоточен основно в хората и техните знания и умения. Загубата на хора от екипа е загуба и на капацитет независимо от всички усилия за споделяне вътре в екипа. Това неминуемо забавя скоростта. В този контекст и Фондация „Четиридесет и две“ ще продължи напред със сигурност, но как и с какво упорство, не мога да кажа в момента.

Бихте ли споделили момента от работата си, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Когато събрахме младежкия екип и ги слушах как планират дейностите си. Беше нещо живо и истинско, доста откъд индикатори и стойности.

Какво остава като дълготраен ефект от проекта по ФАГ?

Името на Канал 4, което привлича нови младежи да се присъединяват към екипа, да се пробват пред камера и микрофон, да задълбочават погледа си към обществените процеси, да търсят себе си в решението. И това ще остане и без Фондация „Четиридесет и две“ за над 20 пряко ангажирани до момента младежи и за всички, в допълнение докато се до Канал 4.

Могат ли гражданските организации да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

За огромни групи от хора тези организации са единствените, които осигуряват подкрепа. Дали могат обаче да допринесат успешно за

промяна, е много добър въпрос. След 35 години демокрация и гражданско общество в България ние все още имаме нужда да си отговорим на него. Според мен има сериозни бели петна в комуникацията на този сектор с обществото и не успяваме да убедим хората, че именно организациите, които стратегически подхождат към решаването на проблеми, имат много сериозна нужда от подкрепа, която ще бъде в пъти с по-силен ефект от чистата благотворителност. Има добри примери, но генерално не се справяме добре.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции?

В общество, в което няма култура на сътрудничество и средата за ресурси е силно конкурентна, съвсем естествено партньорствата са по-скоро сложни и нетрайни, отколкото естествени. НПО не са част от друго общество. Ние живеем и работим в тази среда, осъзнаваме, че за да сме по-силни, трябва да сме заедно, но примерите за успешни подобни инициативи са малко (НМФ, НМД...).

Как си представяте гражданския сектор след 15 години?

Не мисля, че ще има значими промени, дори за съжаление съм по-скоро песимистично настроен, че в сектора е възможно да навлязат критична маса от млади и високомотивирани хора, които да реализират онези цели, за които на нас не са ни достигнали хъс, време или средства. Структурата на обществото е такава, а и събитията в последните години показаха, че има невероятна нужда от укрепване на ценностите и преоткриването им, а за гражданския сектор те са основното гориво.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Образование, насочено към развитие на умения; демократични ценности и същност на гражданското участие; подкрепа на уязвими групи; екология; младежки политики.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани и с какво тя допринесе за развитието на Вашата организация?

Определено има нужда от програми, които да инвестират в устойчивостта на гражданските организации. За нас ФАГ имаше точно такава роля – получихме изключително ценна подкрепа (не само финансова) за това да доразвием портфолиото си от дейности с такива, които отговарят на очакванията на целевата ни група, да модернизираме подхода си и да се утвърдим.

Какво можем заедно

Проект на:
Фондация „Дарик“
в партньорство с
Фондация „Четиридесет и две“
и Програмен и аналитичен център
за европейско право

Период на изпълнение:
октомври 2021 – декември 2023 г.

Място на изпълнение:
София

Повече на:
kauzisglasilice.org

01

В продължение на 27 месеца подкаст каналът kauzisglasilice.org отразяваше реализираните 90 радиопредавания в национален ефир. Бяха осъществени 26 видео излъчвания, като 6 от тях бяха и пред публика на живо. В допълнение редакторите в НПО портала изработиха обширни статии по темите на предаванията. На обществото бяха представени над 100 организации и инициативи, като материалите от тази дейност остават публикувани в различни комуникационни канали и за последваща употреба – уебсайта на проекта, YouTube, подкаст платформи, сайта на Дарик радио и НПО портала и през подкаст платформи като Spotify, Google podcasts, Apple podcasts.

Проектът доразви платформата за свободен, непринуден и откровен разговор за дейности, резултати и стоящата зад тях мотивация сред хората, работещи в НПО. Провокиран бе сериозен интерес за включване, който надхвърли предварителните ни очаквания.

Фондация „Дарик“

Вход за граждани

Проект на:
Сдружение „Форум Гражданско
Участие“
в партньорство с
Български център за нестопанско
право

Период на изпълнение:
октомври 2021 – декември 2023 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
fgu.bg/vhod-za-grazhdani

01

Платформата CONSUL – лесен и удобен начин да бъдеш активен гражданин. Работи в 130 публични администрации по света. Базирана е на отворен код и може да бъде адаптирана за всяка една община или друга институция по света. На платформата може да се гласува по конкретни въпроси изцяло онлайн. Благодарение на проекта „Вход за граждани“ България е една от първите държави на Балканите, в която се внедрява CONSUL.

Най-силна мотивация демонстрираха общините Кърджали и Търговище. Платформата „Кърджали за теб“ е достъпна на: zateb.kardjali.bg/

„Вход за граждани“ отвори пътя към качествени обществени консултации и участие на гражданите в 7 пилотни български общини: Враца, Карлово, Кърджали, Ловеч, Монтана, Търговище и Столична община.

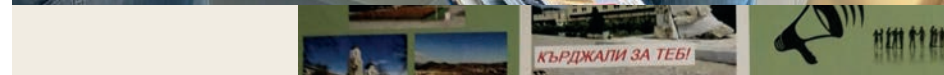
Защо „вход за граждани“? В много български общини има добра нормативна рамка, която регулира гражданското участие, но рядко се прилага. В други случаи гражданите остават с усещането, че процесите по консултиране са по-скоро формални и не водят до реални резултати. Всяка община иска да бъде разпозната от своите жители като отворена, прозрачна, достъпна. Това обаче не може да стане само с декларация, а трябва да има реални и удобни начини, които да дават възможност на хората да участват.

Всички добри практики от изпълнението на проекта са събрани в специална книга – „Сборник с разкази с отворен край“.

Повече за CONSUL вижте в това кратко видео:

Младите хора са двигателите на застъпническата кампания в Кърджали #КърджалиЗаТеб #ВходЗаГраждани

ДИСКУСИЯ
Всеки регистриран потребител може да започне дискусия по значима за общността тема и да я обсъди със своите съграждани.

ГЛАСУВАНЕ
Възможно е да се гласува както за предложения на гражданите, така и за предложения на институциите.

Настояването се реализира като част от проекта „Вход за граждани“ - ФГУ за осъществяване на обществено участие в общините. Проектът е финансиран от Фондацията „Форум за гражданско участие“ (Форум) и е реализиран по линия на ФМ на ЕУТ. Основната цел на проекта е осъществяване на качествено участие и повишаване на гражданската култура и общественото участие на местно ниво.

В Монтана младежи доброволци работят за това да привличат местните хора да се запишат в банка за доброволци, която да бъде активно звено към Общината. **#БанкаДОБРОВолци** е инициативата,

с която Сдружение „ЗАКРИЛНИЦИ“ и Общината завършват работата си като местни партньори на „Форум Гражданско Участие“. Целта е хората да се включат с идеи и труд в осъществяването на местни инициативи.

В Монтана беше обновена и местната стратегия за социални услуги по време на криза.

Динамичната и непредвидима обществено-политическа и здравна обстановка в последните години провокира адаптивността ни и доведе до промяна на част от планираните дейности, но същевременно допринесе за това всички въввлечени пряко в проекта да бъдем гъвкави, все по-дигитални и преди всичко търпеливи.

Сдружение „Форум Гражданско Участие“

Интегрален подход за развитие на медийната грамотност на учениците

Проект на:

Коалиция за медийна грамотност в партньорство с Център за оценяване в предучилищното и училищното образование

Период на изпълнение:

септември 2021 — февруари 2023 г.

Място на изпълнение:

цялата страна

Повече на:

gramoten.li

01

Проектът е продължение на „Индекс и методика за проучване на умения по медийна грамотност за гимназисти“, създаден през 2020 г. с подкрепата на Фонд Активни граждани.

И двете инициативи получиха одобрението на Министерството на образованието и Министерството на културата и бяха апробирани в училищата към двете министерства.

През 2022 г. методиката за измерване премина в следващ етап чрез осъществяване на национално проучване на уменията по медийна грамотност. Целта е уменията да се развиват като интегрална част от целия образователен процес независимо от преподавания предмет.

Десетокласници от 229 паралелки в 170 училища от цялата страна участваха в първото за България национално изследване за оценяване на дигиталномедийните компетентности на гимназистите.

Наръчникът „Как да развиваме дигитално-медийни умения в гимназиален курс“ е предназначен за учители и представя мултидисциплинарна методика за развиване на дигиталномедийните умения на гимназистите. Той е създаден и тестван в реални учебни условия от действащи учители и образователни експерти и има изцяло практическа насоченост с включените в него примери, инструменти, ресурси и учебни планове.

Наръчника можете да намерите тук:

Представяме ви...

Кристина Христова

Разкажете ни накратко за себе си.

В гражданския сектор работя от 2010 г., когато заедно с още няколко приятели ентусиасти създадохме Асоциация на европейските журналисти – България (АЕЖ). Както тогава, така и до ден днешен съм мотивирана да работя върху дефицитите, които виждам в обществото, според моите възможности и експертиза, т.е. медиите и журналистиката. Преди това имах близо 8 години стаж като журналист. Още в самото начало на работата на АЕЖ – България си дадох сметка, че без подкрепата на обществото медиите и журналистите не могат да се справят с огромния политически натиск върху тях, а през последните години и с изливащата се дезинформация в социалните медии. Затова и осъзнах, че трябва да започнем работа с обществото през повишаване на медийната грамотност. През 2017 г. заедно с хора от медийни и образователни организации създадохме Коалиция за медийна грамотност (АЕЖ – България е сред основателите на коалицията). Целта беше да действаме обединено срещу дезинформацията и за реформа в образователната система в посока повишаване на критичното мислене и на уменията за справяне с рисковете в социалните медии.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Как обяснявате на близките си какво работите?

Аз съм ангажирана през две организации в гражданския сектор, които, макар и да работят в една насока, все пак работят с различни таргет групи: АЕЖ – България работи основно с журналисти, КМГ – с граждани с фокус учители, възрастни хора и младежи. Това прави още по-трудно да обясня какво точно правя, особено на хора, които не са запознати с работата в граждански сектор. Но това, което казвам, е че работим срещу дезинформацията в две посоки – през подкрепа на работата на журналистите с проверени факти и през обикновените граждани, за да разпознават измамите и манипулациите в социалните мрежи.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Любимо предизвикателство! Особено в по-малки населени места, където провеждаме обучения по медийна грамотност. За жа-

лост пропагандата срещу гражданския сектор си е свършила работата и хората стават недоверчиви. Но именно тези живи срещи с хората през обученията по медийна грамотност са начин да борим последиците от пропагандата, защото хората ни виждат на живо, виждат, че сме нормални човешки същества, а не някакви извънземни форми на живот, „соросоуди“, което много помага за премахването на натрупаните в тях предубеждения вследствие на конспирации и манипулации.

Коя е книгата, която четете в момента?

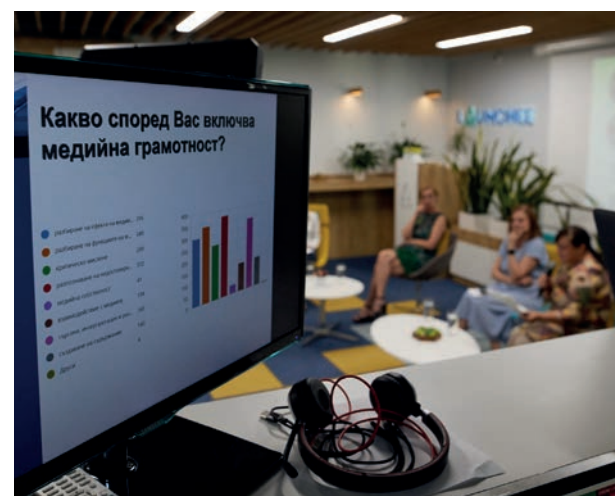
Книгата, която чета в момента, е „Американска“ на Чимаманга Нгози Агичи, която има изключителна прозорливост за човешките взаимоотношения и предрасъдъци. А филмът, който гледах наскоро и още сега в душата ми с много красота, е „Прекрасни дни“.

Каква е мисията на Вашата организация?

Мисията на Коалицията за медийна грамотност е повишаване на медийната грамотност в българското общество. Организацията е активна и изпълнява проекти в синхрон с мисията си, имаме постоянен екип и споделяме офис с АЕЖ.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Необходимостта от развитието на медийната грамотност вече е широко припозната от институциите на Европейския съюз и българските институции. След като вече е легитимирана „на хартия“, остава по-голямото предизвикателство – да убедим институциите и образователната система за практическото развитие на тази съвременна грамотност. В тази „битка“ сме подкрепяни от много учители, директори на училища, неправителствени организации, журналисти, академични представители и медии.

Бихте ли споделили момент от работата си, в който почувствахте най-голямо удовлетворение?

Най-голямо удовлетворение съм чувствала, когато съм виждала промяната във възрастните хора в малки градове след проведено обучение по медийна грамотност.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта или проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Създадената методология в рамките на проекта, подкрепен от ФАГ, е устойчив продукт, който ние активно използваме за обучение на нови учители. Тя, както и обучителната програма за учителите, са част от дългосрочната ни стратегия за работа с училищата и ще залагаме на нея при следващи кандидатствания по проекти.

Могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Гражданските организации са основен двигател на подобрения в българското общество в много сфери. Особено в сферата на образованието се забелязва много силно положителна промяна от работата на неправителствените организации. Но не само – по отношение на околната среда, социалната работа и много други сфери за големите промени стоят организации на гражданското общество. Както се вижда особено през последните години, в период на постоянни промени в управлението на държавата и неспособността да се започнат реални и дългосрочни реформи в нито една сфера гражданските организации остават постоянни и устойчиви в положителните промени, за които работят в България.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България и какво мислите за конкуренцията?

Мисля, че без партньорства и коалиции в гражданския сектор е невъзможно да се постигнат реални съществени промени. Аз съм голям поддръжник на това организациите на гражданското общество да действат съгласувано по общите си теми. Това е единственият начин за промяна. Разбира се, за жалост нездравословната конкуренция съществува и в гражданския сектор, но това са естествени процеси, които се случват навсякъде, и ги приемам като неизбежни трудности по общия ни път.

Как си представяте гражданския сектор след 15 години?

Надявам се след 15 години гражданският сектор да има по-голяма устойчивост във финансов аспект, за да може да работи за дългосрочни промени, а не да изхабява енергията си в проекти на парче. Отделно, надявам се, гражданският сектор и държавните институции да работят в тясно партньорство много повече, отколкото сега.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

За мен най-важните теми са: образованието, включително гражданското образование през целия живот; борбата срещу корупцията,

достъпът до здравеопазване и социални услуги; подкрепата на възрастните хора в пенсионна възраст и тяхната реинтеграция в обществото; околната среда; подкрепата за независимата и качествена журналистика.

Има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Това е една от най-важните програми в подкрепа на неправителствените организации в България и начинът ѝ на функциониране е изключително добре обмислен, така че да подкрепя устойчиво организациите в техните дългосрочни стратегии. За нас подкрепата от ФАГ беше ключова за изграждане на цяло ново направление за работа с учителите за развитието на медийната грамотност през всеки предмет.

На 15 юни 2022 г. Коалицията за медийна грамотност представи резултатите от първото национално проучване на дигитално-медийните умения на учениците в гимназиален етап в България.

Аналитичният доклад за резултатите можете да намерите, като сканирате кода тук:

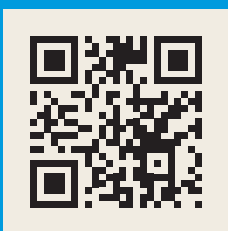
Електронни поуки от историята на България

Проекти на:
MY CENTURY

Период на изпълнение:
юни 2021 — ноември 2022 г.

Място на изпълнение:
София, Монтана, Лом

Повече на:
mycentury.tv;
editor@mycentury.tv

01

MyCentury.tv е популярен уебсайт с видео, който съчетава архивни кадри и свидетелски разкази за някои от най-важните събития на XX в.

- „Ваксината БЦЖ 1950“
- „ХИВ и СПИН в България“
- „Здравни медиатори“
- „България, неохотен нацистки съюзник?“
- „Двойни освободители?“
- „Ромите, строители на социализма?“
- „Кого пазеха граничарите до 1989?“

Филмите могат да бъдат гледани на сайта на My Century, платформите Vimeo, YouTube.

По проекта „Електронни поуки от историята за България след COVID-19“ My Century подготви три кратки филма, всеки един от които разглежда здравна криза от миналото в България и търси отговори на въпроса дали има поуки от тях.

Във филмите са ползвани уникални архивни кадри, открити в Българската национална филмотека, и интервюта с хора, свързани със съответния период от историята.

Първият филм разглежда епидемията от туберкулоза в България през 50-те години на XX в. и развитието на ваксината БЦЖ. Вторият представя навлизането на ХИВ/СПИН в България през 80-те години на XX в. и отношението на властите тогава към серопозитивните. Третият филм разглежда по-неотдавнашни събития от началото на този век и здравните проблеми на ромското население.

Представени са здравните медиатори в ромския квартал „Кошарник“ край Монтана. И трите филма са подготвени и заснети така, че да предизвикват въпроси и да водят до дебат в класните стаи или сред студенти, и бяха включени в електронните учебници на издателство „Просвета“.

Втората серия от филми по темата за дезинформацията имаше за цел да развенчае утвърдени митове от неотдавнашната история на България и да повдигне въпроса за някои негласни „табути“ сред голяма част от обществото.

Темите на тези филми са: „България, неохотен нацистки съюзник?“; „Двойни освободители?“; „Ромите, строители на социализма?“; „Кого пазеха граничарите до 1989?“

Иван Обрейков, оператор, Джанет Бари, режисьор на филмите, Велислав Рагев, My Century

Здравните медиатори Валя Александрова и Петър Цветанов в „Кошарник“, Монтана

Кадр от филма „Здравни медиатори“

Представяме Ви...

Велислав Рагев

Разкажете ни накратко за себе си.

Ранните и студентските ми години преминаха в България по времето на Тодор Живков – период на идеологически конфронтации, които често разделяха дори семейства. Оттогава за мен първостепенна задача стана дистанцирането от идеологиите и издигането почти в култ на фактите, автентичните свидетелства на времето, разказите

от първо лице. По-късно емигрирах от България, работих дълго като журналист в Би Би Си – в Лондон и в горещи точки по света. В мен си остана желанието един ден този вид свидетелства за историята да бъдат заснети и показвани вече с помощта на интернетa и навлизащите технологии. Така през 2009 г. заедно със съпругата ми Джанет Бари, с многогодишен опит пред и зад камерата, стартираме сайта musecentury.tv Особено през първите години такъв проект неизбежно се движи от ентузиазъм и самоотдаване. Скоро за нас и нашите кратки филми се заговори в социалните мрежи, включително и от съседни на България страни. През 2017 г. с няколко колеги регистрирахме в България сдружението с нестопанска цел, на което съм управител. Започнахме да работим по превръщането на сайта ни в образователна платформа по история, срещнахме първите си партньори, наши филми намериха място в електронни учебници по история. През 2021 г. получихме и първия си грант от Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП, свързан с ковид-19 и поуките от историята на България и здравните кризи в миналото. През 2022 г. наш проект беше отново подкрепен от Фонда, този път във връзка с дезинформацията и изменената среда с войната в Украйна. Това, което започна за мен като младежка мечта, все повече се превръща в измерим фактор.

Коя е книгата, която четете в момента ?

Чета книгата „Fake history – Ten Great Lies and How They Shaped the World“ на Otto English, псевдоним на британския писател и журналист Андрю Скот. Лековатата на пръв поглед форма на изложение е привидна, това е сериозно повествование за устойчиви и нелицеприятни митове в британското общество.

Каква е мисията на Вашата организация? Разполага ли с постоянен екип? Офис?

Считаме мисията си за просветителска, свързана с образованието по история и представянето по нагледен и достъпен начин на граждански ценности без политически пристрастия, национализъм или друг вид идеология. Съставът на сдружението ни е постоянен, в него членуват 7 души. Според проекта привличаме и външни колеги със съответния опит и качества. Офис нямаме. Организацията е активна, търсим нови проекти и партньори.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Нашата организация обединява хора с дългогодишен опит като експерти: сред нас има журналисти с по над 20-годишен опит като безпристрастни разказвачи, учени: социолог, специалист по нова история, професор от Стокхолм – българист. Заедно или поотделно обсъждаме с колегите проектите си, това ни дава увереност, че вземаме правилни решения и подбираме подходящи теми за работа.

Бихте ли споделили момент от работата си, когато почувствате най-голямо удовлетворение?

За нас, които работихме по проекта за развенчаване на исторически митове като част от борбата с дезинформацията, и за мен лично това беше интересът, който предизвикаха филмите ни сред най-младите в платформата „ТикТок“. Но реакциите по тях бяха и тревожни: ученици коментираха нацизма и комунизма повърхностно и без познаване на фактите. Като че ли в училище не им е било преподавано нито за ГУЛАГ, нито за Холокоста и съюзниците на България от 1941–1944 г. Същевременно този интерес и дебат ни даде увереност за важността на работата ни и за подкрепата към нас.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проектите, които изпълнихте по ФАГ?

За нас беше изключително ценно по първия ни проект по ФАГ – за историята на здравните кризи в България, да работим с г-жа Ани-на Чилева, един от авторите на първата кампания за борба срещу ХИВ през 90-те години, а днес експерт в Националния център по обществено здраве. Участието ѝ в проекта ни осигури приемственост между поколенията и нагледно демонстрира нарасналия авторитет на общественения сектор. Ще се радваме да имаме възможност този диалог да продължи при нов проект, както и да можем да допринесем за включване на проблемите на общественото здраве в учебните програми. Сътрудничеството ни с издателство „Просвета“ по включването на наши филми в електронните им учебници предхождаше двата ни проекта по ФАГ и продължи след приключва-

нето на проектите. Сега координираме с „Просвета“ работата ни по филми, свързани с приноса на български учени.

Могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

За мен тези организации са един вид коректив на държавните усилия за осигуряване на по-добър живот за всички в обществото. От НПО има особена нужда и поради независимостта им при вземането на решения. Ето например нашата мисия да се преподава история и гражданско образование без политически пристрастия, национализъм или друг вид идеология ни отличава от други организации в този сектор. ФАГ или пък донорите по нашите проекти не са имали намеса в посланията на нашите филми освен визуализацията след монтирането им.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации?

Бих искал да има повече срещи като тази в НДК преди няколко години с български НПО от общественения сектор. Това беше изключително ценна възможност за пряк личен контакт и представяне на проектите, а също така за търсене на потенциални партньори. Ето, нашето сътрудничество с Фондация „Рома-Лом“ започна след спонтанна среща при снимки по първия ни проект за здравните филми, а техни представители бяха включени във втория ни проект – за дезинформацията по отношение на ромското население. Радваме се много на контакта с тях и следим успехите на „Рома-Лом“.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Според мен най-важните сфери за влагане на такава енергия са образованието, здравеопазването / здравната просвета, правата на човека, равенството между половете, околната среда.

Има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани?

Нуждата е насъщна и за много от организациите в гражданския сектор програми като тази са основен източник на финансиране, често и въпрос на оцеляване. Такъв вид програми водят и до особено важни промени в обществото. Ето сега и външни наблюдатели отбелязват, че в България напоследък все по-сериозно се осъзнава важността на историческата памет, на познанието за периода 1944–1989 г. и мястото на страната в Европа. Но начините на финансирането на такива програми трябва и да насърчават едно по-справедливо разпределение на проектите към по-слабите в обществото и извън големите градски центрове.

Нарушена легитимност: контролираният и купен вот в България – размер и влияние

Проект на: Фондация „Антикорупционен фонд“

Период на изпълнение: декември 2021 – август 2021 г.

Място на изпълнение: цялата страна

Повече на: acf.bg

01

Изготвени бяха и списъци с рисковите секции на изборите от април и юли 2021 г., които бяха предоставени на и ползвани от правоохранителните органи. Темата беше активно отразявана от медиите, а гражданите разполагат с ценен ресурс за собствени проучвания и за допълнителен анализ – кратки видеа, онагледяващи най-важните изводи от изследванията, както и списък с рисковите секции и интерактивни карти с геолокации.

Сканирайте за анализа тук:

Какъв е размерът на контролирания и купен вот?

Къде са секциите в риск?

За кои политически сили се е гласувало най-много в секциите с контролиран и купен вот?

Достъп на възрастните хора (65+) до дългосрочни грижи в дома и общността – политики и реалност

Проект на:

Национална католическа федерация „Каритас България“ в партньорство с „Каритас Витания“, „Каритас Русе“ и „Каритас София“

Период на изпълнение:

септември 2021 – април 2024 г.

Място на изпълнение:

национално и местно ниво

Повече на:

caritas.bg/dostap

01

Старостта е и наша отговорност, не само на държавата. Самотата убива, а възрастните хора страдат най-често от нея. Системата на финансиране на социалните услуги за възрастни хора в момента е организирана основно на проектен принцип и липсва устойчивост. Не достигат професионалисти като социални работници, липсват достатъчно услуги за домашна грижа особено в по-малките населени места.

Това са част от изводите на мащабно проучване за достъпа на възрастни хора (65+) до дългосрочни грижи в дома и общността, реализирано от мрежата на „Каритас“ на територията на цялата страна.

През 2027 г. всеки четвърти българин ще бъде на възраст над 65 години. Населението на страната застарява с все по-бързи темпове. Нуждата от дългосрочни грижи за възрастните хора расте както заради самото остаряване, така и заради все по-нездравословното стареене. Затова и основната цел на инициативата е да окаже влияние за промяна на съществуващите политики за дългосрочни грижи в дома и общността за една от най-уязвимите групи в българското общество – възрастните хора.

Като анализира първопричините за различни проблеми, „Каритас“ предлага и конкретни решения, включително устойчиво финансиране, ясни стандарти за качество, ефективно планиране, по-добри условия на труд, легализиране на неформалните доставчици, разнообразни модели на домашни грижи и улеснен достъп до услуги за все по-застаряващото население в България – едни от най-неотложните мерки за осигуряване на качествени, финансово приемливи и достъпни грижи за всички.

Резултатите и препоръките бяха обсъдени на поредица от кръгли маси и дискусии с много широк кръг заинтересовани страни в цялата страна.

Акцент в комуникационната кампания по проекта **„Старостта е и наша отговорност!“** бяха личните истории на възрастни хора от различни населени места в България. Кампанията засегна проблемите, свързани със сложната ситуация в сектора на дългосрочните грижи в България, като острия недостиг на професионалисти и липсата на достъпни и качествени услуги за възрастните хора.

За да се гарантира правото на достоен живот на всеки възрастен човек, България трябва да реформира значително своя сектор за дългосрочни грижи, като му даде заслужено признание и ефективна подкрепа.

Каритас България

За синтезирания доклад от проведените общностно базирани консултации със заинтересовани страни в сферата на дългосрочната грижа за възрастни хора (65+) сканирайте тук:

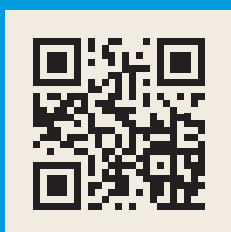
Платформа за активни граждани „ЛидерЛандия“

Проект на:
Младежка ЛГБТ организация
„Действие“

Период на изпълнение:
октомври 2021 – март 2024 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
leaderland.bg

01

„ЛидерЛандия“ е бесплатна платформа за гражданско образование, изцяло на български език с фокус върху пресечеността на формите на дискриминация.

Платформата стъпва върху досегашния опит от обученията на лидери и предлага получаване на граждански компетенции, специално насочени към нуждите на ЛГБТИ общността, с включване на ромски и глухи лидери и други граждански активисти. Тя е създадена в отговор на нуждата от активни, овластени и действащи лидери в тези общности, но и допринася за повишаването на правните умения в гражданския сектор като цяло.

Съдържанието на „ЛидерЛандия“ е особено ценно за младежи (на 18–30 години), които са представители на уязвими групи (ЛГБТИ+, роми, глухи) и доброволци към граждански организации.

Четирите обучения, които се предлагат в платформата, са:

Модул 1: Социални движения

Модул 2: Основи на правото

Модул 3: Умения за активно гражданство

Модул 4: Изграждане на кампани.

Младежка ЛГБТ организация „Действие“

Представяме ви...

Боримир Тотеv

Разкажете ни накратко за себе си.

Казвам се Боримир Тотеv и работя в сферата на развитието и комуникациите в „Действие“. Имам пресечни интереси в областта на миграцията, политиката, организирането на общности и културата. Завършил съм Университетския колеж в Лондон и имам опит в работата като продуцент на творчески и културни събития, комуникация и маркетинг със социално въздействие, както и разработване, управление и предос-

тавяне на публични програми в секторите за благотворителност, граждански права и нестопанска цел. От няколко години отново живея и работя в България, след като прекарах по-голямата част от живота си във Великобритания.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Накратко казвам, че работя в неправителствения сектор. Влизам в детайли според това кой стои срещу мен като слушател. Повечето хора разбират и проявяват истински интерес, когато стане въпрос за работа, която цели да защитава човешките права.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Последното съдържание, към което се връщам за пореден път, търсейки душевно смирение, смисъл и насока, е серия от интервюта на Мая Анджелоу, американска поетеса и общественичка и видна фигура на движението за граждански права в средата на ХХ век.

Каква е мисията на Вашата организация?

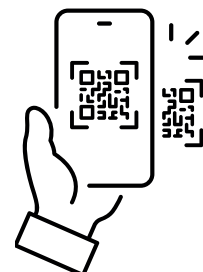
„Действие“ е организация, посветена да допринесе за промяна в живота на ЛГБТИК+ хората в България. Визията ни е да постигнем пълно правно признаване и социално включване на ЛГБТИК+ хората в общество, в което се чувстват сигурни и признати.

Откъде най-вече черпите легитимност?

„Действие“ е добър институционален партньор, който има добре установена позиция и видимост в гражданския сектор в България и Европа благодарни на успехите си в сферата на стратегическите дела, които екипът ни води, и успешните промени на законови рамки, постигнати благодарение на нашата работа.

Как очаквате да се развие „ЛидерЛандия“ в бъдеще? Какви са трудностите по проекта и срещате ли разбиране сред нови аудитории от хора, които не са чували за организацията или първоначално са били скептични или дори враждебни?

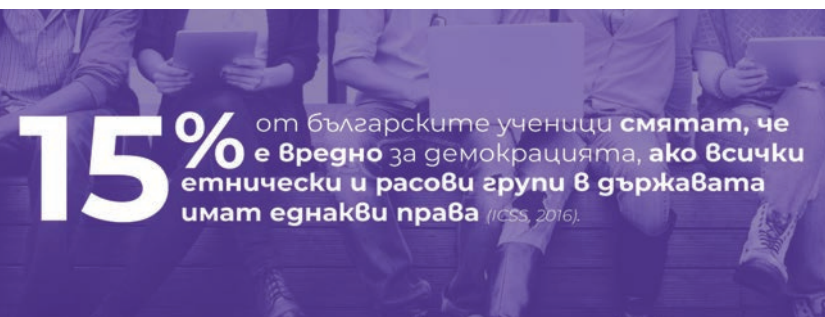
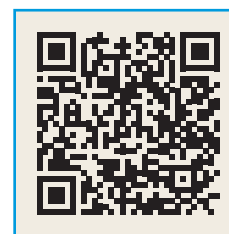
Очакваме „ЛидерЛандия“ да остане ключов инструмент и ресурс за сектора, както и за учителските среди. Първоначално подходихме внимателно, знаейки, че независимо от опита ни в провеждане на обучения със студенти, държавна администрация и МВР никога не сме стигали директно до независими кръгове на активисти и хора от по-малките населени места. След работата ни с подкрепените инициативи, които се разпростират географски от с. Дреновец до Севлиево, започнахме да се чувстваме като семейство от съмишленици независимо от това, че каузите на всяка подкрепена инициатива беше различна. Ключово бе усещането за създадена Лидерландска общност.

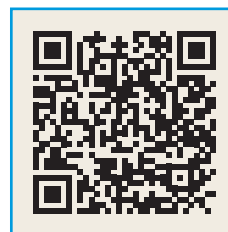
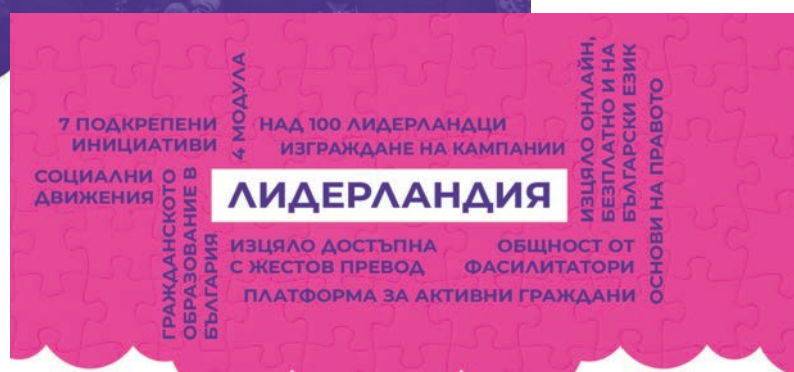
Още заглавия и връзки към подготвени изследвания

„Жилищни условия в квартали с концентрация на бедност и политики за тяхното подобряване“ на Фондация „Подслон за човечеството“. Сканирайте кода за достъп до доклада и всички изследвания по проекта.

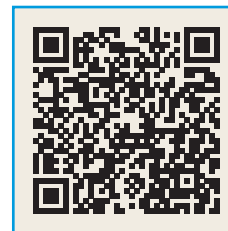

Ключово бе усещането за създадена Лидерландска общност.

„Обратно в училище: възможности за подобряване на ефективността на политиките за повторно ангажиране и задържане в образователната система на отпаднали ученици“ на Институт за изследвания в образованието. Сканирайте кода за доклада.

„Колко обществени са обществените медии?“ на Фондация за хуманитарни и социални изследвания – София в партньорство с Фондация „За ново партньорство в журналистиката“. Сканирайте кода за доклада.

„Висшите публични назначения в изпълнителната власт“ на Фондация „Български институт за правни инициативи“. Сканирайте кода за доклада.

„България расте с децата си: изграждане и развитие на професионални компетентности на работещите с деца в ранна възраст“ на Фондация „За Нашите Деца“. Сканирайте кода за доклада.

Квартална демокрация в градските общности

Двустранен проект на:
Сдружение „БГ Бъди активен“
в партньорство с
Nabolagshager AS

Период на изпълнение:
септември 2021 — ноември 2023 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
bgbeactive.org

01

По проекта бяха проучени добри практики и законодателни възможности в България и Норвегия и бяха създадени ресурси със свободно ползване, вкл. наръчник с добри практики от Норвегия и наръчници за общността и за общини.

Наръчникът за общността представя практични съвети за инициране на промени в градските пространства с активно включване на граждани. Сканирайте кода за достъп до ресурса тук:

Island D44 Active citizens fund
Liseholmen Norway
АКТИВНИ КВАРТАЛИ
ПЛЕЙСМЕЙКИНГ ЗА ДЕМОКРАЦИЯ
НАРЪЧНИК ЗА ОБЩНОСТТА

Как да създадем общност около градските пространства и как да работим по-добре с институциите?

Плейсмейкингът, или иначе казано, местоправенето, е лесен и достъпен процес за организиране на местни граждански инициативи в обществени пространства. Жителите на дадено място са насърчени да го ползват по-активно за различни дейности – срещи и разговори, разходки, игри и т.н.

В българския контекст методът дава възможност за подобряване на вътрешната комуникация и за преодоляване на липсата на доверие между граждани, институции и граждански организации.

В район „Люлин“ в София бяха ангажирани хора с увредено зрение за създаване на безопасно и достъпно пространство за социализиране. Останалите инициативи в София, Пловдив и Хасково ангажираха хора от градски квартали, в които липсват достъпни зелени площи.

През 2023 г. проектът събра над 150 активисти, граждански организации, общини, национални публични институции и медии, за да подкрепят създаването на националната плейсмейкинг мрежа.

Мрежата продължава да функционира като хъб за обмен на информация, практики и предизвикателства. Възприет е

подходът „от долу нагоре“, като методологията е насочена към ниво общност, местни жители и малки организации.

За разлика от други държави плейсмейкинг мрежата в България се развива по инициатива на гражданския сектор. В Норвегия например подобна мрежа стартира по инициатива на публични институции.

Представяме ви...

Ласка Ненова и Влад Федоров

Разкажете ни накратко за себе си.

„БГ Бъди активен“ е колектив от хора и организации, които предлагат алтернативни решения на съществуващи проблеми чрез създаване на концепции и установяване на връзки на национално и международно ниво. Базирани сме в Пловдив и от 2011 г. с всяка наша инициатива вдъхновяваме и подкрепяме различни хора и организации да работим заедно за промяната – тук и сега, с малки, но реални стъпки – и неотклонно следваме голямата цел – за активно българско гражданско общество. В нашия екип има експерти по комуникация, маркетинг, управление на проекти, международни отношения, счетоводство и работа с общности. Тъй като в нашата страна, предвид близкото минало, в повечето случаи общностите нямат практически опит от упражняване на граждански навици, нашата роля виждаме в създаване на възможности за участие и диалог.

Как ангажирате гражданите? Как работите с други заинтересовани страни за гражданско включване?

Голяма ни е страстта към темите за намеси в градското пространство чрез ангажиране на общността, създаване на социални градски пространства и активиране на хората, така че да са водещите в този процес. За да насърчим чувството за принадлежност към дадена общност, използваме плейсмейкинга (изграждането на места). От 2017 г. насам нашият екип адаптира плейсмейкинга към българския контекст и след повече от 50 интервенции из цялата страна сме натрупали богат опит както от успешните, така и от неготам удовлетворителните резултати.

Концепцията за плейсмейкинга е насърчавана от различни международни организации и движения: в началото – от „Project for Public Spaces“, от 2018 г. – от „Placemaking Europe“, а от 2019 г. насам – и от „PlacemakingX“. В момента регионални организации има в Азия, Африка, Латинска Америка. През септември 2023 г. в България иницирахме

мрежата „Plasemaking България“, чрез която обединяваме активисти, общини и експерти в платформа за обмен на опит и разпространение на добри практики в създаването и развитието на публични пространства с активното участие на общностите.

Какво е вашето разбиране за демокрацията, как работи тя?

Вярваме, че демокрацията започва на местно ниво. Когато хората са насърчавани да участват в дейности в общност, за която се грижат, те се чувстват по-мотивирани да поемат отговорност в своите ръце – което в крайна сметка води до по-широка ангажираност, овластяване и доверие. С този принцип започнахме проекта „Активни квартали“, финансиран от Фонд Активни граждани. Нашата цел беше да въвличем общностите във вземането на решения на местно ниво и да развием граждански навици за участие, защото демокрацията трябва да се практикува и да се поддържа редовно.

В проекта разгледахме избраните общностни пространства като места за упражняване на демократична ангажираност. Места, които имат своята история и са арена на интереси, конфликти и възможности. Изключително удоволствие беше за нас да работим с различни общности в малки населени места и градове, да чуем техните проблеми и да разработим с тях някакво решение – било то за облагородяване на паркова зона за хора с домашни любимци, за създаване на пространство за хора в неравностойно положение, или за подобряване на училищна зона за деца и младежи. В процеса те обясняваха идеите си за конкретното място, обсъждаха плана за действие със съседите, правеха компромиси и работеха заедно. Всичко това ги насърчаваше да се научат да преговарят, да търсят консенсус, да преодоляват конфликти и да действат заедно. Точно така се ражда общностна демокрация и се засилва граждански активизъм.

Защо има нужда от НПО в България в сферата, в която работите? Какво ги отличава от други организации?

На фона на големите световни сътресения в последните години демократичните инструменти стават все по-важни за търсене на ефективни общи решения, а гражданските организации имат изключителна роля в създаването на пространства за търсенето на такива решения. Макар и ефектът от подобни инициативи често да не е видим веднага, в дългосрочна перспектива гражданските инициативи насърчават доброто управление, овластяват гражданите и създават положителен опит – като цяло повишават доверието към институциите. Затова „БГ Бъди активен“ продължава своята работа за създаване на възможности за хората да упражняват навици на активни граждани чрез плейсмейкинг, като се фокусираме върху включването на младите хора и на хората от малки населени места.

Наука и журналистика: заедно срещу инфодемията

Двустранен проект на:

АЕЖ – България

в партньорство с

Norsensus Mediaforum

Тракийски университет

Център по растителна системна
биология и биотехнология

Асоциация за кариерно развитие
и обучение

Период на изпълнение:

октомври 2021 – октомври 2023 г.

Място на изпълнение:

София, Пловдив, Благоевград
Стара Загора

Повече на:

factcheck.bg

01

На фона на растящата дезинформация и разпространение на фалшиви новини партньорите в този проект създадоха модел на взаимодействие между учени и журналисти на специална платформа за проверка на фактите.

Близо 100 журналисти и представители на академичните среди взеха участие в серия обучения и онлайн лекции за проверка на фактите в София, Пловдив, Благоевград и Стара Загора. Партньорите обучиха журналистите как да проверяват академичния рейтинг на учените от различни научни области и да се ориентират в различните системи за наукометрия. Създадена беше база данни с учени, на които могат да разчитат журна-

листите, проверяващи факти. Норвежките партньори от Norsensus споделиха ценен опит с българските си колеги, както и с участниците в организирани уебинари.

В рамките на две години бяха публикувани и 75 статии на платформата за проверка на фактите Factcheck.bg, разобличаващи манипулативни или неверни данни за явления от света на науката. Публикациите достигнаха до 400 000 потребители. В подкаста „Фактите говорят“ бяха реализирани 7 епизода, които са слушани поне 8000 пъти само от сайта и допълнително от социалните мрежи на проекта.

Петте обучителни видеа за проверката на факти с дигитални инструменти са гледани над 30 000 пъти.

Учени климатолози консултираха превода и българското издание на наръчник за журналисти за отразяване на екстремно време.

Представяме Ви...

Цветелина Христова

Разкажете ни накратко за себе си.

Както вероятно се случва с всички хубави неща, започнах работа в гражданския сектор случайно. Още като студентка в Румънска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ попаднах на обява за стаж с румънски и английски език в Тръста за гражданско общество в ЦИЕ. Там се запознах с много неправителствени организации от цяла Европа. За мен беше изключително ценно, че имах възможност да пътувам извън България. Така успях да се докосна до вдъхновяващите истории на много хора, чиято работа бе да са двигатели на положителна промяна. И след близо 20 години се радвам, че все още съм част от

сектора. От 2018 г. работя в Асоциацията на европейските журналисти — България и се занимавам с разнообразни проекти, свързани с медийна грамотност, борба с дезинформацията и езика на омразата. Имам страхотни колеги, от които научавам по нещо ново всеки ден.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Днес като че ли хората по-лесно разбират с какво се занимавам. Идеята за проектния принцип е ясна на повечето хора, независимо дали работят в публични, или в частни организации. Децата ми знаят, че координирам младежка онлайн медия за ученическа журналистика, както и че организирам медийни събития и конференции и за тях това е най-интересната част от работата ми.

Как реагират хората, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Повечето хора реагират одобрително, тъй като най-често асоциират неправителствените организации с благотворителност, доброволчество и подкрепа на уязвими групи. Рядко, но ми се е случвало непознати да реагират с насмешка, като повтарят едно от тиражираните разбирания за НПО у нас — „чуждестранни агенти“ или „грантаджии“, намеквайки, че гражданските организации се занимават само и единствено с усвояване на средства от ЕС и САЩ с цел купуване на влияние в България.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Наскоро препрочетох „Непосилната лекота на битието“ (1984) на Милан Кундера. В нея има много пластове, които ме вдъхновяват

и звучат актуално и към днешна дата. С изненада установих, че по книгата е заснет и игрален филм през 1988 г. с участието на Жулиет Бинош, който ми достави не по-малка наслада.

Каква е мисията на Вашата организация?

Асоциацията на европейските журналисти — България е част от международната АЕЖ — независим наблюдател към Съвета на Европа. Но като българско юридическо лице АЕЖ — България има свободата да избира и управлява своите дейности. Те най-често са свързани с подкрепа на журналистите да упражняват свободно професията си, с организиране на обучения за повишаване на квалификацията им и са цялостно насочени към подобряването на медийната среда в България. Екипът ни вярва, че свободните медии са жизненоважни за всяко демократично общество.

Откъде черпите легитимност за дейността си?

АЕЖ — България е членска организация, в която членуват над 130 журналисти и медийни професионалисти, като непрестанно продължаваме да получаваме молби за членство. Това е един от показалите, който сочи, че принадлежността към подобна организация е ценна за журналистите. В АЕЖ се стараем да реагираме навременно с позиции при нарушаване на етичните стандарти в журналистиката, застрашаване на живота и здравето на журналисти, както и възпрепятстване на тяхната работа. Напоследък ключова тема за АЕЖ са т.нар. съдебни дела „шамари“ срещу журналисти и цели медии. Организацията ни отделя време и ресурси за предоставяне на юридическа подкрепа на колеги в подобни ситуации. Случвало се е да организираме и акции за набиране на средства, тъй като често административните такси при подобни дела са непосилни, особено за малки регионални медии.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта Ви по ФАГ?

Подкрепата, която организацията ни получи за администриране на платформата за проверка на фактите Factcheck.bg, както и за публикуване на материали, свързани с разкриване на дезинформация по научни теми, беше ключова. Благодарение на проекта „Наука и журналистика“ разполагаме с база данни (която продължава да се допълва) от учени и експерти по научни теми, до които проверителите на фактите от Factcheck.bg могат да се допитват. Не на последно място започнахме да получаваме покани от български и международни организации за нови проекти, свързани с наука и журналистика, които ни определят като „естествен партньор“ по темата.

Защо има нужда от НПО в България в сферата, в която работите?

Медийната среда в България е доста предизвикателна и не е трудно журналистите да се почувстват обезсърчени, когато опитват да вършат работата си в полза на обществото, а вместо благодар-

ност получават заплахи, уволнения или съдебни дела. Именно затова е много важно да съществуват организации, които да дават усещането за общност на онези журналисти, които вярват в професията и в нейната мисия. Когато човек не е сам, е по-лесно да продължи пътя дори когато по този път има трудности.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години?

Най-ценният ресурс на гражданския сектор в България са хората, които работят в него. Вече се усеща навлизането на ново поколение колеги, които допринасят със свободололюбивото си мислене, оригинални идеи и желание за положителна промяна. Немалка част от младите хора, които започват работа в НПО у нас, се връщат от чужбина, където са завършили образованието си. Така те внасят както нов модел на работа, така и западни демократични ценности, толерантност към различните и нова, позитивна енергия. Аз лично съм голям оптимист за българския граждански сектор след 15 години!

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

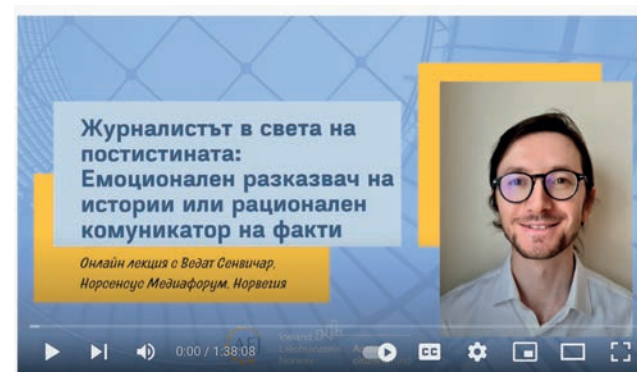
Образование, образование, образование, образование и образование! И то не само на деца, а и на възрастни, и на стари хора. Смятам, че в ученето през целия живот е ключът към добруването на всеки един народ. Грамотните общества сами ще регулират здравеопазване, икономическа устойчивост, вътрешни работи, публична администрация и социална солидарност.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП и ако да, защо?

Съществуването на ФАГ по ФМ на ЕИП у нас е важно не само като възможност за финансова устойчивост, но и като предаване на ценен опит и възможност за учене. С изпълнението на два проекта по програмата, един като реципиент и един като партньорска организация, АЕЖ – България се разви в няколко направления. Първо, като организационен капацитет – при администриране, координация и отчитане на проектите екипът ни научаваше нови неща, като постоянно получаваше подкрепа от изпълняващата организация. Второ, създаде доста полезни ресурси за журналисти, които ще се ползват в дългосрочен план. Трето, подкрепи и спомогна за развитието на платформата за проверка на фактите Factcheck.bg. Последно, но не и по важност, организацията ни допълни портфолиото си с темата за „Наука и журналистика“ и АЕЖ – България се търси от български и чуждестранни партньори за участие в нови проекти по темата.

Част от екипа на АЕЖ

Журналистът в света на постистината - вебинар | The Journalist in a Post-truth World - A Webinar

Сканирайте кода за онлайн лекцията на Ведат Сенвичар на тема „Журналистът в света на постистината“:

Децата в сърцето на българската демокрация

Двустранен проект на:
Национална мрежа за децата (НМД)
в партньорство с
Исландския детски омбудсман

Период на изпълнение:
юли 2021 – юли 2023 г.

Място на изпълнение:
София

Повече на:
nmd.bg

01

В продължение на близо три години проектът насочваше общественото внимание към темата за правата на децата и за детските политики. Екипът на НМД изготви изследване на практиката на омбудсмана на детето в Исландия, а инициативата „Стани защитник на децата“ ангажира над 100 представители на политическите партии да работят в интерес на децата и семействата в рамките на 47-ото, 48-ото и 49-ото Народно събрание.

По време на проекта заедно с родители и активисти бяха събрани над

7000 подписа за построяването на Национална детска болница в България. Постигнати бяха две важни нормативни промени – за осигуряване на гарантирани изследвания на неосигурените бременни жени и за разширяване на възможността за назначаване на педагози в яслени групи вместо само на медицински лица.

Беше изготвено и представено Предложение за нормативна уредба и устройство на институцията на омбудсман на детето в Република България. Този документ ще бъде в подкрепа за бъдещи застъпнически дейности на НМД пред държавните институции в България.

В последните години политиките за детето станаха жертва на дезинформацията и разпространението на фалшиви новини. Страхове на родителите бяха използвани за отменянето на ключови нормативни актове за закрила на детето.

Проектът на НМД посрещна необходимостта от промяна на политиките за децата и семействата в България, която да произтича от вземането на информирани решения на базата на достоверни данни и информация.

Работата на детския омбудсман е застъпническа – системно и целенасочено да поставя децата в дневния ред на управляващите. Важно е също самите деца да знаят, че имат свой представител пред управляващите, с когото могат да се свържат, да говорят и който ще застане на тяхна страна.

Салвюр Нордал, детски омбудсман на Исландия

Представяме Ви...

Георги Богданов

Разкажете ни накратко за себе си.

Аз съм работил най-различни неща, като най-екзотичното е миньор в уранови рудници в „Редки метали“, но през целия си съзнателен професионален живот съм се занимавал с въпросите на децата и семействата. Иначе от 2009 г. работя в Национална мрежа за децата (НМД) – организацията, която обединява усилията на над 130 организации и граждански активисти за детски права. Тогава трябваше да помогна на НМД да подготвят един проект и след като се справих, Управителният съвет ми предложи постоянна работа. Когато започвах,

бяхме само 12 организации и един-двама души на трудов договор, а днес НМД обединява 130 организации и в нея са заети 12 души на пълен работен ден.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Простото обяснение е, че работя за промяна на законите за децата и семействата, така че децата да са щастливи в техните собствени семейства и да има добро образование и здравеопазване за тях.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Хората не знаят какво е това НПО, а и да знаят, ни свързват с нещо лошо, нестабилно и объркано. Причините за това са много. Първо, самите НПО-та не говорят на нормален език за това какво правят и как помагат. Второ, гражданското самосъзнание и активност в страната ни са слаби и това идва от образованието ни. Младите хора не знаят какво правят Министерският съвет, Общината, каква е ролята на гражданските организации и пр. Трето, очернящите кампании срещу сектора са толкова огромни, че те идват от различни посоки: от самите политици, както и от външна намеса, така че да се бойкотира демокрацията в страната. Но това е процес не само в България.

Откъде най-вече черпите легитимност?

Легитимността ни идва от две места. На първо място, от членовете на мрежата, които са обединени с цел да се спазват правата на децата и да помагат на деца, които са подложени на тормоз, на деца, живеещи в изолация, или просто на активни деца, които да имат въз-

можност да се включват в обществения живот. На второ място, нашият международен документ, по който се ръководим, е Конвенцията за правата на децата на ООН. Това е основата, на която сме създадени и сме обединени, за да превърнем детските права в реалност. И както е казал Януш Корчак: „Правата на човека започват с правата на децата“.

Бихте ли споделили вълнуващ момент от работата си по проекта?

По време на работата по проекта постигнахме много успехи, но най-силно се впечатлих, когато отидохме в Исландия и посетихме исландския омбудсман на детето — заради липсата там на организации като нашата. Впечатлих се от това как една държава, без да има толкова много граждански организации, работи толкова добре. Това, което забелязах, е, че всъщност държавните организации в Исландия действат като неправителствените организации. Близко до хората са и са в постоянен диалог с тях. Докато бяхме в Исландия, видяхме кмета на Рейкявик на улицата да говори с хората; срещнахме министри и държавни служители, които знаеха всичко за ситуацията, в която живеят техните съграждани. Най-голямото ми удовлетворение е, че когато разказвахме за това какво ние правим за правата на децата, те слушаха с голям интерес и от почти всички страни заявяваха, че в някои отношения сме по-напред, имайки предвид контекста, в който работим.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта?

Проектът, който реализирахме, беше много важен за Националната мрежа за децата, защото съвпадна с един тежък за организацията момент с много ограничено финансиране. Ние бяхме на ръба на това да съкращаваме екипа си и да спрем да се развиваме. Така че, на първо място, стабилизирахме организацията. На второ място, запознахме много добри отношения с исландския омбудсман и до ден днешен си разменяме имейли по важни въпроси, тъй като г-жа Салвър Нордал е председател на Европейската мрежа на детските омбудсмани в Европа. По въпроса Ви дали ще имаме скоро детски омбудсман съм по-скоро песимист, защото политическата обстановка в държавата не е благоприятна за реформи, а и политиките за децата са изместени на много заден план. Въпреки това аз вярвам, че някой ден ще имаме детски омбудсман, защото ние продължаваме да говорим и да се застъпваме за това. За децата на България трябва да има някой, който да ги чува на възможно най-високо ниво в държавата. Такава институция ние нямаме.

Могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Ние бяхме организацията, която направи например детската болница важна тема за политиците. Не може в България да нямаме

детска болница и не може здравеопазването ни да бъде в толкова състояние — без педиатри и медицински сестри, и да се работи по толкова остарял начин в детските болнични отделения. Важна е ролята на организации като нашата, защото те не само посочват проблемите, но и предлагат решения. Ние вече повече от 14 години правим мониторинг на детските политики, представяйки един доклад, наречен „Бележник на правителството“. В рамките на проекта ние подготвихме две издания на този доклад с участието на над 40 експерти и над 3000 деца и възрастни при посочването на проблемите и предлагането на решения за преодоляването им.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации?

Мисля, че когато имаме конкретен проблем, бързо се събираме и коалираме. Иначе създаването на мрежи и поддържането на професионално застъпничество по дадена тема, каквато е темата за децата, са нещо доста трудно. Организациите са различни, имат много различно разбиране за политиките и за подходите към решаването на проблеми. Много често се мисли, дори и в нашата мрежа, че тя конкурира своите членове. Но ако мрежата ни печели даден проект, ползите или дейностите са за всичките членове, например да се организира годишна среща, да се направи „Бележникът“, да се организират наградите „Златна ябълка“ и др.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

Много ми се иска да сме като Исландия, да нямаме много развит граждански сектор и той да е повече в сферата на услугите, а държавата и държавните институции да работят за хората. Но сме твърде далеч от тази реалност. Представям си гражданския сектор по-скоро по-професионализиран, повече насочен към развиване на държавното и на работата с гражданите.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Едва ли ще чуете от някого отговор „не“ на този въпрос. В страни като България е ключово важно да се подкрепят организациите, които работят за развитието на демокрацията. Ние правим това през детските политики, но има организации, които работят за демокрацията през зелените политики, в подкрепа на възрастните хора и пр. За Националната мрежа за децата ФАГ даде възможност да се стабилизира организацията и да изведем на преден план темата за децата ни, които са в сърцето на българската демокрация.

Тематичен приоритет

Подкрепа за правата на човека

02

39 подкрепени проекта със специфични цели:

- Гражданските организации включват в своите дейности и в кампаниите в защита правата на човека млади хора, в това число като доброволци
- Подобряване на прилагането на международните стандарти за правата на човека
- Предоставяне на правна помощ и консултации за жертви на дискриминация и нарушаване на човешки права
- Разработване и прилагане на образователни инструменти в защита на правата на човека
- Комуникационни мерки за преодоляване на негативните стереотипи спрямо уязвими групи в обществото, които са жертви на речта на омразата

Илюстрация на Милена Филипова за „Изящни дела“

Разказват заглавията на проектите

Оценка на реформата в местата за лишаване от свобода в България: Законодателство и практика след пилотното решение на ЕСПЧ „Нешков и други“
○ Ex iure ad iustatium (от правото към справедливостта); принципи за справедлив съдебен процес за хора с увреждания ○ Пеперудите на Платон ○ ТЯ в България – създаване на общности, работещи за видимост на проблемите на жените, и изграждане на мрежа от активистки за правата на жените ○ Национална ЛГБТИ Правна програма ○ Мигранти с таланти ○ Пл@тформа за толерантност 2.0 ○ Упражнявай правата си със знания и творчество ○ Международните правозащитни стандарти на фокус ○ Младежкото доброволчество в подкрепа на правата на човека ○ Креативни кампании: иновациите в подкрепа на човешките права ○ Повишаване на демократичната компетентност и разбирането за правата на човека сред младите хора ○ Ефективна правна помощ за бежанци и мигранти в България ○ НЕуязвими ○ Разбираме ли правата си? ○ Време да бъдем активни ○ Осигуряване на ефективна защита от насилие, основано на пола, на жени и момичета от ромски произход ○ Право на участие и глас ○ Мотивация на млади роми за участие в публични политики на Община Ботевград ○ Подготвяне на ново поколение млади защитници на основните права на бежанци и мигранти ○ Има защо! Подкрепа за правото на образование и недискриминация ○ Преодоляване на отчуждението: подкрепа за деца на родители, лишени от свобода, в условията на пандемия ○ Подкрепени в кризата ○ Защита на правата на човека по време на пандемия ○ Правна помощ на материално затруднени бежанци и имигранти по време на пандемия чрез използване и подобрене на платформата Migrantlife.Bg ○ ... „полека, без злоба, човешки“... ○ В защита на правата на човека ○ Детето – субект на своите права: достъп до грижа и терапевтична подкрепа ○ Знания за правата на човека ○ Креативната комуникация в подкрепа на правата на човека ○ Гласове на общността ○ Младежи – доброволци за правата на човека ○ Правата на човека през обектива ○ Децата за правата на детето ○ Ефективна правна помощ за бежанци и мигранти в България – продължение ○ Академия по права на човека ○ Изграждане на достъпна мрежа за правна помощ на разселените лица от Украйна в България и превенция и противодействие на трафика на хора ○ RefuGenes – информационна кампания за бежанци от Украйна за възможностите за персонализирана медицина (диагностика и терапия) в България ○ Приятел в нужда се познава.

Упражнявай правата си със знания и творчество

Проект на:
Сдружение с нестопанска цел
„Театър Цвете“

Период на изпълнение:
септември 2019 – август 2021 г.

Място на изпълнение:
Златарица, Сливен, Златоград,
Чепеларе и Пловдив

Повече на:
theatretsvete.eu

02

Близо 100 ученици на възраст между 13 и 17 години от Златоград, Златарица, Пловдив, Сливен и Чепеларе основаха 5 младежки клуба, всеки от които подготви по един форум-театър спектакъл. Общо 30 представления бяха изнесени пред възможно най-широка публика по време на пандемията от ковид-19.

С тези деца създадохме театрални колективи, с които подготвихме форум-театрални представления, които ги вълнуват. Те самите ги представиха сред своите ученици.

По този начин децата, с които работим, разширяват светогледа си, познанията за света и за себе си. Постигат неща, които не са по-дозирали, че биха могли да направят, изграждат самочувствие, отговорност към другите. Учители и родители казват: „Не можем да си познаем децата. Толкова са израснали“.

По проекта беше разписана програма за обучение „Жокериране на форум-театър представление“ – теми, учебен план, методология, практически задачи, и всички участници преминаха обучение по време на състоялите се лагери.

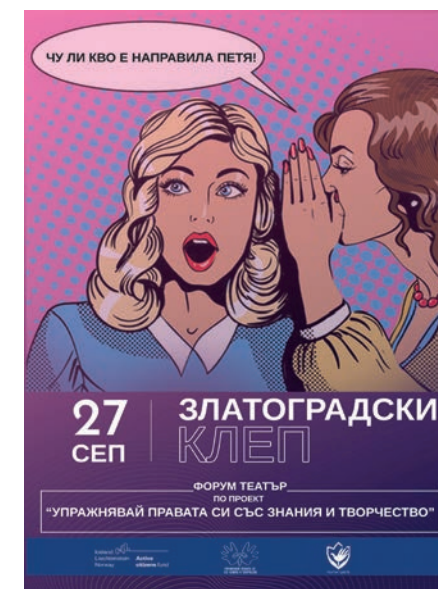
Практическите занимания представляваха представяне на реален проблем, свързан с нарушение на права на човека. После „Жокерът“

приканваше зрителите да предизвикат позитивна промяна в положението на потърпевшия, като при преиграването на сцената те влизаха в ролята му в избран от тях момент и променяха поведението му по удачен според тях начин.

На сцената представяме случка, която вълнува децата – те са и създатели, и зрители, в проблемна ситуация. Поставяме задача на развълнуваните зрители да намерят подход, да решат проблема или поне да подобрят изхода от ситуацията. Те могат да излязат на сцената и да играят заедно с актьорите, като направят някакви промени в тяхното поведение, за да променят ситуацията към по-добро. Има водещ, всички заедно обсъждат дали са постигнали резултат, търсят варианти. Всеки излиза с личния си опит, с това, което знае, което е преживявал. Изводите обединяват познанията им, техните виждания в нещо общо, в общо познание.

Цвете Янева

Ние непрекъснато ги учим какво е гражданска позиция – да проявяват отговорност към себе си и другите, и имаме незадоволителни резултати. Вие покажете верига от събития, действия и последици, когато група хора почва да разпространява фалшива информация и предизвиква от нищо нещо. Това силно ги развълнува, накарайте ги да заемат позиция и да разберат, че всеки е отговорен да прекъсне нещо, което може да има тежки последици, и да се намеси или потърси помощ, за да отстоява истината и правата.

Училищните психолози за проекта

Представяме ви...

Цвете Янева

За работата ни по проекта в условията на пандемия.

По план първото обучение с децата трябваше да проведем през пролетната ваканция на 2020 г. ... Но лагерът не можа да се осъществи тогава, защото беше наложен „локдаун“. При първото разхлабване на ограничителните мерки проведохме ново съгласуване на промяна на графика за провеждане на демо срещите по места с желаещите да се включат училища.

Старите приятели от ромското село Долни Цибър бяха истински щастливи и благодарни да ни посрещнат отново и да се похвалят, че тяхното училище, което знаем като основно, вече е средно. Обаче някои от директорите на училищата, които преди година искаха да се включат в проекта, в условията на засилващ се ковид-19 разбираемо започнаха да се отказват. Първо беше ромското училище в квартал „Кулата“, Казанлък. Приятел ни насочи към друго такова училище в Пловдив. Там всички – и ученици, и учители, много харесаха представлението ни и се втурнаха да се записват за лагер.

Училището в Търговище претърпя скъпа загуба. Ковид-19 отне любима учителка точно преди деня, насрочен за демосрещата. Отказът от поемането на рискове последва логично. Страхът в цяла България растеше и растеше. Златоград замени Търговище...

Игваше ред на първия обучителен лагер, който от пролетен се превърна в есенен. Започнаха преговорите за транспортирането на участниците. И нова изненада – този път не от директорите, а от родителите. Наплашени от локдауна и в очакване на нов, семействата отказваха децата им да се включат. Официалното писмо от РЗИ, че пътуването е безопасно, убеди родителите в Златарица, но не и тези в Пловдив. И така, в Чепеларе очаквахме групи от Сливен, Златоград, Долни Цибър и Златарица. Група от Долни Цибър така и не дочакахме. Родителите отказали да пуснат децата си, директорът пропуснал да ни изпрати съобщение. Трябваше да се реагира на място. Поканихме група от Чепеларе.

Кои теми се оказаха важни за децата:

В Чепеларе и Златоград най-важна беше темата „Клюки в малкия град“, дискутирана като ограничение на личната свобода и начин за манипулиране, които водят до насилие и лични грами.

В Златарица по-значими се оказаха темите за дискриминация, трафик и негативното отношение на местната общност към общуване между различни етнически групи.

В Пловдив (изцяло ромска група) проблемите с ранните бракове се оказаха най-важни. Отвориха се противоречия, дълбоко залегнали в ромската култура, които в сблъсъка си към стремеж за независимост и интеграция пораждават лични грами. Обсъждаше се веригата от причини и следствия в такива казуси – практиката момичетата да се крадат, което в ромската култура е равно на брак, следователно на право на секс; бързо разбиране, че партньорите не са подходящи един за друг; последваща раздяла, но обикновено с родено дете; невъзможност на майката да си изкарва прехраната и да се грижи за дете; изоставяне на децата и грузи тежки последици; ролята на родителите и т.н.

В Сливен най-вълнуваща беше темата за дискриминация и насилие, често водещи до ограничаване на лични свободи и права. Тъй като участниците са от една от най-добрите хуманитарни гимназии в града, където учат и роми, на преден план бяха казусите с пречки за общуване, подценяване, изолиране не поради лични качества, а поради „не е прието“ от страна и на двете етнически групи.

От септември започнаха три супервизии по места, чиято цел беше да се възстановят форум-театър постановките, в това число да се включат нови хора там, където някои от младежите вече бяха завършили. Направиха се премиери във всяко населено място, след което последваха и планираните по 6 представления на всяка група пред младежка публика. По време на премиерите и обсъжданията след тях се проведоха и срещи с младежи, които биха желали да се присъединят към създадените клубове.

Оказа се, че премиерите по места са по-трудни за групите, отколкото премиерите по време на фестивала. Усецахме напрежение при излизането на сцена при репетициите, което не съществуваше по време на втория лагер и фестивала. След предизвиканите разговори стана ясно, че почти във всяка група има притеснение – страх у децата да застанат пред родителите и познатите си, тъй като смятат, че те няма да понесат истината или ще се разгневят...

Форум-театърът предоставя на зрителите невероятния шанс да изпробват в безопасна среда различни модели на поведение в евентуални проблемни житейски ситуации. Приложението на изкуството като инструмент за подкрепа на личностното развитие на младите хора, за запознаване с ключови духовни достижения на човечеството (човешки права, демокрация, активно гражданство) и възпитание в стойностни морални ценности е необходимо да бъде подкрепено и приложено за благосъстоянието на нашето общество.

Ефективна правна помощ за бежанци и мигранти в България

Проект на:

Център за правна помощ „Глас в България“ в партньорство с Фондация за достъп до права и Фондация „Мисия Криле“

Период на изпълнение: октомври 2019 – октомври 2023 г.

Място на изпълнение: цялата страна

Повече на: migrantrights.eu

02

Чрез множеството предоставени индивидуални правни консултации, процесуално и административно представителство пред съдебни и административни инстанции, социална и психологическа подкрепа благодарение на този проект бяха постигнати значими резултати в защита на личните човешки права на бежанци, мигранти, търсещи закрила на територията на България. Потърсилите и получилите помощ за две години са близо 3500.

В резултат на водените дела бяха издадени значителен брой съдебни решения с потенциал за дълго-

срочна промяна в посока спазване на човешките права на бежанците и мигрантите в България.

Публикуваните шест правни анализа с препоръки, заключителният доклад, както и допълнителните стратегически становища и анализи бяха широко разпространени и предизвикаха градивни експертни дискусии и ответна ангажираност от страна на Държавната агенция за бежанците и Дирекция „Миграция“.

Чрез създадените статии за страните на произход и описаните лични истории на мигранти, бежанци и търсещи закрила (вижте на migrantrights.eu) посланието на проекта достигна до немалко граждани и допринесе за събаряне на предубеждения и дискриминационни стереотипи.

Кампанията „ПОЧТИ ТУК“ дава пряк поглед чрез инструмента виртуална реалност върху естествените причини за бягство от страна на произход с военен и политически конфликт на хора, избрали да променят съдбите си и да намерят живот за себе си и семействата си.

Вижте и чуйте, като сканирате кода.

ИРАК – РУБИНАТА КОРОНА НА ИСТОРИЯТА И ЧЕРНИЯТ ПЛАЩ НА ВОЙНАТА

РОДИ НАМО – ЗА САЛСАТА НА ЖИВОТА, ЛЮБОВТА КЪМ БЪЛГАРИЯ И НУЖДАТА ДА ГЛЕДАШ ВИНАГИ НАПРЕД

С тези истории искаме да обясним защо е нужно достъпът до сигурна територия и процедура по закрила да е достъпен и реален.

Партньорите по проекта

Представяме ви...

Диана Рагославова

Разкажете ни накратко за себе си.

Организацията ни предоставя правна помощ на бежанци и мигранти. За мен винаги правото не е било просто основа за карьерно развитие, а мощен инструмент за промяна, защита, справедливост. Конкретно с проблемите на бежанците се срещнах за първи път през 2005 г., когато като част от програмата ми за специализация по международно право в Южна Корея попаднах в бежански лагер в Тайланд, на границата с Бирма. Пътувахме във вътрешността на Бирма и описвахме случаите на вътрешно разселеното

каренско малцинство. Историите, които чух там, и очите на жени и деца, които срещнах, сякаш преопределиха пътя ми напред. След връщането ми в България работих две години като главен адвокат в Правната клиника за бежанци и мигранти към СУ „Св. Климент Охридски“. През 2009 г. станах съучредител на фондация „ЦПП – Глас в България“.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Без подкрепата на близките и семейството ми нямаше да се справя с напрежението в работата ми. Когато децата бяха по-малки, редуваш приказките от книжки за приспиване с доукрасени истински истории на деца като тях, или на майки и татковци, които са срещали трудности и пречки, но са били смели и са ги преодолели успешно, превръщайки се в победители. С някои от героите в тези истински истории те след това са се срещали лично, играли са заедно, изграждали са приятелства.

Какво казват хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Виждам в хода на годините как гражданското ни общество става по-будно и осъзнато и все по-рядко ми се налага да се защитавам за това, че работя с бежанци, или да разсейвам съмнение за пране на пари.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Книгата на Георги Господинов „Времеубежище“ – изключително нестандартна и излизаща извън времето и пространството, което си представяме, предизвикателна и красива.

Каква е мисията на Вашата организация?

Организацията ни от 15 години предоставя правна помощ (консултации и процесуално представителство) и застъпничество за търсещи закрила бежанци, мигранти, лица без документи в България. Нашата визия е тези хора да са с максимално защитени права, сигурен достъп до процедура за закрила, висок стандарт на прием и интеграция с цел тяхното подпомагане да станат гравивна част от нашето общество. Екипът ни е малък, но сплотен. Уникално е, че една трета от хората в екипа сме заедно в организацията над 7 от изминалите 15 години. В офиса ни в центъра на София всеки вторник имаме приемно време с отворени врати за консултации на всеки, който има нужда. Продължихме да работим дори в периода на ковид пандемията.

Откъде най-вече черпите легитимност?

Легитимността на организацията ни е обоснована с високото ниво на професионализъм и услуги, предоставяни с индивидуален, холистичен и хуманен подход. Членове сме на активни европейски и средиземноморски мрежи, с които работим от години.

Ако Вие сте лидерът на организацията, ще може ли тя да продължи напред, в случай че Вие започнете друга работа?

Надявам се, да. Поради проектния принцип на финансиране част от основната дейност в организацията е предоставяна на доброволен, взаимозаменяем принцип от хората в екипа. Вярвам, че това ни е направило устойчиви и независими.

Бихте ли споделили вълнуващ момент от работата си?

Всеки път, когато видим в очите на хората, с които работим, поне малко надежда, промяна, сила да продължат напред, ние също получаваме сила да продължим да ги подкрепяме. Удовлетворението ни е свързано не само с победата в съда, но с промяната на човешки животи. Това е, което осмисля всеки един проект, по който работим.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта, който изпълнихте по ФАГ?

Освен многото свършена работа и подпомогнати хора особено ценен остава опитът ни да работим съвместно с партньорски организации, да обменяме систематично експертиза и да изграждаме стабилни съюзи в нашия сектор, така необходими особено понастоящем.

Успявате ли да общувате с хора, които се страхуват или дори открито проявяват омраза към мигрантите?

Общувате ежедневно с такива хора както в контекста на досег администрация, политици, дори медици, така и на ниво лично общуване. Това, което ми помага на мен лично, е уменията да изслушвам другата гледна точка и да запазвам уважение към човека, с когото общувам независимо от различията в мненията ни. Запазването на духа на

уважение и зачитане достойнството на другия е основа, върху която по-лесно бихме могли да открием допирни точки и общи интереси, които да ни помогнат да живеем и работим заедно.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Не само могат, но многократно са доказвали, че са ключов фактор в допринасянето за промяна и справянето с кризисни ситуации. Особено в среда, в която капацитетът на институциите е крайно недостатъчен. Това особено силно пролича в кризисната ситуация на прием както на сирийски бежанци през 2015 г., така и на украински бежанци през 2021 г. Широк спектър от НПО-та бяха насреща да работят и откликват на нуждите на идващите в страната ни хора без наличен бюджет и без особена външна подкрепа. Именно тази вродена готовност да даваш, без значение какво получава обратно, е отличителната черта в НПО сектора, ключово важна за функционирането на всяко общество.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България и какво мислите за конкуренцията?

Няма място да говорим за конкуренция, защото гражданското общество в България и особено в нашия сектор е по-скоро недостатъчно, за да покрие всички нужди, отколкото конкуриращо се. Нуждаем се от това да се допълваме и да работим заедно. Единствената трудност е ограниченият капацитет, който организациите имат за активно изграждане и участие в мрежи, поради натоварената програма и усилената теренна работа.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години?

По-единен, по-зрял, по-мащабен и по-ефективен.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Участие на гражданския сектор в управлението; независим мониторинг; защита на независимостта и свободата на гражданското пространство; образование; кроссекторно консолидиране на усилия и глас.

Има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани?

Определено да!

Креативни кампании: иновациите в подкрепа на човешките права

Проект на:
Фондация „Изящни дела“

Период на изпълнение:
октомври 2019 — април 2021 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
creativeplaybook.org
fineacts.co/love-speech-campaign
fineacts.co/love-speech-sprint
fineacts.co/saying-is-doing

02

Проектът успя да засили подкрепата за правата на човека в България, като, от една страна, проведе ефективна кампания за повишаване на осведомеността за правата на човека с фокус върху речта на омразата, а от друга, като подобри капацитета на гражданския сектор за водене на кампании.

Екипът създаде иновативни и висококачествени художествени продукти (вайръл видео, интерактивна инсталация, арт намеси в градската среда, 80 визуални произведения), които повишиха обществената чувствителност към темата права на човека и по-специално — поставиха на дневен ред темата за речта на омразата през призма, която вдъхва надежда.

Бяха създадени и разпространени висококачествени и свободни за ползване ресурси (наръчник и платформа за креативен активизъм, колекция от 80 визуални произведения, пакет от информация, примери и насоки за използване на визуалните произведения), които отразяват нуждите и дефицитите на гражданския сектор за водене на креативни кампании и значително повишават неговия капацитет.

Поставените ситилайтове с плакати с послания срещу речта на омразата можеха да бъдат видени за период от четири седмици през март-април 2021 г. на ключови централни локации в София, Пловдив и Бургас.

Разгръщането на кампанията продължи с успешната реализация на три арт намети в градска среда в столицата, тематизиращи проблема с речта на омразата срещу роми, ЛГБТИ хора и бежанци и мигранти в България.

Работата на Николлай Петров-GLOW е огромен стенопис на

ул. „Бачо Киро“ 38 – най-голямата му самостоятелна акция до момента. Творбата представя обществото като многоцветна композиция, изградена от различните уникални цветове, нюанси и тонове на всеки индивид.

Втората арт намета е видео инсталация на художника Венелин Шурелов. Локацията бе до Галерия „Сердика“ на Женския пазар в София, а инсталацията бе открита на 8 април – Международния ден на ромите.

Венелин използва уличното осветление като възможност да се „осветлят“ лицата на една невидима общност.

като възможност да се „осветлят“ лицата на една невидима общност.

Художникът Венелин Шурелов за посланието на творбата

„Лично осветление“ е на пръв поглед лек, въздушен проект. Всъщност той е изграден от светлина. Заг тази ефирна презентация стои едно тежко наследство. Моята задача е да „осветля“ една маргинализирана общност. Лицата, излъчвани от осветителното тяло, са едновременно сбор от индивидуалности, но и практично средство да видим пътя си, къде стъпваме, върху кого?

Светлината е в близки отношения с мрака, тя маркира границата, подпомага достигането, улеснява виждането – все удобства, които могат да балансират общуването помежду ни. Локацията е добре подбрана, на петата минута след монтажа един минавач възкликна: „А, наши хора!“ Да, това са наши хора.

Третата градска арт акция е посветена на темата за бежанците – „Другите хора“ на артиста Станислав Беловски. В края на проекта работата бе вандализирана, което бе повод като общество отново да се замислим за нечовешките ни на враждебност, неприемане и отхвърляне, с които някои групи трябва да живеят всеки ден, и за личната ни отговорност да ги подкрепяме.

Креативните кампании не са по-различни от стандартните в това, че са свързани със създаването на промяна в дадена област. Независимо от това дали се опитвате да спрете затварянето на местно читалище, или се борите за промяна на дадена политика на национално ниво – социалните кампании целят положителна промяна в света. Въпросът е обаче как да постигнете тази промяна и какви подходи и тактики да приложите. Ние във Fine Acts – глобално непрофит креативно студио за социална промяна – сме привърженици на използването на изкуство и креативни акции за ангажиране на хора и насърчаване към действие за конкретна социална кауза.

Фондация „Изящни дела“

В рамките на проекта платформата **Creative Playbook** бе развита като ценен и иновативен ресурс за гражданския сектор.

Тя съдържа разнообразна и достъпно поднесена информация, свързана с развитието и реализирането на креативни кампании.

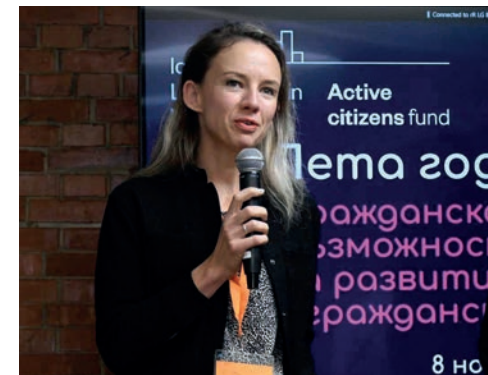
На платформата има публикувани статии, ресурси, интервюта, материали за свободно ползване, както и запис на уебинара за водене на успешни креативни кампании.

Изложба „Традиционни ценности“

Представяме ви...

Ана Алексиева и Яна Бюрер-Тавание Кунчев

Разкажете ни накратко за себе си.

Fine Acts (fineacts.co) е глобално непрофит креативно студио за социално въздействие. Създаваме разнообразни креативни кампании по различни теми, свързани с човешките права и климата; продуцираме силно социално ангажирано изкуство; развиваме и осъществяваме експериментални формати на пресечната точка между активизъм, изкуство, технологии и когнитивна и поведенческа наука; обучаваме и подкрепяме с ресурси гражданския сектор. Цялостният ни подход е базиран на нашата концепция за playtivism – създаването на мултидисциплинарни пространства за експерименти и креативна игра, които насърчават иновацията и повишават капацитета на организации и активисти, проти-

водействат на високите нива на стрес и бърнаут в непрофит сектора и стимулират нови кроссекторни колаборации и партньорства. Организацията е основана през 2015 г. от Яна Бюрер-Тавание и Джули Фрийман (и двете TED Senior Fellows) заедно с Павел Кунчев (Обата Scholar) с подкрепата на широк международен съветнически борд и колектив от артисти. Това, което ни мотивира да продължаваме напред, е огромното въздействие на нашата работа, свободата в нея и радостта, която ни дава.

Как обяснявате какво работите и разбират ли ви добре?

Правим така, че хората да не остават безразлични.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Съжаляват ни (хаха). След като им разкажем в детайл какво правим обаче, ни завиждат.

Любим филм, който сте гледали наскоро?

Последният филм, който целият екип на Fine Acts гледахме заедно, е многократно награждаваният „Chasing Chasing Amy“ на режисьора

Sav Rodgers. Филмът, чийто изпълнителен продуцент е Fine Acts, имаше своята световна премиера на фестивала Tribeca в Ню Йорк и получи изключително висока оценка от критиката.

Разполагате ли с постоянен екип? Офис?

Организацията ни е активна в България и на глобално ниво. Имаме постоянен екип, както и стотици колаборатори от цял свят. Офисът ни е в София.

Откъде най-вече черпите легитимност?

Пряката обратна връзка от директната ни работа с общности и артисти е нашият основен компас за легитимността, ефективността и смисъла на дейността ни.

Момент от работата по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Изпитахме огромно удовлетворение, когато на откриването на изложбата ни „Традиционни ценности“ залата едва побра посетителите, въпреки че събитието се случваше в една много гъждовна ноемврийска петъчна вечер. Интересът към творбите, техните послания и автори беше изключително силен. Колекцията, която е публикувана под отворен лиценз за свободно некоммерсиално използване, продължава своя активен живот, овластявайки активисти и граждани.

Какво остава като дълготраен ефект от проектите, които изпълнихте по ФАГ? Трудно ли се обяснява защо изкуството е важно за демокрацията?

Нашите проекти, подкрепени от ФАГ, оставят богата база от свободни за използване от гражданския сектор ресурси: наръчника и онлайн платформата за креативен активизъм Creative Playbook; гиза за визуална комуникация за правата на човека „Образът на надеждата“; колекцията от над 100 свободни за използване илюстрации; видео архива на Creative Activist Summit (единствената досега конференция за креативни комуникации в България); омнибуса от 5 филма „По-силни от гумите“ и вайръл видеото Love Speech, които продължават да имат своя живот онлайн; развитите умения на десетките организации и активисти, преминали през нашите обучения, и разбира се, добрите практики от нашите многобройни публични арт акции. Във всички наши инициативи сме търсили дълготрайния ефект и общата полза и сме се стремели да постигаме резултати, които продължават и след приключването на договора за финансиране.

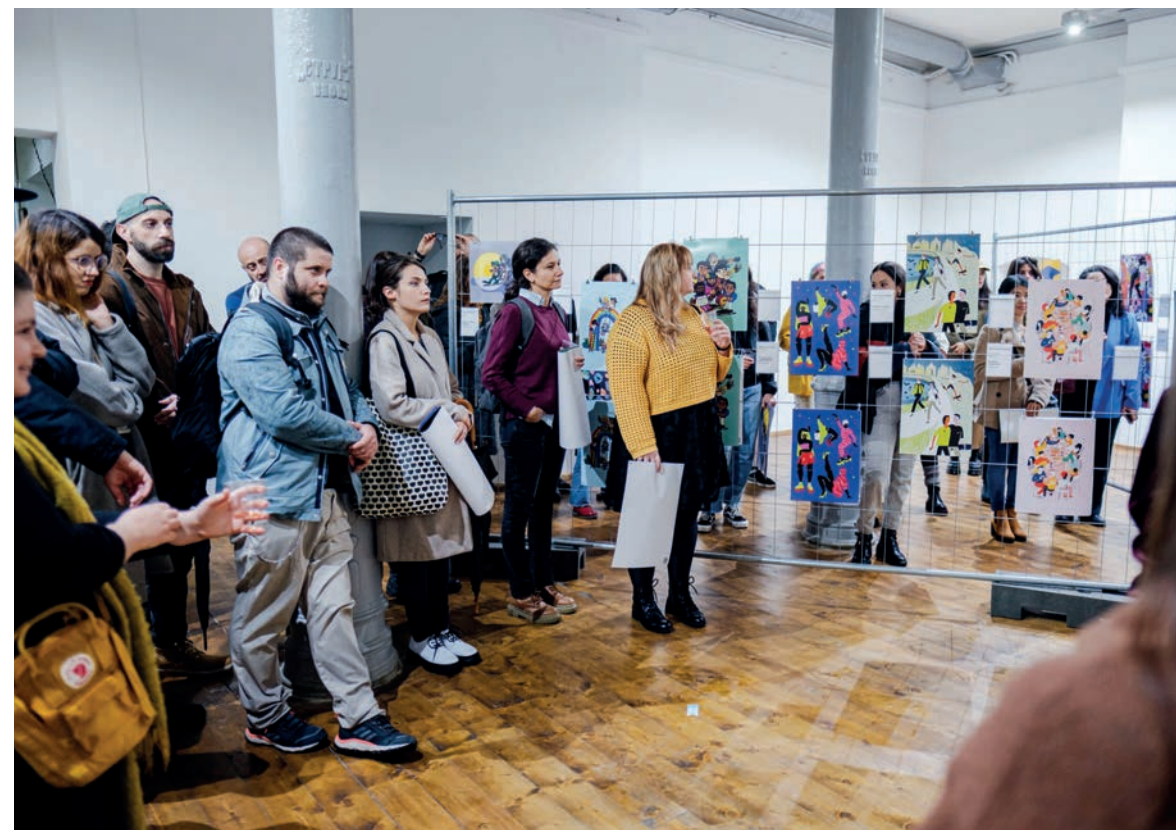
Креативните кампании и арт акции, които Fine Acts създава, предизвикват емоции на емпатия, надежда, споделеност и свързаност – това естествено ангажира хората и отнема трудността за нас да обясняваме защо е важно.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години?

Нашата работа се корени в надеждата. Затова – по-силен, по-плотен, по-ведър и по-окрилен.

Според вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани и с какво тя помогна на организацията ви?

Нуждата от програми като Фонд Активни граждани е огромна, защото локалните възможности за финансиране на гражданския сектор в България – особено за инициативи, свързани с правата на човека – са крайно ограничени. Работата ни с Фонда имаше много положително влияние върху развитието на организацията ни, тъй като ни даде възможност да разгърнем мащабно портфолио от дейности с много местни артисти и организации и да представим иновативните ни подходи на работа в локален контекст. Работата с програмата също така ни позволи последователна и задълбочена работа по специфични теми, като негативни стереотипи и реч на омразата с фокус развитието на мултидисциплинарни колаборации, иновация и свободни ресурси.

Изложба „Традиционни ценности“

Младежкото доброволчество в подкрепа на правата на човека

Проект на:
Фондация „Герои на времето“

Период на изпълнение:
октомври 2019 – юни 2021 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
kupanageroite.com
timeheroes.org

02

Младежкото доброволчество има свое състезание и приз – това е „Купата на героите“. Идеята възниква с този проект в търсене на увлекателен начин за ангажиране на ученици и младежи на възраст между 8 и 19 години с доброволчество, включително за запознаването им с дейности на местни и национални граждански организации.

Благодарение на постигнатите забележителни резултати „Купата на героите“ се превърна в най-популярното и обичано национално доброволческо състезание на училищата

в България. С участието си в него младежи от цялата страна имат възможност да усвоят най-важния житейски урок – как да помагаш на останалите. Състезателният елемент пък неусетно ги стимулира да се ангажират с различни каузи, а така те получават знания по важни теми и развиват ценни личностни умения под формата на игра. Много от създадените клубове се намират в населени места извън големите градове – Луковит, Кърджали, Вълчи дол, Попово, Етрополе, Златица, Хасково.

В края на проекта сме убедени, че успяхме да постигнем изключителни резултати. Само за последната учебна година към мрежата на „Купата на героите“ се присъединиха 29 доброволчески клуба с над 800 нови членове. Те осъществиха над 250 доброволчески инициативи по различни теми, свързани с правата на човека, и отбелязаха общо над 6000 участия в месечните предизвикателства. За целия срок на проекта, платформата kupanageroite.com беше посетена общо над 51 000 пъти. Проектът ни получи и официално признание от Националната мрежа на децата и ежегодния им конкурс „Златна ябълка“, като оцениха високо работата ни за благосъстоянието на децата в България и ни връчиха наградата в категория „Детска организация“ за 2021 г.

Фондация „Герои на времето“

Представяме Ви...

Наталия Иванова

Разкажете ни накратко за себе си.

По образование съм журналист и редактор, завърших първо специалност „Журналистика“, а след това магистратура „Преводач-редактор“ в Софийския университет. Преди да попадна в гражданския сектор, прекарах близо 9 години в редакции – работех предимно върху материали, свързани с кино, театър и литература, но имам опит и в нови-

нарски медии и съм писала госта по политически и социални теми. През 2020 г. за мен дойде момент, в който вече не чувствах удовлетвореност от работата си – основно се набягвах с часовника, за да публикувам поредна новина и да достигна дневната си квота, затова започнах да се оглеждам за нещо различно. Помня ясно деня, когато видях обявата във Фейсбук страницата на TimeHeroes – търсеха редактор. В НПО! Някак си до момента не мислех, че ще мога да приложа знанията и уменията, които съм придобила като журналист, в гражданския сектор. За щастие, наеха ме и започнах да работя във фондацията през ноември 2020 г. Тези три години и половина, които изминаха, са изключително важни за развитието ми като човек и в личен, и в професионален план. Изпитвам наистина благодарност, че нещата се стекоха по този начин.

Как обяснявате какво работите?

Повечето хора реагират с любопитство. Забелязвам, че не правят голяма разлика между благотворителност и доброволчество и когато чувам мои близки да обясняват на някого какво точно работя, обикновено казват нещо като: „Нати работи в едно НПО за благотворителни каузи!“. Когато имам възможност, се опитвам да обяснявам разликата, но не се сърдя, че не я правят: те най-общо са разбрали същината – че се опитваме да подкрепяме каузи и да помагаме на хората да правят добро. Това е най-лесното обяснение и за едно дете, макар че за тях е трудно да проумяят защо човек трябва специално да работи нещо такова: не е ли задължение на всеки да е добър? А иначе сега съм в очакване на първото си дете и ми е любопитно как ще му обясня какво работи майка му и как ще ме разбере – ще мине обаче време, преди да разбере.

Ще споделите ли за любима книга или филм, който сте гледали наскоро и харесвате?

Последните три книги, които прочетох, са на български автори – дебютния роман „Ане“ на Камелия Панайотова, който разглежда темата за детските травми и прошката, също „Жените на Варшава“ на Георги Марков – чудесен роман за силата на историите, а преди това – „Къща отвъд света“ на Георги Данаилов, изключително остроумна и шарена книга, която всъщност доста деликатно достига до дълбоки философски въпроси. Препоръчвам и трите. На кино пък гледах последно „Зона на интерес“ на Джонатан Глейзър и както прочетох някъде – това е филм за баналността на злото, нищо не го описва по-добре.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип? Офис?

Мисията ни е да помагаме на доброволчеството в България да се развива. За щастие – активни сме! Имаме постоянен екип, който даже порасна и вече наброява цели 7 души, което е страхотно: имало е периоди, в които сме били двама. Сплотен екип сме и споделяме общи ценности, а това е много съществено и ни крепи в трудни моменти. Относно офиса – отскоро работим в едно споделено пространство, където се събираме три дни седмично. Преценихме, че това отговаря на нуждите ни в момента.

Откъде най-вече черпите легитимност?

На първо място – от организациите, с които работим, както и от доброволците, които ни се доверяват и участват в инициативи през нашите платформи. Търсим обратна връзка и се вслушваме в нея. Имаме късмет доста често и ние самите да получаваме подкрепа от доброволци, включително такива, които помагат про боно и ни предоставят услуги, за които иначе трудно можем да заплатим.

Като всяко НПО и ние се сблъскваме с тези проблеми – все още разчитаме почти изцяло на проектно финансиране и това ни поставя в малко по-уязвима ситуация, но се опитваме да сме креативни и с проектите си да развиваме нови дейности, които ни дават перспектива и в бъдеще.

Момент от работата Ви, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Всеки път в края на месеца, когато виждаме колко много неща са успели да направят учениците доброволци от „Купата на героите“ – десетки мисии в подкрепа на различни каузи. Без да преувеличавам, почти винаги се просълзяваме и с останалите в екипа обсъждаме кой какво го е трогнало най-много. Каним всички на kupatanageroite.com/events, за да прочетат и те.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации?

Ние работим много добре с други организации и винаги в духа на разбирателството. Факт е, че повечето от нас разчитат на едни и същи източници на финансиране, което би могло да се разглежда като конкуренция, но поне ние не я усещаме точно по този начин – може би и защото нашата конкретна сфера е по-нишова. Нашата нагласа е винаги да търсим партньори и да се „допълваме“ – включително по отношение на проектната работа. Всички разполагаме с различни ресурси, с различни знания и умения и вярвам, че има доста пространство за съвместна работа.

Как си представяте гражданския сектор след 15 години?

Надявам се, активен, сплотен, видим, спечелил обществено доверие.

Кои са петте най-важни сфери за България?

На глобално ниво смятам, че екологията и зелените теми ще бъдат все по-значими за човечеството като цяло. Военните конфликти, които все повече наблюдаваме, също засилват нуждата от работата на организации, които да посрещат бежанци и да създават условия за достоен живот за тях. Малко по-свързани с нашата страна са и темите, отнасящи се до приобщаването на ромите – работата на организациите, които са на терен, също е изключително важна. Важна е и работата на организациите с фокус върху овластяването на жените и против насилието, основано на пола. И веднага се сещам за още много съществени сфери: подобряване на живота на хората с увреждания, медийна грамотност, спорт, наука, култура, права на ЛГБТИ+ хората. Наистина е трудно да изключиш някоя сфера.

Има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Нужда има – доказателство за това са и всички успешно изпълнени проекти, които имат измерим ефект върху средата около нас. Подобни програми дават шанс и на организациите да продължат работата си, което пък е от значение за много хора от уязвими групи. ФАГ допринесе доста за развитието на нашата организация и конкретно – за работата ни с младежи. Макар да бяхме стъпили на тази територия и преди 2020 г., след тези четири години вече я изследваме и се разхождаме свободно в нея. Благодарение на проектите ни научихме много важни уроци, успяхме успешно да привлечем ученици от цялата страна, успяхме да изпробваме различни формати за работа с тях и да видим кое наистина работи. И с тези знания сега продължаваме напред. Разбира се, работата ни по проектите беше изключително ценна и организационно – позволи ни да почувстваме стабилност и спокойно да се фокусираме върху дейности, развиващи младежкото доброволчество в България.

Мигранти с таланти

Проект на:
„Мулти култи колектив“

Период на изпълнение:
октомври 2019 – април 2024 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
multikulti.bg

02

„Мигранти с таланти“ е национална медийна кампания, която показва културното многообразие в България и преодолява негативни стереотипи към чужденците.

Нещо повече, кампанията поставя под светлината на прожекторите техните таланти и ги овластява да излязат в публичното пространство със собствения си глас и почерк.

В проекта участваха над

200 мигранти от целия свят, които бяха домакини на над 100 по-малки събития, като арт работилнички, концерти, лекции, кулинарни курсове, изложби, семинари за личностно развитие, театрални и танцови работилнички, мотивационни семинари и др. Мигрантите бяха гости на над 20 медии с над 350 медийни публикации и участия, където говориха за своите таланти и постижения.

През 2022 г. проектът получи наградата „Агент на промяната“ в категорията за комуникации на ЈАМВА и голямата награда „Човек на годината“ на Българския хелзинкски комитет.

Снимка от уникалния кулинарен курс, посветен на ямайската кухня с домакин може би единствения ямаец в България – прекрасния Патрик Андерсън

Представяме Ви...

Бистра Иванова

Разкажете ни накратко за себе си.

Аз намерих себе си като доброволец и активна част от гражданския сектор през 2010 г. във връзка с проект за гражданско наблюдение в полицията. По това време бях студентка и колкото и да ми харесваше специалността „Масови комуникации“, която изучавах, не бях намерила себе си. В лицето на екипа на проекта – Звезда Ванкова и Атанас Димитров – усетих, че за първи път срещам съ-

мишленици, които дълбоко се вълнуват от обществените въпроси и искат да променят България и да защитят правата на човека. Още първата година вече бях участвала в десетки доброволчески каузи и получих националната награда „Доброволец на годината 2011“. Хареса ми да се чувствам полезна, хареса ми да виждам многообразието на света, хареса ми да развивам професионалните и социалните си умения, хареса ми да усещам, че макар и малко, нещо зависи от мен и аз карам България да се движи в правилната според мен посока. Тринайсет години по-късно всичко това ме мотивира и днес. Щастлива съм, че все още съм запазила искрената си доброволческа енергия и не съм се превърнала в НПО бюрократ.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Много години отне на родителите ми да разберат какво всъщност работя, макар да бяха посещавали нашите „Мулти култи“ събития, в които чужденци от целия свят представят своята култура и кухня. Обикновено казвам, че ние градим мостове между културите и хората, помагаме както на българите, така и на чужденците да опознаят другия чрез изкуство, храна, музика, традиции. Също така се противопоставяме на расизма, дискриминацията, речта на омразата. Правим обучения, изготвяме проучвания, работим с медиите.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Много голямо впечатление ми направи книгата „На око. Кулинарни приключения на село“ на един от „нашите“ мигранти с таланти – Рори Милър. Изключителен разказ с думи и снимки на един американец с опит в „Мастър шеф“, който с много любопитство и търпение обикаля българските села, за да се среща с баби и дядовци, които при-

готвят за него местни специалитети, докато споделят за живота си на село. Изключително много ми допадна този външен поглед на непредубеден чужденец, с който ни вижда нас, българите, и ни обича. Щастлива съм, че по нашия проект му съдействахме да участва в поне 7–8 телевизии, радиа, списания, онлайн медии, за да разкаже за своята книга и да достигне до повече хора.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип? Офис?

Мисията на нашата организация е да насърчава двустранния процес на интеграция между българи и чужденци, да защитава правата на човека, да противостои на феномени като речта на омразата, дискриминацията и расизма. Ние сме активни без прекъсване вече 13 години, като през това време работим с един горе-долу постоянен кръг от експерти, но срещаме трудност да ги наемаме на трудов договор поради фрагментирано финансиране. Вместо това си сътрудничим на проектен принцип, най-често на граждански договор, което далеч не е идеално. Опитвали сме да имаме офис, но само го плащахме, а никои не ходеше там – ние сме много активни дигитални номади, движим много проекти, често пътуваме и работим от хотели, летища, планини и близки и далечни столици.

Момент от работата Ви с чувство за голямо удовлетворение?

Много са били красивите моменти, но най-ярък е епизодът преди няколко години, когато броени дни преди Коледа къщата на двама бежанци, с които сме работили най-много – Фреди Бениамин и Линда Ауанис, изгоря до основи. Семейството, което вече веднъж беше загубило дома си в центъра на Багдад, отново остана без дом, документи, пари, телефони, компютри и стоеше шокирано по пантофи пред пламъците. Причината за това беше инцидент, който им взе твърде много. Страшно много се радвам и се гордея с реакцията на нашата общност – само за броени дни в подкрепа на нашата кампания се събраха над 120 000 лева за нова къща за семейството. Не само това, тези хора изпратиха и стотици мили думи, които екипът ни принтира в малка книжка, за да топли сърцата на Фреди и Линда в студентите зимни нощи. Това семейство беше дало много на България и до голяма степен сътрудничеството с „Мулти култи“ го беше направило популярно. Когато обработвахме технически стотиците дарения, от очите ми постоянно се стичаха сълзи, защото доброто е красиво, защото доброто облагородява човека!

Защо демокрацията и правата на човека могат да се отстояват и чрез проекти, включващи храна, готвене, срещи между хората?

Правата на човека често изглеждат абстрактни – нещо, което трудно ще видиш, усетиш и пипнеш. Попитани, повечето хора каз-

ват, че са толерантни, не са расисти или ксенофоби. Всичко това са ментални представи, които се материализират едва когато хората се срещнат, когато правят нещо заедно, когато седнат на една маса и общуват непосредствено. За нас храната е средство да създаваме лични връзки между хората от различните култури, да предизвикваме любопитство, да опознаваме другия. Освен дейностите ни на терен всяка година „Мулти култи“ публикува и задълбочени проучвания на тези, свързани с интеграцията на мигранти и бежанци, речта на омразата, дискриминацията и расизма, образованието на мигранти... От 2013 г. досега „Мулти култи“ например публикува най-задълбочения мониторинг на интеграционните политики, насочени към бежанците.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години?

Двайсет процента от хората редовно участват като доброволци в НПО; 80% от хората редовно даряват за значими според тях каузи; 75% от хората имат добро мнение за НПО сектора като нещо полезно за страната ни.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Комуникация какво прави гражданският сектор и с какво той е полезен за обществото; насърчаване на гражданското участие и доброволчеството; разработване на изследвания, които да се ползват за създаването на политики; създаване на коалиции на НПО с общи цели; защита правата на човека.

Има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Фонд Активни граждани е един от най-добрите донори, които сме имали в цялата ни история, защото предлага дългосрочна подкрепа и огромна свобода при планиране на дейностите. Тази гъвкавост дава значителна добавена стойност, за да може НПО да отговорят на реалните непосредствени нужди на своите бенефициенти и да работят в своите направления. ФАГ ни даде възможност да се фокусираме в най-ключовата ни и може би важна дейност – комуникирането на тезата, че мигрантите носят стойност за обществото, че допринасят за неговото развитие, че те имат таланти, идеи, хъс да правят България по-успешна страна. Вярваме, че сме променили нагласите в резултат на над 380 медийни публикации по проекта във водещи медии като БНТ, НОВА, БНР, „Дарик“, „Дневник“, „24 часа“, „Бакхус“, Vagabond, DW, „Виж!“, „Програмата“, Go Guide, Mammi.bg, „Аз чета“ и много други.

Повишаване на демократичната компетентност и разбирането за правата на човека сред младите хора и Правата на човека през обектива

Двустранни проекти на: Фондация „Партньори – България“ в партньорство с Mennekerettighetsakademiet

Период на изпълнение: октомври 2019 – декември 2023 г.

Място на изпълнение: цялата страна с фокус Гоце Делчев, Благоевград, Монтана и Вършец

Повече на: humanrights-education.org

02

Чрез партньорството по тези проекти двете организации показаха, че обучението по правата на човека може да бъде интересно, приложимо и ангажиращо младите хора и общностите, в които живеят.

Интерактивното обучение и ученето чрез участие са съществена част от обучението по правата на човека и трябва да преобладават пред лекциите и теоретичното представяне на съдържание. Изкуствата, когато са включени като основни предмети или като методи в преподаването на правата на човека в училище, стимулират креативното мислене и творческите способности на учениците и спомагат за формиране на тяхното гражданско поведение, на способността им да поемат отговорност и да решават проблеми.

На създадената онлайн платформа humanrights-education.org ще откриете ценни ресурси за образование по правата на човека, които са предназначени за младежи на възраст между 14 и 29 години. Сайтът е двуезичен и може да се ползва от учители и фасилитатори в България и в чужбина. Той предлага модел за интерактивно обучение чрез участие и ангажиране не само на общността, а и за институционално взаимодействие (между община, училища, музеи и др.).

Сътрудничеството с Академията по правата на човека, Норвегия, направи възможно проучването на разнообразни идеи за детско участие, творчески дейности и интерактивно обучение чрез правене и мобилизиране на ресурсите на общността.

humanrights-education.org

Методологията е базирана на референтната рамка на Съвета на Европа за компетенциите за демократична култура. С участието на Норвежката мрежа за правата на човека на националните музеи бе пренесен опитът на музеите като активни участници в образованието по правата на човека. Двустранното сътрудничество продължи с проекта „Правата на човека през обектива“, който от своя страна обогати създадената методология за преподаване с допълнителни инструменти за участие на младите хора – като видео лабораториите и „диалозите за правата“. Над 80 младежи от Монтана, Вършец, Гоце Делчев и Благоевград преминаха обучение по метода на видео лабораториите.

Като създават фото и видео материали учениците показват, че наистина се интересуват от проблемите на дискриминацията в своите малки общности, като например предизвикателствата пред предоставянето на достойна медицинска помощ или качествено образование. Виждаме, че младите хора изследват проблеми, които ги интересуват, и получават шанс да ги представят по начина, по който те самите ги възприемат.

ПРАВАТА НА ЧОВЕКА
ПРЕЗ ОБЕКТИВА

Наръчник за младежки
фасилитатори

Важно е учителят или фасилитаторът да насочва и помага на учениците, когато те избират проблем или дилема, върху която да се съсредоточат, а не да ги цензурира, коригира или ограничава по какъвто и да е начин.

Фондация „Партньори –
България“

Представяме Ви...

Даниела Коларова

На снимката са Даниела Коларова (вляво) и Лилиян Хьорт от Академията по правата на човека, Норвегия

Разкажете ни накратко за себе си.

През 90-те години бях преподавател в катедра „Гражданско образование“ в СУ „Св. Кл. Охридски“, където организирахме курсове за учители от страната по теми като демократично гражданство, права на човека и мирното разрешаване на спорове и конфликти. В този период се създаваха демократичните институции в страната ни, но това, което липсваше и от което имаше огромна нужда, бяха хора с демократично мислене и манталитет – демократи. Образованието трябваше да отговори на нуждата от предаване на знания и умения, необходими на младите хора да развият демократична култура, да станат информирани, отговорни и активни граждани.

Гражданските организации, които предлагаша неформално образование, имаха много по-големи възможности да развиват иновативни програми за обучение и да ги съчетават с практическо приложение на знанията и уменията чрез инициативи и проекти в общностите. Затова през 1998 г., когато ми предложиха да стана директор на фондация „Партньори – България“, се съгласих, тъй като виждах огромен смисъл в приложната работа. „Партньори – България“ е българският център на международната мрежа „Partners for Democratic Change“ (PartnersNetwork) и това ни даде много по отношение на обмена на експертиза, както и възможност да се учим от опита на сестрински организации, работещи в цял свят. Първите ни усилия бяха да разпространяваме модели и процеси, които улесняват мирното управление на промените, различията и конфликтите – като кооперативно планиране, водене на диалог, медиация, помирение, водене на преговори и фасилитиране на публични срещи.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Най-лесно и разбираемо е да казваме, че се занимаваме с неформално образование и че подкрепяме различни инициативи, които подобря-

ват живота на хората в общностите, например извънкласни дейности в училищата или нови социални услуги за хора в нужда. Разбира се, правим много повече, включително изследвания, публикации, развитие на методологии за подкрепа на специфични групи; формулираме препоръки за подобряване на политиките в различни области и др.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Много хора не са наясно какво означава неправителствена организация, затова трябва да обяснявам какво точно правим. Не сме имали негативни реакции по отношение на това, което правим.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Книгата е „Икономика на поничката“ – не само че я прочетох и останал силно впечатлена, но реших, че трябва повече хора да я прочетат. Затова се свързах с автора Кейт Рауърт, организирах превод на български и издаването на книгата. Тази книга обяснява с много аргументи и примери защо здравата икономика трябва да бъде проектирана да процъфтява, а не да следва безкраен растеж. А „да процъфтява“, означава икономиката да се развива по един справедлив за всички и безопасен за хората и природата начин. Книгата описва едно съвсем постижимо общество, насочено към бъдещето, в което могат да бъдат удовлетворени нуждите на всеки човек, без да бъде унищожен светът, от който ние всички зависим. Много от елементите на този модел вече се реализират в повечето развити демократични страни.

Откъде най-вече черпите легитимност?

Дейността на организацията е подкрепена от общините, в които работим. Ползваме се с доверието на училища и институции в градовете, в които сме активни. Четири от образователните ни програми са одобрени от Министерството на образованието и науката като подходящи за поддържащо обучение на учители. Одобрени сме от Министерството на правосъдието като организация – обучител на професионални медиатори. Членуваме в няколко български асоциации и международни мрежи. Стараем се да поддържаме високи професионални и етични стандарти. Ежегодно подновяваме сертификата си за управление на качеството ISO 9001: 2015. Всичко това ни помага да намираме финансиране за нашата дейност, въпреки че намирането на средства е най-голямото ни предизвикателство, защото нямаме постоянни донори и източници на средства.

Момент от работата Ви по проекта, когато изпитвахте силно удоволетворение?

С подкрепата на ФАГ и в партньорство с Академията по правата на човека в Норвегия разработихме учебни материали и платформа с модули и ресурси за образование по демократично гражданство и пра-

ва на човека в училище. Модулите предоставят знания, повишават осведомеността за принципите на правата на човека и изграждат компетенциите на младите хора да поемат инициатива за защита, защита и насърчаване на правата на всички. Над 80 млади хора от Монтана, Вършец, Гоце Делчев и Благоевград преминаха обучение през фото и видео лаборатории, в които изследваха изображения на правозащитни теми и се учиха да създават такива. Разбрахме, че целта на проекта да повиши разбирането на младите хора за правата на човека е изпълнена, когато младежите погледнаха към своята общност през призмата на правозащитната проблематика и чрез свои фотографии изразиха мнението си за развитието на демокрацията в своя град. Създадените образователни ресурси на два езика заедно с продуктите от инициативите на младежите, като фотографии, видео филми, изложби и материали от кампании, са достъпни за всички, които работят с млади хора. Образователната програма по права на човека беше подготвена като курс за повишаване на квалификацията на учителите и получи одобрение от Министерството на образованието и науката през 2023 г.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

По-силен, по-сплотен, по-влиятелен и по-широко разпространен в различни части на страната.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Образование за демократично гражданство е сферата, която бих повторила пет пъти. Когато създадем нация от хора с автентична демократична култура, всички други проблеми, свързани с икономиката, екологията, правосъдието, социалната сфера и прочее, ще се разрешават по-лесно, а различията в средствата за разрешаването им ще се изглаждат без грами и сътресения.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

ФАГ е един от малкото фондове за НПО в страната и неговото съществуване беше като глатка свеж въздух в ограниченото пространство на гражданския сектор. За нас той беше възможност да покажем, че България може да се развива успешно като демократична общност само ако вложим сили и енергия да образуваме младото поколение в ценности като свобода, равенство, солидарност и съпричастност; ако подкрепяме младежите да действат като отговорни граждани и ако поддържаме вярата, че промените могат да се случват, ако имат справедлива кауза и положат усилия да мобилизират своята общност.

Тематичен приоритет

Овластяване на уязвими групи

03

Разказват заглавията на проектите

36 подкрепени проекта със специфични цели:

- Въвеждане на иновативни (нови или подобрени) методи и подходи за нуждите на уязвими групи
- Обучаване на представители на уязвими групи в застъпничество за нуждите на техните общности, както и подкрепа за инициирани от тях застъпнически кампании
- Подкрепа за икономическо включване на уязвими групи

Илюстрация на Давид Еспиноза за International Planned Parenthood Federation и „Изящни дела“

Пътеки към свободата: Овластяване на младежи от алтернативна грижа да заживеят самостоятелно и пълноценно ○ Младите застъпват ○ Трансфер на практики за подобряване подкрепата за деца със специални нужди и техните семейства за приобщаващо образование ○ Ромска Професионална Мрежа ○ Менторство за приобщаване ○ Изграждай мостове за промяна ○ Морска академия 2019-2020 ○ Рейнбоу Хъб ○ Противодействие на домашното насилие в три общини на област Велико Търново ○ МОГА ДА РАБОТЯ! Подкрепа за трудова реализация за хората с интелектуални затруднения ○ Овластяване на хора с редки болести ○ Овластяване на млади ЛГБТИ хора чрез достъп до услуги, мотивация и фокусирана промяна на политики ○ Ефективно здравно и сексуално образование за българските тийнейджъри чрез образователни курсове и атрактивно онлайн съдържание ○ Подари си здраве! ○ „Отново на работа“ ○ Мотивирани учители – успешни ученици ○ Музиката в мен – подкрепа за таланти и включването им в креативната индустрия ○ Да дадем здраве на ромите ○ Да бъдем на една страница – гласът на незрящите ○ Овластяване на млади мигранти и бежанци чрез иновативни практики за по-включваща (пост) пандемична и (пост) кризисна България ○ МОГА – Модел за ранно Образование, Грижа и Активно участие ○ Да работим заедно – развитие на трудови умения на хора с интелектуални затруднения ○ Имам една мечта (гражданска инициатива за овластяване на ромски жени чрез директно застъпничество) ○ Укрепване на мрежа от активни местни ромски групи – будители за овластяване на ромските общности в Северозападна България ○ Активно гражданско застъпничество за НЕуязвимост на младите хора от община Дупница ○ В помощ на дигиталното приобщаване на хората със зрителни увреждания ○ Овластяване на хора с редки болести – 2021 ○ Регионален модел за овластяване на уязвими бежанци и мигранти, търсещи закрила в страната ○ Глухо лидерство: гражданско и професионално овластяване на глухата общност ○ „Нашите права и отговорности“ – програма за овластяване на уязвими групи ○ Децата на фокус в разнообразните семейства ○ БЛИНФО – глас, който се чува ○ Виртуален хайд парк „Гласът на младите“ – стимулиране на гражданска активност сред украински младежи – бежанци в България ○ Украинските жени в България – живот без риск от трафик ○ Новите граждани на България ○ Партньорство за устойчиво приобщаване на бежанци.

МОГА – Модел за ранно образование, грижа и активно участие

Проект на:
Фондация „Здраве и социално развитие“

Период на изпълнение:
юли 2021 – април 2024 г.

Място на изпълнение:
София, кв. „Факултета“

Повече на:
hesed.bg

03

Моделът за ранно образование, грижа и активно участие (МОГА) въвежда иновативен, холистичен подход, който спомага за развитието на ромската общност, като подобрява начина, по който родителите отглеждат децата си през ключовия период на ранното детство.

МОГА се състои от пет обучителни модула, съобразени с възрастта на детето, както и от практически занимания по хранене и ранно учене – игри и кому-

Резултатите от изследването показват, че програмата доказано влияе върху училищната готовност на децата, включително върху речевото им развитие във всичките му компоненти, както и върху социално-емоционалното им развитие.

Програмата влияе на ценностните приоритети на родителите, като те започват да оценяват значимостта на образованието по-високо в сравнение с йерархията на приоритетите, които имат, преди да се включат в програмата.

МОГА категорично доказва своя потенциал да активира родителски общности, които да се ангажират с темата за подкрепа на ранното детско развитие.

никативни умения, обучение и дневна грижа за деца на възраст между 3 и 5 години, консултации с лекар за майчино и детско здраве, трудово консултиране и подкрепа. Програмата е насочена към родители на деца между 0 и 5 години и към самите деца. Родителите участват в програмата на доброволен принцип, като са мотивирани да се включат чрез информационни и мотивационни кампании в общността.

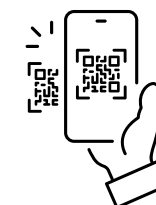
МОГА постига своите амбициозни цели само когато всички компоненти се прилагат едновременно и дългосрочно.

В края на проекта беше публикуван доклад с данни за въздействието на модела върху развитието на децата и за напредъка на родителите по отношение на родителски капацитет, ценностни ориентации, социални умения, трудова заетост и гражданско участие.

Квартал „Факултета“ е много голям, необходимо е системно да се работи за подобряване на уменията, но и за промяната на нагласите на родителите по отношение на ранното образование и образованието като цяло.

Вижте целия текст на доклада за въздействието на модела върху развитието на децата и родителите тук:

Представяме Ви...

Елена Кабакчиева

Разкажете ни накратко за себе си.

Започнах професионалната си кариера като лекар в педиатрично отделение, а после продължих като преподавател в Медицинския университет, ръководител на департамент в НЦОЗА. Но когато заедно с колеги видяхме, че има жизненоважна област, която не може да се включи в публичния сектор по успешен начин, решихме, че трябва да основем НПО – Фондация „Здраве и социално развитие“ (HESED), да разработваме проекти и да покажем ползите от социални

иновации и пътя, по който може да се насочат по-ефективно публичните политики.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Близките ми се интересуват от социалните теми и не си представят личното благополучие без участие в дейности за общото благо.

Как реагират хора, когато им кажете, че работите в НПО?

Някои се впечатляват от трудната задача, с която сме се заели. Но други откровено не разбират защо не сме избрали просто научна кариера или възможността да сме отлични професионалисти в една сфера. И не си дават сметка, че ние съчетаваме всичко в работата си. А най-интересните открития се случват на границата на съчетаването на знания и методи от различни области и най-голямото предизвикателство е да намериш начин да ги приложиш на практика.

Филм, който сте гледали и Ви е впечатлил напоследък?

Наскоро гледах един американски филм за двама финансиста, които забелязват „балона“ на ипотечния пазар, който предизвика световна финансова криза през 2008 г. Опитват се да обяснят с факти пред различни инстанции, но ефектът е, че биват изолирани и отстранявани. Та този филм започваше с цитат от Марк Твен: „В бяла те вкарва не това, което не знаеш, а това, което със сигурност знаеш, че е погрешно“ (It ain't what you don't know that gets you in trouble. It's what you know for sure that just ain't so). Е, понякога си мисля, че ние, от НПО сектора, често се „вкарваме в бяла“, когато се опитваме да обясняваме, че някои от мерките, които се предприемат, не са правилните, които да доведат до намаляване или решаване на даден проблем...

Откъде черпите легитимност и имате ли нужда от подкрепа?

Повече от 25 години мултидисциплинарният и мултиетнически екип на фондация HESED разработва Модел за интегрирано развитие (МИР) за деца от 0 до 18 години и за техните родители в компактни уязвими общности. Услугите и програмите са базирани на професионални анализи, адресират се основните фактори, от които зависят ефективността и устойчивостта на резултатите. Следим съвременните научни теории и практики и ги адаптираме към конкретните потребности. Но най-голяма легитимност ни дават бързият напредък, радостта и въодушевлението на децата и родителите, както и уважението на общността. Признанието от страна на общината и институциите засилва усещането за легитимност. Здравео, образованието и уменията на хората са най-големият капитал на една страна. Това са качества, които гарантират социално и икономическо благополучие на хората; качества, които могат да разкъсат порочния кръг на бедността и изолацията. Каква по-голяма легитимност от това?! И да, имаме огромна нужда от донорска подкрепа, за да се демонстрира ефектът на социалните иновации в по-продължителен план, за да се случи успешното застъпничество за включването им в публичните политики.

Момент от работата Ви с чувство за най-голямо удовлетворение?

Имала съм много моменти на удовлетворение, когато виждам колко бързо напредват децата в своето развитие, как родителите се изпълват с очаквания за по-добро бъдеще на децата си, колко горди са хората в екипа от успеха и доверието в тях и в организацията. Но мисля, че най-голямото удовлетворение предстои – когато видим, че социалните политики поставят на първо място развитието на децата и родителите им и създават условия за това!

Могат ли гражданските организации да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

НПО могат много сериозно да повлияят за позитивна промяна – както на индивидуално и групово ниво, така и за промяна на социалната среда и дори промяна в политиките. Сферата, в която работим, е обект на публичните политики. Тук се включват много институции (училища и детски градини, здравният сектор, социалните услуги), които с основание оперират с големи ресурси. Понякога се прилагат методи и подходи, които не са достатъчно адекватни на бързо променящата се среда (много висок брой на деца в уязвимо социално положение, бързо развитие на науката и технологиите, ангажиране на хората да поемат отговорност за собственото си здраве и това на децата си и др.). Резултатите от публичните политики са често незадоволителни, което предизвиква недоволство у гражданите, осо-

бено у данъкоплатците. Всичко това налага търсене на нови, по-успешни и икономически ефективни подходи.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации?

Изключително позитивно. Имаме чудесни партньорства с други НПО, които не само обогатиха нашата практика, но и способстваха до голяма степен за нашата устойчивост. Но партньорствата в сектора са сложни. Различните НПО се ръководят от различна мотивация в действията, разполагат с различна степен на професионална експертиза и опит в решаването на даден проблем, който е „обща кауза“ за тях. Това много затруднява работата на коалициите и създаването на най-подходящите препоръки към институциите. Вероятно затруднява и донорите в техните оценки.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

Според Алвин Тофлер, често определян като най-влиятелния футуролог приживе, НПО секторът ще заема все по-значима роля в публичните политики. Съчетаването на стремеж към ефективност и резултати, въвеждане на най-новите технологии, гъвкавост и рентабилност (както е в бизнес сектора) и на стремеж за обслужване на публичния интерес заедно с прозрачност и публичен контрол ще доведе до най-осезаеми обществени ползи и просперитет. В този смисъл се надявам, че НПО, които разполагат с професионален капацитет, ще бъдат разпознати като подходящи партньори за въвеждане на иновации, които могат силно да повишат ефективността на публичните политики. НПО съществуват във всички възможни сфери и тяхната роля и значение ще се разширява, защото новите поколения в България ще осъзнават колко е важно да се борим за публичния интерес и да имаме възможността да влияем на политическите решения.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

1. Личностно и общностно развитие – не може да има обществено благополучие без благополучие на индивида. Това може да се постигне чрез личностно развитие за по-добро здраве, образование, социални умения, развитие на гражданска активност. Най-ефективни са груповите подходи и съчетаването на различните сфери. Особено актуални ще бъдат здравословното хранене (в България всяко 3-то дете е с наднормено тегло), физическата активност, превенцията на екранната зависимост (особено при децата), създаването на култура на знанието и разпознаването на фалшивите новини.

2. Опазване на околната среда и културата на пестене на ресурси.

3. Модернизиране на мейнстрийм услугите (образование, здравеопазване, социални услуги).

Има много области, като борба със социалното изключване, етническа толерантност, местно развитие, но те ще бъдат успешно повлияни от интервенции в горните области. Особено ако са с акцент върху уязвимите общности.

Има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани?

Да, програми като ФАГ могат да имат „запазена територия“. Тази програма би могла да разпознае сфери на развитие и въздействие, които може да са подценени от институции и общини. През последните 10 години сме получавали подкрепа за два големи проекта, които способстваха да развием Модела за интегрирано развитие, да го оценим с различни инструменти за ефективност, да получим оценка от местните власти и да популяризираме ефектите и ползите за децата и родителите в уязвимите общности, с които работим. Имали сме и по-малки проекти, които сериозно подпомогнаха капацитета и техническите възможности на нашата организация.

Важно е програмите за работа с децата и родителите да станат видими за цялата общност и да се организират допълнителни събития за активно включване. Снимката илюстрира такъв момент в рамките на проекта „МОГА – Модел за ранно образование, грижа и активно участие“.

Укрепване на мрежа от активни местни ромски групи – будители за властяване на ромските общности в Северозападна България

Проект на:
Фондация „Рома-Лом“

Период на изпълнение:
септември 2021 – ноември 2023 г.

Място на изпълнение:
Северозападна България

Повече на:
roma-lom.org

03

сиите за подготовка за Плана за интегрирано развитие на Община Лом и се стигна до подписване на споразумение между Фондация „Рома-Лом“ и Община Лом за конкретни проекти, които да бъдат включени в Плана. Това се случи в немалка степен благодарение на обучените 76 предимно млади хора от общността, на проведените 10 застъпнически кампании и над 200 срещи в ромските квартали на територията на общината.

Не може да се търси развитие на ромската общност без общо развитие на населеното място и региона, както не може да има развитие на конкретно населено място и регион без развитие на ромската общност по места. Успяхме да създадем активни граждански групи от представители на ромската общност, с твърди ядра от активни млади роми от региона на обхвата на проекта.

Проектът помогна да се върне увереността на местните хора от ромската общност, че могат и е необходимо да участват във формирането на политики и в търсенето на решения за проблеми, засягащи не само тяхната общност, но и развитието на населеното място и региона.

Бяха създадени 10 активни граждански групи в Северозападна България от представители на ромската общност с твърди ядра от млади ромски активисти. По време на проекта се проведеха редица акции и кампании, които допринесоха за редица подобрения в местната среда.

Ромската общност се включи активно в дискусии

Фондация „Рома-Лом“

Сред конкретните постигнати резултати са: създадено място за взаимодействие между представителите на ромската общност и представители на местните власти чрез изграждане на две волейболни игрища в две населени места; изграждане на място за игра на тенис на маса в местното читалище; изчистване и боядисване на детска площадка; приносът на кампаниите за изграждане на байпас за осигуряване на питейна вода за над 3000 души от ромския квартал и за решаване на проблема с изостанали плащания; поставяне на обезопасена автобусна спирка за децата и учениците от ромския квартал; почистване на ромските квартали с участието на представители на самата общност и др.

При проведените индивидуални и групови дискусии ясно се видя, че представителите на местните общности не вярват в собствените си възможности и не познават застъпнически инструменти, чрез които могат да въздействат на местните власти да поемат и да изпълнят ангажименти по конкретни проблеми на общностите.

Урокът за нашата организация е, че общностите имат нужда от малки победи, за да върнат увереността си. Трябва да се работи непрекъснато, за да се върнат увереността и мотивацията на гражданите да бъдат активни.

Фондация „Рома-Лом“

Представяме ви...

Николай Кирилов

Разкажете ни накратко за себе си.

Може да се каже, че цял живот съм участвал в граждански инициативи, тъй като произхождам от такъв род. Прадядо ми е основател на първото Хамалско дружество в България през миналия век. Има улица, кръстена на гядо ми във Видин за обществената му работа. През 60-те години баба ми заедно

с други активисти е в основата на изграждането на водопровод в един от ромските квартали в град Лом. През 70-те години има документален филм за гядо ми, баща ми и тяхното семейство за приноса им за развитието на Пристанище Лом и водния транспорт на България. След завършване на висшето ми образование, през 1994 г. се върнах в Лом и сформирахме неформална група с мечти за овластяване и поставяне на ромите в по-добра преговаряща позиция по проблеми, касаещи общността. През 1995 г. разкрихме първата позиция за експерт по етнически въпроси в Община Лом. През 1996 г. официално стартирахме дейността на Фондация „Рома-Лом“. Потребността от създаване на организация бе назряла, а държавата навлезе в години на финансов колапс. Може да се каже, че сектор образование за всички деца от 1996 до 2000 г. зависеше от дейности, реализирани от Фондация „Рома-Лом“. Образователните медиатори, здравните медиатори и други политики са стартирани през този период с наши партньори. Имали сме добри и лоши моменти в личен и организационен план, което ни направи по-силни през годините.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Винаги съм възпитавал децата ми, че исторически родът ни има отговорност да работи за развитие на ромската общност и да се борим с несправедливостта в обществото ни. Като сме убедени, че помагаме на ромската общност, допринасяме за развитието на града и държавата ни.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Последната книга е „Calling Bullshit“ на Jevin West. Изключително ценна книга в контекста на мисинформация, пропаганда, манипулиране на данни и трудностите да се различат достоверните източници на информация.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

Мисията на Фондация „Рома-Лом“ е да стимулира процеса на овластяване на изключените групи и на социална еманципация на общности в неравностойно положение. Дори и в най-лошите периоди за организацията не сме спирали дейността си. Разчитаме на основен екип от 5–6 души, имаме добре изградена доброволческа мрежа в общината и в региона, добри партньорски отношения с други граждански организации както в региона, така и в национален план. Разполагаме с един от най-добре организирани и оборудвани офиси в страната, а и не само.

Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

ФАГ може да играе ключова роля за засилване ролята на организации като нашата чрез осигуряване на независимо финансиране, дори може да говорим за осигуряване на обща подкрепа, която да гарантира гъвкавост и устойчивост на организацията. Необходима е подкрепа и за непрекъснато повишаване на капацитета както на организацията, така и на представителите на общността заради смяната на поколенията и динамиката на контекста, в който работим.

Вие сте лидерът на организацията. Ще може ли тя да продължи напред, ако започнете друга работа?

Организацията е минавала през различни етапи на своето развитие, като е имала периоди, в които аз съм работил за други програми. Организацията има подкрепата на своя управителен съвет, съставен от хора, имащи отношение към ромската кауза. Може да има сътресение, трудности, но категорично ще продължи своята работа. Организацията е преживяла и политически репресии, но сме съумели да оцелеем и в условията на тотален институционален натиск.

Момент от работата по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Постигането на малки победи в рамките на един проект дава увереност на гражданите, че от тяхната активност зависят политически процеси на местно, регионално и национално ниво. В едно от населените места кметът лично помогна за монтирането на тенис маса, необходима за създаването на място за общуване на младите хора от различните етнически групи. Други примери са: възстановеното водоподаване и осигуряване на достъп до питейна вода в един от ромските квартали; сменената електрическа мрежа в един от ромските квартали, което доведе до лавина от други инициативи, като поставяне на три спирки, насипване с асфалт на улици в квартала и др. Иницирането на подписка за запазване на горското стопанство в рамките на община Лом се превърна в общоградска кампания и доведе до запазване на стопанството и работните места.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации?

Все по-трудно се говори за реални партньорства. Наблюдават се партньорства, свързани с финансиране и все по-малко по каузи. Организациите са поставени в конкурентна среда за лимитирани ресурси. Основни бенефициенти са местните власти, като, за да се осигури финансиране, се влиза в зависимости и много често организации губят критичната си роля.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години?

Необходимо е да обединим усилия срещу политическото лицемерие на местно, национално и европейско ниво. В противен случай все повече ще наблюдаваме подкрепа за фиктивни организации и все по-голямо недоверие у гражданите.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

- Овластяване на общности.
- Ограмотяване на гласоподавателите.
- Подкрепа за граждански инициативи.
- Подкрепа за центрове за иновации за младежи, особено от етнически общности (да се обърне посоката, за да отговори на динамичния контекст, в който живеем).
- Създаване на достоверни източници на информация; подкрепа на граждански организации за превръщането им в достоверни източници на информация.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Фонд Активни граждани е последен лъч във финансирането на гражданските организации. Финансирането осигури свобода на организацията да работи активно с представителите на ромската общност, да даде възможност на общността да се запознае с инструменти за гражданско въздействие. При планирането имахме свободата да избираме методи, подходи и дейности. Проектът, подкрепен от ФАГ, даде възможност на Фондация „Рома-Лом“ да организира мрежа от активисти в региона, в която организацията е активна. Допринесе и за подобряване на отношенията с представителите на институции, занимаващи се с формирането и изпълнението на политики, отнасящи се до общността. Реализирането на проекта показва, че Фондация „Рома-Лом“ е основен инструмент за представителите на ромската общност да участват във формирането и изпълнението на политики. Чрез организираните активни групи Фондация „Рома-Лом“ участва активно в дискусиите по изготвянето на концепциите за интегрираните териториални инвестиции.

Регионален модел за овластяване на уязвими бежанци и мигранти, търсещи закрила в страната

Проект на:
Фондация „Мисия Криле“

Период на изпълнение:
юли 2021 – април 2024 г.

Място на изпълнение:
общините Харманли, Свиленград,
Димитровград, Гълъбово, Стара
Загора и Нова Загора

Повече на:
missionwings.bg

03

Непознаването на езика, местната култура и институционалната система води до почти пълна изолация на бежанците и мигрантите у нас, без значение на правния им статут. Липсата на базови знания за функционирането на общността често ги прави неспособни да участват във взимането на важните решения за собствения им живот.

За периода на проекта екипът успя да разгърне дейност за достигане до най-наранените – особено децата и жените с травматичен опит.

В продължение на близо три години подкрепа получаваха стотици хора, тър-

сещи или получили международна закрила, предимно от Сирия, Ирак, Афганистан, Палестина, Тунис, Мароко. Близо 100 от тях живеят на външни адреси в региона на общините Харманли, Свиленград, Димитровград, Гълъбово, Хасково, Стара Загора и Нова Загора. Близо 450 бежанци с временна закрила от Украйна също бяха обхванати и подкрепяни периодично по проекта.

„По време на обучението по менторската програма всеки представи себе си, като разказа какво има в главата си, в сърцето си, какво умеє с ръцете си, къде иска да отиде с краката си. Това ни е любимата игра за представяне. Започваме с нея новите групи.“

Диана Димова, „Мисия Криле“

За екипа на проекта е важно включването на бежанците като равнопоставени участници в търсенето на качествена промяна в живота и социалната среда и възприемането им като личности, които могат да допринесат за себе си и за общността със своята активност. Това стана възможно чрез: провеждане на информационни здравни и правни консултации; изготвяне на „комуникационни карти“

за ежедневно общуване в извънредни ситуации, насочени предимно към неприсъдружените деца; провеждане на менторска програма за овластяване на лидери сред бежанската и мигрантската общност; провеждане на кризисна интервенция и психологическа помощ за най-уязвимите.

Проведоха се и специализирани обучителни модули в подкрепа на развитието на професионалния капацитет на институциите и организациите от региона.

Сърце от сирийско дете като послание към украинските деца за приятелство по обща съдба. Празнуване на Деня на детето, 1 юни 2022 г.

„Усмехнатите момичета на снимката са деца, участващи в менторската програма, настанени със семействата си в лагера в Харманли.

Нашите доброволци от менторската програма работиха в ателие за закрила на детето с тях. Учиа ги на безопасност, как да се пазят, как да разпознават, че са в опасност.“

Диана Димова,
„Мисия Криле“

Представяме Ви...

Диана Димова

Разкажете ни накратко за себе си.

Работя в сектора, откакто се помня, повече от 25 години. Какво ли не ми е минало през главата. За „Мисия Криле“ мога да кажа, че е най-малкото ми дете. Любимото. Неравенствата са основната причина да я има организацията. Както и останалите, в чието създаване и развитие съм работила. Организацията са мощен инструмент за промяна, който изисква време да се научиш да боравиш с

него като с оръжие. Ако не го овладееш това изкуство, трябва да си намериш друго поприще. В организацията трудно виреят хора, които търсят спокойствие и леки дни. Различният мироглед се възпитава с години.

Как обяснявате на близките си какво работите?

С едно-две изречения. Повече от това им е трудно да понесат. Казвам им, че помагам на слабите. Че това е отговорност на всекиго. Че не трябва да си затваряш очите пред несправедливостта, иначе ставаш неин съучастник.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Обикновено настава кратка тишина и се сменя бързо след това темата. Мога само да си фантазирам какви мисли им минават през главата. Цял живот работя в неправителствения сектор и негативните натрупвания срещу него само се увеличават. Но има и любопитни. Те са ми важни. Върху тях се фокусирам.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро? Или филм, който Ви е впечатлил?

Гледах наскоро полския филм „Зелена граница“ от програмата на „София филм фест“. Порази ме. Няколко дни не бях на себе си. Не че ме изненада нещо, но видях част от професионалния си живот през последните две години на лента. Доста е страховито да видиш себе си отстрани. Задължителен! Филмът третира насилствените отблъсквания по границата на Беларус с Полша. Ужасяваща реалност, която я има и по нашите ширини. Темата се избягва целенасочено. Филмът е смразяващ! Поздравявам авторката за смелостта!

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип? Офис?

Мисията на „Мисия Криле“ е да подкрепя, насърчава и допринася за разгръщането на пълния потенциал на уязвими деца и възрастни, които да реализират постижения в различни сфери на живота в България. Работим приоритетно в регионите Стара Загора и Хасково. Имаме отворени четири консултативни центъра, един от които предлага подслон за уязвими майки с деца. Два от центровете са съответно в ромския квартал на Стара Загора „Лозенец“ и в близост до бежанския център в Харманли. Стремим се да сме близо до нуждаещите се хора, да улесним техният достъп до различни услуги. Имаме постоянен екип към центровете ни, както и временен по различните ни проекти.

Бихте ли споделили момента от работата Ви, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Едни от най-хубавите ми моменти са били свързани с успехите по конкретни случаи на хора, които са били в нужда. Бежанците са едни от тях. Това те движи напред. Иначе работата с бежанци е много тежка. Много. Почти всеки от екипа има белези от вторична травма в съзнанието си. Не можеш да избегнеш това, когато работиш на първа линия. По-скоро е важно да научиш и практикуваш механизми за себевъзстановяване.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Много, много променени човешки съдби. Хиляди. Не мога да ги изброя. В един момент дори спряхме да регистрираме хората в някои от акциите, понеже наг 10 пъти се увеличи броят на тези, които обслужихме наг предвиденото. Трябваше да се изгубим в документи и да забравим хората и избрахме да не го правим. Мисля, че прокарахме някои фундаментални практики в местните заинтересовани страни. Такива, които не се харесаха на институциите, но им се наложи да се съобразят. Като достъпа до процедура за международна закрила; достъпа до зоната на инцидента на първа линия при спешни повиквания за бедстващи бежанци; достъпа до социални услуги за тях. Както виждате, три пъти използвах думата „достъп“. Не мога да го кажа по-ясно. Тези хора не са желани в България, те са отхвърлени. И особено много индиректно от онези, на които им е разписано да им окажат помощ, закрила, съдействие. Това е смазващо, като го усетиш, работейки по някой случай. Затова и много застъпничество за правата им прилагаме по проектите ни с ФАГ. Имаме малки, но ключови успехи. Друг важен момент са менторските програми за бежанци. Там пред очите ми още по време на обученията и после в инициативите на терен виждах как хората се променяха. Променяше се сякаш това, което

мислях за себе си. Повярвах си. И започвах да действат. Ставах ярки и забележими. Самите ние ги видяхме по друг начин.

Какво мислите за партньорствата с други граждански организации?

Аз осъзнах в един момент през последните години, че без партньорства не можеш да просъществуваш. Много наблягам на това – изграждането и поддържането на партньорска подкрепяща мрежа. Това мисля, че е много важно за всяка организация. Себеподобните ти дават идентичност. От тях можеш да черпиш енергия. И заедно можете да пробиете стената. Да изградите мост. В тези кризисни времена, вместо да се свиеш като охлюв, е по-спасително да разпериш криле с някого и да полетите нависоко, за да ви видят всички. Да, изисква се смелост за това и голяма доза лудост. Трябва да си презлътнеш егото и обидата понякога и да погледнеш отвъд личните си интереси. Ако изобщо виждаш кауза. Тя струва повече от теб и си струва да се отдадеш на нея.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

Аз вярвам много в силата на гражданското общество. Мисля, че за да успеем, трябва да работим с общностите. Не толкова с индивиди. Това ни е една от основните грешки в сектора. Твърде много се фокусираме върху личната промяна на някого. А силата на общността е тази, която може да създава и променя политики, да лекува човека. Много вярвам в тази концепция.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

О, труден въпрос. Но нека опитам. Децата и младежите – всичко за тях, те са бъдещето; уязвимите хора – нищо, което сме направили, не е достатъчно за приобщаването им; околната среда – изграждането на навици за опазването ѝ е почти мисия невъзможна; изграждане и мобилизиране на общности – те ще променят средата, само те могат; безкомпромисност към несправедливостите и нарушенията на правата на хората – няма опаска от НПО-та да работят в това минериано поле. А трябва!

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП?

Програмата беше много ценна за нашата организация и регион, за България като цяло. Много харесах тази програма. Много целенасочен фокус и методични усилия за промяна с качествени актьори от неправителствения сектор. Има нужда от това някой да поеме щафетата обаче, иначе ще е трудно и самотно за сектора. Бих препоръчала по-леки административни правила, за да не се отнема ценно време и ресурс, а цялата енергия да се насочи към хората, чийто свят искаме да подобрим.

Рейнбоу Хъб

Проект на:

Фондация „Ресурсен център Билитис“

в партньорство с

Фондация „ГЛАС-България“

и Сдружение „Младежка ЛГБТ организация „Действие“

Период на изпълнение:

ноември 2019 – юни 2022 г.

Място на изпълнение:

София

Повече на:

rainbowhub.bg

03

Как да приемем различието в семейството или на работното място, какво означава „трансгендър“, какви са стереотипите за лесбийките и бисексуалните жени? Как да намерим помощ и подкрепа, ако сме „различни“?

Това са само малка част от въпросите, за които можете да намерите информация благодарение на създаденото съдържание (уебсайт, видеа, брошури) по този проект.

ЛГБТИ хората са уязвими към език на омразата, престъпления от омраза, липса на достъп до здравеопазване, дискриминация на работното място, стигматизация. Проектът предостави обучения в застъпничество на 7 различни групи за взаимопомощ, които се включиха активно в движението за равни права на ЛГБТИ хората у нас със собствени инициативи.

Над 200 представители на ЛГБТИ общността бяха обучени в застъпничество с подкрепата на опитни активисти и експерти.

Кампаниите и дейностите в „Рейнбоу хъб“ спомогнаха и за повишаване осведомеността на представители на редица публични институции и на широката общественост относно нуждите и проблемите на ЛГБТИ хората.

Чрез застъпническата кампания „BraveLab“ се създадоха полезни ресурси за ЛГБТИ младежи и техните родители, които да подпомогнат и двете страни в трудните моменти на разкриване и приемане. На уебсайта BraveLab са качени редица полезни статии за ЛГБТИ+ младежи и техните родители, които бяха написани от младежите в групата. Създаден е и ЛГБТИ+ речник за улеснение на всеки посетител на сайта. Сайтът има над 5000 преглеждания.

Застъпническата кампания „QueerFemme“ предложи полезни ресурси за лесбийки и бисексуални жени по теми, за които не се говори открито.

Целта на застъпническата кампания „Т.І.А“ беше създаване на първите по рода си информативни онлайн ресурси по трансстемни, насочени към широката общественост.

В рамките на кампаниите „ЛГБТИ семейства“ и „Семейство и приятели на ЛГБТИ хора“ бяха организирани събития, свързани с правата на еднополовите семейства в България и с това как да бъдем добри съюзници на нашите ЛГБТИ роднини и/или приятели.

Кампанията „Work it OUT Club“ предложи полезни ресурси по темата за дискриминацията и приемането на работното място.

Целта на застъпническата кампания „Хора, живеещи с ХИВ“ беше повишаване на информираността и разбиране на стигмата по темата.

Събитие по застъпническа кампания на група за ЛГБТИ семейства, юни 2022 г.

Целта на срещата бе да се представят основно проблемите на групата ЛГБТИ семейства, да се потърси подкрепа, както и да се раздават и попълнят картички с послания до институциите в подкрепа на правата на ЛГБТИ хората и във връзка с въпросите, отнасящи се до липсата на адекватно законодателство по отношение на правата на еднополовите партньори и еднополовите семейства с деца.

Подкрепа за делото „Бебе Сара“ и осигуряване на видимост за кампанията „#РавниПраваЗаВсичкиДеца сред ЛГБТИ общността и обществото като цяло“, 15 април 2022 г.

На събитието присъстваха еднополови партньори и техните деца, членове на групата ЛГБТИ семейства, които изразиха съпричастност с казуса „бебе Сара“ (отнасящ се до отказа на българските власти да издадат паспорт и български акт за раждане на детето, родено на територията на Испания в еднополова двойка на българска и британска гражданка), като изразиха позицията преди съдебното заседание и присъстваха на самото съдебно заседание.

Представяме ви...

Пол Найденов и Мануела Попова

Разкажете ни накратко за себе си.

Пол: През 2002 г. започнах активистката си дейност като член на несъществуващата вече първа за страната гей и лесбийска организация „Джемни“. През 2004 г. станах съучредител на „Билитис“ заедно с още 6 лесбийки и бисексуални жени. Като интерсекс човек за мен беше трудно да се разкрия в онези ранни години на ЛГБТИ движението и намерих подкрепа в лесбийската общност. През годините израснах с „Билитис“ и през 2013 г. станах един от основателите на общоевропейската мрежа на интерсекс организациите OII-Europe. През 2017 г. спечелих дело за промяна в гражданския си пол и смених личните си документи. Оттогава насам непрекъснато помагам на семейства с интерсекс деца да намерят сили да подкрепят своето дете, ако то не се самоопределя с пола, приписан при раждането. „Билитис“ е единствената ЛГБТИ организация в България, която не просто помага на интерсекс и трансхора, но също така ги включва в управлението. Ние не просто говорим за овластяване, а го правим. Създаваме платформа за младите ЛГБТИ хора да реализират и отстояват себе си.

Мануела: В гражданския сектор съм вече 4 години, като от септември 2023 г. заемам длъжността съдиректор на Фондация „Билитис“. Преди това имах удоволствието да съм дългогодишен доброволец и активист за човешки права, като фокусът на работата ми винаги е бил феминистки и ЛГБТИ+. Бях много млада, когато осъзнах, че съм свидетел на несправедливости и дискриминация спрямо различни общности, и реших да действам. За мен мотивацията идва от вярата, че всеки човек заслужава достойнство, справедливо отношение и равни възможности. Ангажираността ми към каузата се укрепи още повече, когато станах създател на кампанията „Не ми се обиждай, но...“ през 2019 г., която привлече огромен интерес и ми донесе редица награди. Истината е, че работата ми в „Билитис“ ме

прави много горда, защото виждам как усилията ни водят до реални промени и подобрения за хората, за които работим.

Как обяснявате на близките си какво работите и те разбират ли ви?

Пол: Родителите ми винаги са ме подкрепяли и разбраха защо в един момент беше необходимо да напусна предишната си работа и да започна да се занимавам изцяло с активизъм. Децата ми също ме разбират добре, тъй като те израснаха с активизма ми. За съжаление, се оказаха и потърпевши. Спомням си как в училището на дъщеря ми в час по биология говориха за охлювите и за хермафродитизма при тях и учителката ме посочила за пример на хермафродитизъм при хората (в онзи период бях разказал личната си история пред масмедии, за да дам видимост на интерсекс хората в България). Думата „хермафродит“ е отживелица и не се употребява от години нито в медицински, нито в граждански смисъл. Дъщеря ми се прибра изключително разстроена. Тя криеше кои са родителите ѝ, за да не загуби и малкото приятели, които имаше в средното училище. Днес обаче е изключително добре подготвена да работи по теми, предизвикващи обществен дебат и крайно разделение в обществото.

Мануела: Обясняването на същността на моята работа на близките ми, включително на децата, е важна част от комуникацията ми с тях. Обикновено им споделям, че съм част от организация, която работи за защита на правата на хората от ЛГБТИ+ общността. Обяснявам им, че това включва основно помагане на хора, които изпитват дискриминация (като за децата обяснявам, че това е несправедливо отношение към хората заради това кого обичат, как изглеждат или как останалите ги възприемат). Разбира се, в зависимост от възрастта на децата им представям информацията така, че да ме разберат, като ги насърчавам да задават въпроси. Обикновено моите близки разбират и подкрепят работата ми и ценят значението ѝ за обществото.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Пол: Много хора, дори и такива, които са добронамерени към нас, не приемат НПО работата като „работа“, а като някаква дейност по интереси, за която не трябва да се получава трудово възнаграждение. Други хора, които пък са сред най-яроствните наши опоненти, смятат, че НПО-тата са някакви казионни организации, получаващи пари, за да „крадат децата“. Изключително важно е да се разяснява какво е НПО и защо в научната литература се говори за НПО като за „стълбове“ на гражданското общество.

Мануела: Когато споделям, че работя в НПО, забелязвам, че много хора не са запознати с термина и често се налага да обяснявам какво

означава точно. Обикновено им казвам, че НПО са организации, които не се финансират от правителството и най-вече имат за цел да работят за общественото благо, да решават социални проблеми и да помагат хора в нужда. Въпреки това признавам, че не всяко НПО споделя едни и същи демократични ценности и зачита човешките права. Разбира се, има и случаи, когато се сблъсквам с хора, които изразяват някакъв вид съмнение или критика към гражданския сектор. Въпреки това малко от тях досега са ми го казвали директно в очите. Повечето хора наистина се възхищават и подкрепят усилията ми, щом разберат каква е целта на „Билитис“ и какво правим. Винаги смятам тези случаи за малки победи и това ми помага да продължавам да се ангажирам в работата си, за да внасям положителна промяна в обществото.

Книгата, която прочетохте наскоро и за която бихте споделили впечатленията си?

Пол: Вкусовете ми към литература са най-вече в сферата на научната фантастика и като цяло предпочитам да анализирам идеите зад едно произведение. „Звездни рейнджъри“ на Хайнлайн и „Двестагодишният човек“ на Азимов са книгите, които никога няма да забравя, а филмите по тях ми се иска никога да не съм гледал.

Мануела: Преди няколко дни завърших „Queer Conception“ на Кристин Лиам Кали, която ми беше препоръчана от моя партньор. Книгата е наистина впечатляваща, написана е от трансчовек, който работи като акушер и предлага трансутвърждаваща грижа на ЛГБТИ+ семейства. Книгата разглежда детайлно процеса на зачеване и асистирана репродукция, като включва допълнително информация за трансхора, но най-вече за такива, които не се определят като жени, но искат по някакъв начин да участват в процеса по зачеване и бременност. За нашето семейство, което не отговаря на „традиционните“ модели, тази книга беше изключително ценен ресурс, който много ни помогна.

Каква е мисията на вашата организация? Активна ли е организацията ви в момента? Разполага ли с постоянен екип? Офис?

Пол: Мисията ни е да преодолеем всички форми на дискриминация и да постигнем пълно равноправие за ЛГБТИ хората в България. Предоставяме условия на ЛГБТИ хората да са активни и да реализират стремежите си в активизма. Обратното на активист е пасивист. Работим с млад екип, в който се стремим да предотвратим прегарянето (бърнаута) на хората, но невинаги успяваме. Заедно с Фондация ГЛАС поддържаме „Рейнбоу хъб“, който е общ наш дом и общностен център.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Пол: „Билитис“ проучва нуждите на общността ежегодно чрез онлайн анкети, както и чрез събиране на обратна връзка от посетители-

те на „Рейнбоу хъб“, които за последните 12 месеца са наг 500 уникални хора. Екипът ни е особено чувствителен към нуждите на най-уязвимите ЛГБТИ хора, които трябва да се справят с интерсекционални предизвикателства. Често очакванията към нас са нереалистични от страна на отделни представители на общността и прерастват в онлайн дискусии, които изискват време и здрави нерви. Като добавим и атаките от страна на радикални опоненти, получаваме една неблагоприятна външна среда за работа, която изтощава екипа. Ето защо редовно ползваме услугите на професионални коучи и психологически консултанти, за да поддържаме и развиваме добрата атмосфера в екипа. От такъв вид помощ винаги ще имаме нужда, поне докато средата, в която работим, не стане по-малко опасна. За всеки един от екипа е трудно да постави ясна граница между личното и професионалното, защото при нас работят хора, за които правата на ЛГБТИ хората са лична кауза. Това създава страхотна атмосфера на отдаденост към работата, но за съжаление е и предпоставка за прегаряне.

Мануела: Относно нуждата от подкрепа ние винаги сме отворени към сътрудничество и подкрепа от различни страни. Разбира се, за да направим работата си устойчива, най-вече ценим финансовата подкрепа от донори, които споделят нашата визия и ценности и са готови да инвестират в нашите проекти и програми. Освен това адски важно за нас е активното участие и ангажираността на доброволци, експерти и партньори, които могат да допринесат със своите знания, умения и ресурси за постигане на нашите цели. В крайна сметка нашата организация се нуждае от подкрепата на цялото общество, за да може да продължи да работи за промяна и подобрене на живота на хората, които представляваме.

Момент от работата, когато усетихте най-голямо удовлетворение?

Пол: Това беше моментът, в който почувствах как „Рейнбоу хъб“ прераста от място за срещи и ежедневна работа на малка група активисти в общностен център, който предлага разнообразни услуги, събития, възможности за индивидуални изяви на нови лица от общността и невероятна атмосфера на споделяне и взаимна подкрепа. Мисля, че „Рейнбоу хъб“ ще живее собствен живот през годините, защото общността все по-ясно го разпознава като своето място. При нас идват и хора, които живеят в бедност и не могат да си позволят да посещават клубовете и други общностни центрове, развиващи се на комерсиален принцип. Ние сме единственото засега некомерсиално ЛГБТИ пространство в България и много се гордеем с това.

Мануела: Най-голямото удовлетворение за мен беше, когато работата ми по проекта „Рейнбоу хъб“ се промени неузнаваемо. В еди-

ния момент бях човекът, който събра и брифира няколко групи млади хора да работят за общността си, а в следващия бях просто зрител на магията, която те сътворяват. Видях как всеки наш доброволец и член на общностните групи прие работата си с голяма сериозност и ангажимент. Това беше моментът, когато просто можех да наблюдавам как хората се вдъхновяваха един от друг, работеха със страст и ангажимент, за да постигнат общата ни цел. Тази вълна от ентузиазъм и ангажимент ме направи изключително горда и щастлива, защото знаех, че сме постигнали нещо по-голямо от просто проект – създали сме общност, която се поддържа и развива от самите си членове.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта или проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Пол: Фонд Активни граждани подкрепи „Рейнбоу хъб“ в неговия зародиш и даде начален тласък на развитието му като общостен център за ЛГБТИ хората. Финансиращи програми като ФАГ са от изключителна важност за общността на ЛГБТИ хората, която е абсолютно неглижирана и пренебрегната от българските институции!

Мануела: Дълготрайният ефект от проектите, които изпълнихме по ФАГ, беше превръщането на „Рейнбоу хъб“ от апартамент с няколко стаи в общостен център. Хъбът е не просто място, а сърцето на нашата общност, където хората се чувстват приети и подкрепени. Най-важното е, че общостният ни център продължава да съществува и да функционира успешно, осигурявайки подкрепа и възможности за развитие на ЛГБТИ+ общността в бъдеще. Това е едно от най-големите постижения на нашата организация и ние сме горди да видим как то остава като стабилна и важна част от нашата общност.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Пол: Спонтанната ми реакция към този въпрос е да кажа: „Да, разбира се, гражданските организации могат успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората“. Но като се замисля, гражданските организации са също толкова разнообразни по характер и цели, колкото и политическите партии. За съжаление гражданският сектор включва и НПО, които подбуждат агресивни атаки към такива като нас, обосновавайки се с подкрепа към „традиционните ценности“. „Рейнбоу хъб“ беше напълно опустошен в края на 2021 г. не от улични хулигани, а именно от хора, които претендират да са посланици на традиционните ценности. Омразата не е традиционна ценност. Точно затова има нужда от НПО като нас – за да разсейваме заблуди и да овластяваме безгласните.

Мануела: Да, абсолютно. Вярвам, че гражданските организации успешно допринасят за промяна към по-добро в живота на хората. В България НПО като Фондация „Билитис“ играят ключова роля в защитата на правата на ЛГБТИ+ общността и насърчаването на справедливостта в нашето общество. Организацията като нас се отличава с независимост, гъвкавост и способността да действат като глас на своите общности.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години?

Пол: За съжаление не съм оптимист и не вярвам, че ще е лесно да се преодолее създаденото разделение в гражданското общество на база ценности. Гражданският сектор е огледало на процесите в обществото, както и на глобални процеси, въпреки че може да влияе върху тези процеси. Необходима е по-съществена глобална промяна, за да се постигне сближаване на крайните полюси и преодоляване на конфликтите в българското общество. Моята прогноза е, че през следващите 15 години гражданският сектор в България ще продължи да бъде разделен на клъстери, които следват различни политически цели и работят на различни принципи.

Мануела: Не мога да определя дали представите ми са просто надежди, но си представям гражданския сектор в България след 15 години като по-динамичен, иновативен и интегриран в обществото. Надявам се винаги да продължаваме да работим за постигането на по-справедливо, демократично и устойчиво общество.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Пол: От моя гледна точка: човешки права, демокрация, добро управление, опазване на околната среда и ликвидиране на бедността, комбинирано със защита на социално уязвимите. Смятам, че инициативите в човешките права и стимулирането на гражданското участие за създаване на култура на опазване на човешкото достойнство са от критична важност. Липсата на базисен стандарт на респект към човешкото достойнство се усеща в много сфери и за съжаление намалява качеството на живот у нас и мотивира много хора да напускат страната (особено младите).

Мануела: Аз бих казала, че за мен са: социална справедливост и борба с бедността, здравеопазване и образование, зелена икономика и опазване на околната среда, права на работниците и работническо самоуправление, равенство и борба с дискриминацията. За мен това е основният общочовешки минимум.

Украинските жени в България – живот без риск от трафик

Проект на:
Фондация „Дигнита“

Период на изпълнение:
август 2022 – октомври 2023 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
dignita.bg

03

Поради непознаването на местните закони, институции и реалности, поради липсата на подкрепяща среда, както и поради травмите, причинени от бягството от войната в Украйна, украинските бежанки са изключително уязвими към трафика на хора.

Благодарение на проекта представителите на украинската общност в България получиха систематизирана информация относно правата им в България, местните специфики в процеса на кандидатстване за работа и свързаните с това рискове.

Женските кръгове, предоставящи систематизирана информация и индивидуални консултации на украинските жени, са пилотен модел на фондация „Дигнита“, който се доказва като нужен и полезен за тях.

Анализите на рискови обяви, които фондацията проведе, са единствена по рода си към момента изследователска практика и могат да служат за база за още по-задълбочени изследвания на различните рискове сред украинските бежанки. Интересът към тях от самата украинска общност, от множество експерти и специалисти, организации, институции и медии показва, че темата е изключително важна, а недостатъчно изследвана.

Женски кръг във Варна

Фондация „Дигнита“ успя да събере на едно място в две последователни събития представители на важни институции и организации, чието внимание бе насочено към сигурността на украинските бежанки и нуждата от тяхното овластяване и включване. Ролята на институциите в тези усилия е ключова и работата с тях трябва да бъде продължена и поддържана.

Вижте тук аналитичния доклад „Исследване на риска при търсене на работа сред украинските бежанки в България“

Представяме ви...

Камелия Димитрова

Разкажете ни накратко за себе си.

В рамките на професионалния си опит съм работила в различни граждански организации. За първи път се включих в гражданския сектор през 2001 г., малко след завършване на бакалавърска степен.

Основах фондация „Дигнита“ през 2020 г. след натрупания ми опит в гражданския сектор, в държавната администрация, както и като международен експерт към междуправителствени организации. По природа съм човек на действие-то и мотивацията ми бе да канализирам натрупания опит и наблюдения по отношение на нуж-

дите и пропуските в системата за превенция на трафика на хора и защита на жертвите в нещо конкретно, измеримо и обозримо. Мисля, че работата в НПО сектора ни дава възможност за реализирането на бързи и ефективни действия. Също така за мен опитът на ръководна позиция в държавната администрация бе безценен. След като ръководих секретариата на Националната комисия за борба с трафика, занимавах се с промени в законодателството, изготвянето на националната стратегия и разширяването на мрежата от услуги, се чувствам много по-подготвена да предлагам решения, познавайки механизмите, по които тези предложения се превръщат в мерки и политики.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Все още работя върху това да дам кратко обяснение, особено на по-малките деца, без да ги стряскам и да предоставям информация, която не е подходяща за тяхното развитие. На близките ми хора обяснявам, че работя в правозащитна организация в областта на превенцията на трафика на хора и насилието над жени и в подкрепа на жертвите. Понеже работя в тази област вече близо 20 години, не бих казала, че имам близки хора, които не разбират с какво се занимавам. По някога се учудват и не ме разбират защо съм избрала тази тежка тема, питат дали не се натовазвам. Краткият отговор е, че когато завърших магистратура „Права на човека“, това бе една от основните правозащитни теми, с които се сблъсках. За мен по-лесно е да правя нещо по въпроса, отколкото да знам какви са предизвикателствата и измеренията на това престъпление и да остана в позицията на наблюдател.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

За жалост обществените нагласи към гражданските организации се промениха негативно в резултат от целенасочени дезинформационни кампании и агресивно поведение на някои политически сили. Затова е необходимо да влагаме още повече усилия да разясняваме нашата мисия, нашия принос към обществото и към групите, които подпомагаме. Да сме прозрачни по отношение на нашите приоритети, по отношение на източниците на финансиране и по отношение на ефективността и ефикасността на разходите за реализиране на нашите цели чрез дейности. Надявам се, че с по-активна и ефективна комуникация към широката общественост ще успеем да върнем доверието към гражданския сектор на нивата, които са типични за зрелите европейски, демократични общества.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро и за която бихте споделили?

В момента дочитам „Сънсет парк“ на Пол Остър. Наскоро препрочетох „Физика на тъгата“ на Георги Господинов. Това е книга, в която намирам утеха.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип? Офис?

Мисията на фондация „Дигнита“ е превенция на трафика на хора, застъпничество и подпомагане на жертвите. Фондацията е активна и с радост споделям, че се разрастваме устойчиво през последните 4 години. Организацията вече разполага с малоброен, но изключително деен постоянен екип.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Считам, че черпим легитимност от яснотата на каузата, за която се борим, и от пълното съответствие на дейностите ни в подкрепа на нашата мисия и обявени приоритети. Друг източник на легитимност са разпознаваемостта, експертизата и репутацията на членовете на Управителния съвет. Не на последно място, добротото взаимодействие на организацията с институциите на национално и европейско ниво също допринася за нашата легитимност и разпознаваемост.

Ако Вие сте лидерът на организацията, ще може ли тя да продължи напред, в случай че Вие започнете друга работа?

Към момента автономността на организацията е все още в сферата на мечтите, тъй като сме създадени преди 4 години, но определено това е моята визия за организацията в дългосрочен план. Внимателно наблюдавам процесите на еманципация на гражданските организации от техните лидери и черпя опит и идеи.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта или проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Определено ефектите са дълготрайни. В рамките на проекта, финансиран от ФАГ, овластихме бежанки от Украйна да разпознават рисковете от експлоатация, които крият съмнителни обяви за работа. Чрез информационни сесии ги подпомогнахме да опознаят по-добре трудовото право в България, да са наясно със своите права. Срегнахме ги с работодатели и ги консултирахме по отношение на подготовката им за кандидатстване за работа. Някои от жените бежанки започнаха работа с наша подкрепа, други бяха по-подготвени да намерят коректен работодател. Считаме, че изградените знания и умения са устойчиви и подпомагат тяхната дълготрайна интеграция. Проектът бе оценен като добра практика от ОССЕ, а докладът за рисковите обяви при търсене на работа от украински бежанци беше публикуван на „The European Website on Integration“ (migrant-integration.ec.europa.eu). Това е официалният портал на ЕС за интеграция на мигранти, който съществува вече 15 години и има над 20 000 читатели месечно от целия ЕС – правещи политици, изследователи, практики. Това дава прекрасна видимост на работата ни на европейско ниво.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България, какво мислите за конкуренцията?

За мен партньорствата с други организации, които работят в нашата и свързани с нашата област, са изключително важни. Считам, че за да бъде чул гласът ни в областта на застъпничеството за по-ефективни, правозащитни политики, е добре да сме единни, да работим в коалиция. Тъй като работим в трудна област и тежестта на сизифовския камък понякога ни се струва обезсърчителна, възможността за споделяне на проблемите и предизвикателствата с колеги от сферата подпомага нашето психично здраве, прави ни по-резистентни на прегаряне. За мен тези взаимоотношения са наистина важни и безценни. Много често в нашия сектор професионалните взаимоотношения се превръщат в приятелства. Разбира се, конкуренцията в гражданския сектор съществува, тъй като източниците на финансиране са доста ограничени. За мен това не пречи да сформираме партньорства и коалиции. Не пречи дори и на искрените колегиални взаимоотношения и на подкрепата, която си оказваме в процеса на реализиране на нашите мисии и каузи.

Имам една мечта (гражданска инициатива за овластяване на ромски жени чрез директно застъпничество)

Двустранен проект на:
Сдружение „Либерална алтернатива за ромско гражданско обединение“ – ЛАРГО

в партньорство с
KUN Centre for Equality and Diversity/
Център за равнопоставеност
и разнообразие

Период на изпълнение:
октомври 2021 – март 2024 г.

Място на изпълнение:
Кюстендил, Ракифово, Рагомир,
Ботевград, Дупница и с. Ковачево

Повече на:
largo-dream.com

03

Преподавателка по български, английски език и математика, социален работник, експерт застъпничество, майка, собственичка на кабинет за неотложна медицинска грижа, лаборантка, здравен медиатор, студентка, бъдещ геолог, гримьорка, фризьорка, собственичка на малък бизнес – всички те са жени и са живота доказателство, че ромската жена е способна да постигне много и в най-различни сфери на живота.

В продължение на три години сдружение ЛАРГО в партньорство с норвежката застъпническа организация KUN (Център за равнопоставеност и многообразие) работи за овластяване на ромски жени и девойки и за защита на правата на жените и малцинствата чрез метода на директното застъпничество.

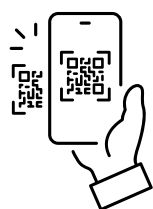
Втора национална среща на ромските женски клубове, 4–5 ноември 2023 г., гр. Банско

Проектът имаше за цел да допринесе за изграждане на граждански активни жени лидери, които да служат като модел както вътре в общността, така и извън нея. Подходът включи обмен на опит от иновативни норвежки модели за директно застъпничество чрез изкуство и култура, както и провеждане на емпирични проучвания с анализ на нагласите в общността.

Участничките преминаха през серия от обучения за личностни умения, които приложиха и на практика чрез застъпнически кампании в своите общности.

Над 300 жени от шест населени места (Кюстендил, Ракитово, Радомир, с. Ковачево, Ботевград, Дупница) се включиха в общо 160 сбирки на създадените ромски женски клубове.

По време на обществени дискусии в град Радомир и Кюстендил бе представена книжката „Шарена меланхолия“, описваща лични истории на жени от цялата страна – те са на различна възраст, с различни професии и съдби и не крият, че са от ромски произход. Напротив, гордеят се с това. Дискусиите бяха предизвикани от изводите и препоръките на доклада „Защо мечтите отлитат на юг?“ с автор Венелин Стойчев.

„Шарена меланхолия“

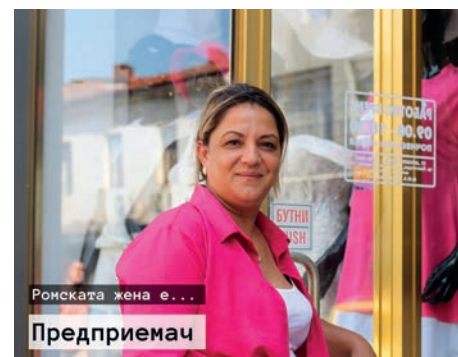
„Защо мечтите отлитат на юг?“

Пътуващата изложба Photo Voice „Ромската жена е“ показва множеството лица на успешните ромски жени. Те са образовани, красиви, амбициозни и са твърдо решени да се развиват професионално в избраните от тях професии.

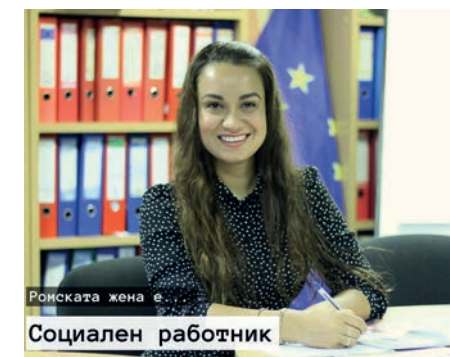
Ромската жена е...

Учител

Ромската жена е...

Предприемач

Ромската жена е...

Социален работник

Вдъхновяващите истории на единадесетте жени, участнички в изложбата, бяха представени в рамките на широка комуникационна кампания, а изложбата беше показана на различни места в страната.

Тематичен приоритет

Равенството между половете, предотвратяване на насилието по полов признак

04

10 подкрепени проекта със специфични цели:

- Провеждане на изследвания за причините, следствията и възможните подходи за предотвратяване на насилието, основано на пола, и във връзка с равенството по отношение на пола
- Мониторинг на публични политики и практики във връзка с домашното насилие и насилието, основано на пола
- Стратегическа комуникация и застъпнически кампании

Илюстрация на Олга Мрозек за „Изящни дела“ (Fine Acts x OBI)

Разказват заглавията на проектите

Разработване на мониторингова методология и провеждане на национален мониторинг на политики и институционални практики във връзка с домашното насилие и насилието, основано на пола, в България ○ Активни срещу насилието над жени ○ Превенция чрез осведоменост ○ Равни в различията ○ Рокендрол за момичета ○ Изследване и превенция на насилието над ромски жени в общините Куклен, Перущица и Родопи ○ Координация и сътрудничество в подкрепа на жертвите на домашно насилие ○ Социалнопсихологическа биография на насилието в българското семейство и интерпретиране на етнопсихологическите особености спрямо европейските ценности и политики ○ Честна игра ○ Не значи НЕ

Активни срещу насилието над жени

Проект на:
Фондация „Асоциация Анимус“
в партньорство с
Фондация „Общество и сигурност“

Период на изпълнение:
ноември 2019 – ноември 2022 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
activeagainstviolence.com

04

Домашното насилие е най-разпространената, но и най-прикритата форма на насилие.

Къде мога да намеря подкрепа, в случай че съм жертва на домашно насилие?

Какво мога да направя, ако съм жертва и/или свидетел на насилие?

На създадената страница „От А до Я за насилието“ (activeagainstviolence.com) ще намерите не само подробна информация за проблема – как да го разпознаем, как да действваме, а и връзка към карта със социални услуги в страната, образец на молба до районния съд за защита от домашно насилие и много други полезни статии и документи.

По темата се изказаха и посланички – жени, които са били в ситуация на насилие, но вече не се страхуват да говорят за преживения аг.

Техният глас бе чул от многобройната аудитория в социалните мрежи по време на обучения, работни срещи, медии и кръгли маси.

Вследствие на активната застъпническа кампания бяха открити Бюро за правна помощ в гр. София, Правна клиника за подкрепа на пострадали от насилие и нов кризисен център.

В областите Сливен, Силистра, Смолян и София град се проведоха фокус групи с полицейски служители, така че да се проучат техните нагласи и отношението им към проблема домашно насилие.

Полицаяте се включиха и в 8 обучения за повишаване на квалификацията за работа по случаи на домашно насилие.

Дванадесетте работни срещи с представители на съд, прокуратура, дирекции „Социално подпомагане“, общински представители, социални услуги, отново в четирите области, дадоха възможност да се разработи мониторингова система на публични политики и практики за събиране на информация по проблема домашно насилие, както и за посочване на проблемите в работата им по случаите на насилие.

Бяха изготвени и аналитични доклади и различни становища, които са достъпни на сайта на проекта.

0800 1 86 76

**НАЦИОНАЛНА ЛИНИЯ
ЗА ПОСТРАДАЛИ ОТ НАСИЛИЕ**

Линията
е **безплатна и денонощна** **24/7**

Кампания
„Любовта не боли! Говори! Помогни!“
Проект АСФ 41
„Активни срещу насилието над жени“

За по-широка осведоменост относно проблема домашно насилие бе организирана и проведена просветителска кампания, чрез която бяха разпространени материали за превенция в цялата страна.

Представяме ви...

Миглена Атанасова и Надежда Стойчева

Разкажете ни накратко за себе си.

Миглена: Казвам се Миглена Атанасова и за мен работата в гражданския сектор започна през 2008 г., когато се присъединих към екипа на „Анимус“. Започнах като административен секретар във фондацията, но с времето и ангажираността ми и най-вече благодарение на екипа, на знанията и уменията, които ми дадоха, повече от 8 години съм координатор програми и проекти. За мен лично всичко започна с желанието да помагам, защото съм психолог по образование. В работата ми най-голямата мотивация са резултатите, които постигаме чрез изпълнението на проектите, удовлетворението, което чувствам, когато виждам положителните резултати от нашата работа, и влиянието, което имаме върху живота на групи хората.

Мотивира ме и невероятният екип, с който имам удоволствието да работя – неуморни професионалисти и приятели.

Надежда: Казвам се Надежда Стойчева и съм един от основателите на фондацията. Вече 30 години работя в сферата на гражданския сектор. Освен че съм директор на фондацията, аз съм и психотерапевт, който работи с пострадали от насилие. Моята история започна в далечната 1994 г., когато се срещнах с още една жена и решихме да направим организация. Тъй като беше трудно да ни приемат в други организации с идеята ни за подкрепа на жени, пострадали от насилие, един мой приятел, който имаше фирма и офиси в Софийската мелница, ни даде един от офисите си. Там влязахме със салами в джоба, тъй като кучето пазач Цезар трябваше да бъде омилоствено. Първият ни проект, който спечелихме, беше за семеен център. Получихме един компютър и един принтер от „Отворено общество“. На този компютър написахме и следващите два проекта – към „Мама Кеш“ за директната работа с жертви на сексуално насилие, а вто-

рият беше за разпространение на знания за насилието и неговите жертви, подкрепен от програма ФАР. Така започнахме преди 30 години. Днес вече сме с множество програми и работим около 100 души.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Миглена: Когато обяснявам на близките си, включително на децата, какво работя, се стремя да го направя по начин, който е лесно разбираем и вдъхновяващ. Обикновено им казвам, че моята работа е да помагам на хората и обществото, като участвам в програми и проекти, които имат за цел да подпомагат хора в нужда. Обяснявам, че координирам различни дейности и събития, организирам обучения и работни срещи с партньори и институции, които също се ангажират с решаването на обществени проблеми. Разказвам им за конкретни случаи или проекти, в които съм участвала, какво съм постигнала. Обикновено близките ми разбират моята работа и я ценят, подкрепят ме и са горди от ангажимента и енергията, която влагам в работата си. Или накратко, както моите деца казват: „Мама помага на жените и децата да не плачат и ги кара да се усмихват“.

Надежда: Близките ми ме разбират и подкрепят, но понякога е много трудно, особено когато съм много заета или преуморена.

Какви книги четете?

Миглена: Искаше ми се да имам повече време за четене, но уви, все по-рядко посягам към книгата. В момента се опитвам да чета книга, насочена към взаимоотношенията родител – дете и как родителите да се адаптират към съвременния дигитален свят.

Надежда: Аз чета и редактирам книги, които са философски. Това е моето хоби.

Каква е мисията на вашата организация? Активна ли е организацията ви в момента? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Миглена: Мисията на Фондация „Асоциация Анимус“ е: здравословно общуване между хората и равнопоставеност между половете в българското общество; формиране на нагласи на толерантност към различието, уважение към страданието и неприемане на насилието в българското общество; наличие на достъпни психотерапевтични услуги и програми, предлагащи компетентна професионална помощ на нуждаещите се; разбиране и приемане на ценностите на психодинамичната психотерапия.

Тази година фондацията ще навърши 30 години от създаването си. Тези години са доказателство за устойчивост, за неуморим дух и още по-силна мотивация в работата ни. Фондацията е един от най-големите доставчици на социални услуги и управлява: два кризисни центъра за жени с деца, пострадали от насилие – „Св. Петка“ и „Св. София“; Център за възстановяване, консултиране и психотера-

ния; Комплекс за социални услуги за деца и семейства, състоящ се от Център за обществена подкрепа и Звено „Майка и бебе“; Център за обществена подкрепа „Зона ЗаКрила“; Правна клиника; Национална гореща телефонна линия за пострадали от насилие: 0800 1 86 76.

В организацията работят 70 души на постоянен трудов договор. На Националната телефонна линия работят 30 доброволци, което е пример за устойчивост, защото линията е създадена в далечната 1997 г. Имаме собствени две сгради, в които се осъществяват част от социалните услуги. Сградите, в които са позиционирани Комплекс за социални услуги за деца и семейства и Кризисен център „Св. София“, са общински; 50% от социалните услуги са държавно делегирани дейности.

Всяка една организация, за да развива дейността си, има нужда от подкрепа, и то постоянна. През годините до ден днешен получаваме подкрепа от различни институции, от Европейската комисия, от Фонд Активни граждани, от държавата и от други правителствени и неправителствени организации. Благодарение на тази подкрепа и ангажираност ние надграждаме опита си и разпространяваме знанията си, развиваме и управляваме различни програми и услуги вече 30 години.

Бихте ли споделили момента от работата си по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Миглена: В продължение на три години изпълнявахме проекта „Активни срещу насилието над жени“ и всяка една дейност можем да споделим с удовлетвореност. Лично аз, като координатор на проекта, най-голяма удовлетвореност изпитах по време на заключителната конференция.

Една от ключовите дейности беше обучението на жени, пострадали от насилие, да разказват своите истории, без да се притесняват пред широката аудитория. Тези жени излязоха с лицата си, с историите си и техният глас беше чул на 25 ноември 2022 г. Този момент беше изключително вълнуващ и подчерта значението на нашата дейност, вдъхновявайки всички присъстващи в залата.

Няма да забравя лицата на по-голямата част от участниците, включително на омбудсмана на Република България, министъра на правосъдието, министъра на труда и социалната политика, председателя на Столичния общински съвет, представители на съдебната система, прокуратурата, полицията, социалните служби и др. Този момент беше изключително емоционален и съм убедена, че тази дейност, която е добра практика, вдъхнови множество жени да разкажат своя път на спасението и да бъдат предприети действия за промяна в законодателството относно домашното насилие.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта, който изпълнихте по ФАГ?

Миглена: Много от дейности по проекта останаха дълготрайни – жените, които се включиха в програмата за посланички срещу насилието над жени, продължават да говорят публично и да разказват за трудностите, които имат по пътя към излизане от ситуация на насилие. Благодарение на изградените връзки с институции в останалите градове, в които се изпълняваше проектът (Силистра, Сливен, Смолян), често участниците в дейностите по проекта (полицейски служители, социални работници, прокурори, съдии и др.) се обръщат към нас във връзка със случаи на насилие. Успяхме да обучим над 100 полицейски служители в четирите града на проекта и да установим нови партньорства с общините и заинтересованите лица. Всичките изработени материали (видеа, наръчници, анализи, превенционни материали) се ползват и до ден днешен. В рамките на този проект беше създадена и песен с видео клип, която събира рейтинг в социалните мрежи. Конференцията оказва влияние върху институции за ускоряване на работата по Закона за защита от домашно насилие. Това са може би само част от резултатите, които носят удовлетвореност. Същественото за нас е, че проектите свършват, но нашата дейност остава.

Защо има нужда от НПО в България в сферата, в която работите? Какво отличава НПО от други организации?

Миглена: Без НПО сектора проблемът с домашното насилие не може да бъде овладян. Някога темата беше табу. Никой не смееше да говори за този феномен, а жените, пострадали от насилие, не търсеха защита и подкрепа. Всички знаем какви последици носи след себе си домашното насилие – психологически, емоционални, усещане за безнаказаност и пр. Ако нямаше кой да помага на пострадалите за преодоляване на травмата, ако нямаше кризисни центрове, където жените могат да бъдат защитени, черната хроника щеше да бъде още по-черна. Смело заявявам, че благодарение на дейностите на фондацията обществото се пробуди. Нашият опит е от съществено значение, защото няма как да защитиш една жена, пострадала от насилие, ако не си чул нейната история и пътя, който тя е извървяла в търсене на спасение.

Надежда: В продължение на години в страната заедно с нас работят множество НПО по темата за насилието. Те са експертите в българската държава, които знаят за спецификите на жертвите. Едва съвсем наскоро държавата започна да се включва в подпомагането на жертвите чрез осигуряване на средства чрез държавно делегирани дейности, от една страна, а от друга – чрез новия Закон за защита от домашно насилие.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации?

Миглена: Партньорствата и коалициите са нещо важно и ценно в борбата за гадена кауза. Обединяването на опита, на знанията на различни професионалисти допринася за по-голяма тежест на промяната, за информираност, за мобилизиране на обществото. Фондацията е част от различни коалиции и следвайки националния девиз „Съединението прави силата“, смятам, че е добър подход, който води до промяна. Например последната коалиция, в която се включихме заедно с още 35 организации, е „Заедно срещу насилието“. Съвместно написахме и изпратихме писмо до Министерския съвет и до всички институции, за да ги попитаме защо не са си свърши работата по Правилника към ЗЗДН от 01.01.2024 г. Друг пример е коалицията ни с Национална мрежа за децата за „Ранно детско развитие“. Смятаме, че коалициите са важни по определени конкретни каузи за съвместен натиск върху бавното придвижване на наболели проблеми.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години? Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Представяме си, че гражданският сектор в България след 15 години ще бъде по-развит и активен, с по-голямо участие на гражданите в обществените дела и повече влияние върху решенията, които се вземат. Петте най-важни сфери, в които смятаме, че е необходимо и си заслужава да се влага най-много енергия, са:

1. Застъпничество за правата на човека, социална справедливост и справедливост в прилагането на законите;
2. Образование, превенция и промоция на психичното здраве;
3. Социално подпомагане и здравеопазване;
4. Опазване на околната среда и устойчиво развитие на туризма;
5. Култура и изкуства.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Има несъмнена нужда от програми като Фонд Активни граждани. Тези програми играят важна роля в насърчаването на гражданското участие, подкрепата на гражданските инициативи и развитието на общественения сектор. Бихме се радвали да има още такива стабилни фондове като този и с удоволствие ще кандидатстваме отново, тъй като работата ни по този проект даде устойчиви резултати. Считаме, че Фонд Активни граждани е един от най-рестриктивните фондове, с най-тежкия одит, които сме имали, и с най-много документация.

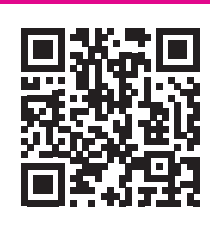
Не значи НЕ

Проект на:
Сдружение „Дебют“
в партньорство със
Сдружение „Моят град“

Период на изпълнение:
септември 2021 – август 2023 г.

Място на изпълнение:
Кюстендил и Варна

Повече на:
neznachine.org
youtube.com/@neznachine
tiktok.com/@neznachine

04

Не значи не, или как децата от Кюстендил създадоха вълнуващ сериал и превърнаха историите за насилие в училище в кино.

През 2021 г. с подкрепата на Фонд Активни граждани деца от град Кюстендил, ръководени от режисьора Лозен Йорданов, се заемат със задачата да разкрият различни аспекти на сексуалното насилие при подрастващите.

Целта на създадените филми е да покаже съществуването на проблема със сексуалните посегателства над момичета (от 14 до 18 години) сред самите тийнейджъри, както и да доведе до създаване на политики за първична превенция на сексуалното насилие в тази възраст.

Младежите сами издириха и събраха лични истории, свързани със сексуално насилие. Те са основа за сценариите на създадените късометражни филми. Децата от Варна разказаха 10 истории, като разчитаха на професионалната подкрепа на специалисти от БНТ2. Участниците в проекта от Кюстендил работиха заедно с творци от Общинския театър и създадоха филмова история с 10 епизода.

Преди да започнат творческия процес, младежите работиха по теми, свързани със създаването на текст, редактиране, писане на сценарий, видове монтаж, специални ефекти, изразни средства на звука, специфика на екранната изразност и изображението. Част от обучението им включи и практически упражнения по техника на говор и дишане при озвучаване на текст, избор на музикален фон, запис на звук и неговата обработка. Целта бе всеки участник да извърви самостоятелно пътя от създаване на сценарий, заснемане с професионална видеотехника, монтиране и озвучаване на видеофилм. Учениците бяха обединени от общия си интерес към киното и телевизията и от начина, по който те въздействат на хората. Всичко за снимачния процес и за самия проект можете да презгледате на neznachine.org

„НЕ значи НЕ – ЕКСПЕРИМЕНТЪТ“ пресъздава удивителна история, преплетена с любов, раздели, отмъщение и истински приятелства. Героите ни са изправени пред жизнени предизвикателства, след като са преживели тежки сексуални травми. Въпреки драмата те намират сила да се изправят и да се борят за своята истинска сила и достойнство.

Над 350 хиляди гледания в TikTok, 100 хиляди в YouTube и над 50 хиляди във Facebook имат 10-те късометражни филма и десетсерийният филм.

Участниците в дискусиата предложиха да се засили ролята на психолозите и педагогическите съветници в училище чрез извеждането им от структурата на училищния педагогически екип и прякото подчинение на директора. Те виждат в това възможност за по-добра превенция на насилието и тя да се основава на подкрепа, а не на училищни наказания. Младите хора смятат, че в училище трябва да има специалисти, завършили психология, които да работят подкрепящо с проблемните деца, а тези специалисти да поддържат активна връзка с другите институции, които имат отношение към превенцията.

Упражнения за запознаване в първите занимания по актьорски умения

Национална конференция по проекта с участието на творческите екипи от Сдружение „Моят граг“ – Варна, Сдружение „Дебют“ – Кюстендил, представители на НПО, училищни психолози, ученици, студенти, 5 август 2023 г. Младежите отбелязаха, че завършването на техния проект съвпада с момента, в който темата за насилието е в центъра на общественото внимание, което доказва, че техният двугодишен труд да осветлят проблема и да акцентират върху темата съвпада с обществения интерес.

Представяме Ви...

Лозен Йорданов

Разкажете ни накратко за себе си.

От 2008 г. съм председател на сдружение „Дебют“, с което успяхме да изпълним успешно редица социални проекти, борейки се с езика на омразата към уязвими групи със средствата на театъра и киното. Сред основните цели на проектите беше и справянето с обществени проблеми, като насилие, полова и расова дискриминация сред погростащите. Най-голямата ми мотивация да продължавам напред след толкова много години е работата с младите хора и възможността да бъда полезен в техното развитие като истински лидери с граждански позиции в съвременното общество.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Обясняването на моята работа на близките ми, включително и на сина ми, винаги е било предизвикателство. На първоначален етап, когато се появи идеята за превръщане на школата в неправителствена организация, всички бяха скептични и смятаха, че това ще бъде загуба на време и ресурси. Те не осъзнаваха сериозността на моите цели и идеи. След известно време обаче близките ми започнаха да осъзнават колко важно е всичко това за мен. През годините най-истинската подкрепа получавах от доброволците и екипа на сдружението. Те се превърнаха в моите най-големи поддръжници и вдъхновители, които ме караха да продължавам напред дори и в най-трудните моменти.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

На първо място, много хора, когато чуят за проект и НПО, свързват това с някаква финансова изгода, което показва колко непознати са с това, което правим в сдружението. С времето, след като реализирахме първите успешни проекти в полза на обществото, мнението им започна да се променя. Те видяха реалните резултати от нашата работа и разбраха, че целта на усилията ни е да направим света по-добро място, а не просто да извлечем финансова печалба.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип и офис?

Мисията на нашата организация е да се борим с езика на омразата, да намалим агресията и дискриминацията сред погростащите, използвайки арттерапия, форум-театър и кино. Създаваме и изпълняваме различни театрални и музикални спектакли, кино сериали и късометражни филми, които въздействат върху обществото. Това е основната кауза и мисия на организацията. В момента нашата организация е активна и продължава да работи върху нови проекти. Може да ни намерите в Общинския театър – Кюстендил, където работим основно с доброволци на сдружението.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Легитимността на дейността на нашата организация се извлича основно от нейния дългогодишен опит и отличната репутация, която сме изградили в България. Работата ни с партньори от различни градове, като София, Варна, Бургас, Габрово и др., допълнително укрепва нашата легитимност. Реализираните от нас проекти сами говорят за качеството на работата ни и за нашата ангажираност към обществената полза. Въпреки това винаги сме благодарни за подкрепата. Партньорствата и сътрудничеството с други организации и фондации са от съществено значение за успеха на нашите усилия. Подкрепата, която получаваме от институции, обществени дейци и граждани, е от съществено значение за нашата работа. Искрено благодарим на Фонд Активни граждани за доверието и подкрепата, които ни оказваха през последните години.

Ако Вие сте лидерът на организацията, ще може ли тя да продължи напред, в случай че Вие започнете друга работа?

Абсолютно съм сигурен, че нашата организация може да продължи напред, дори и аз да започна друга работа. Хората, с които работя в момента, са млади професионалисти, които споделят ангажимента и вярата в нашата кауза. През последните няколко години сме работили в дух на приемственост и сътрудничество, което е укрепило екипа ни. Вярвам, че каузата и мисията на нашата организация са достатъчно силни, за да продължат да вършат своята работа и да оцелеят във времето. Освен това през 2024 г. отбелязваме кръглите 30 години от създаването на нашата школа, което само подчертава устойчивостта и значимостта на нашия принос към обществото.

Бихте ли споделили за онзи момент от работата си по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Без съмнение един от моментите на най-голямо удовлетворение за мен бе свързан с работата по проекта „Не значи Не“. Този проект беше най-мащабният, който сме реализирали до момента, и той определено ще остане един от най-удовлетворяващите. Процесът

на реализация на дейностите беше труден, но същевременно много вълнуващ. Когато достигнахме 100 хиляди гледания на целия сериал в YouTube канала на проекта и привлякохме вниманието на хората чрез постове в социалните мрежи, които достигнаха 500 хиляди прегледания, усещането беше неповторимо. Темата на проекта – борбата срещу сексуалното посегателство и насилие сред погроставащите, беше от съществено значение и видимият ни успех само укрепи убеждението ни в правилността на нашата мисия.

Каква е тайната да се работи с младежи по теми като демокрация и права на човека и какво е нужно, за да може всяка добра идея да има своя дебют?

Тайната за успешна работа с младежи по теми като демокрация и права на човека е в създаването на вълнуващи, интерактивни и ангажиращи образователни програми и събития. Необходимо е да се изгради доверие и отношение на равнопоставеност с младежите, като им се даде възможност да изразят своите мнения и идеи. Също така важно е да се внушат умения за критично мислене, емпатия и участие в общността. За да може всяка добра идея да има своя дебют, е необходимо първо и най-вече да бъде подкрепена с ясна визия и цел. Важно е да се разработи стратегия за реализация и да се намерят подходящи партньори и ресурси. Освен това е необходимо да има ангажиран екип, готов да отдели време и усилия за осъществяването на идеята. Най-важното е да има вяра и настойчивост, за да се преодолят предизвикателствата по пътя към успеха.

Могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората? Защо има нужда от тях, какво ги отличава от други организации?

Да, гражданските организации могат успешно да допринесат за промяна към по-добро в живота на хората. Те играят ключова роля в обществото, като предоставят глас на хората, които често са маргинализирани или недооценени от институциите. Гражданските организации имат възможността да изразят нуждите и интересите на обществото, да наблюдават дейността на властта и да предизвикат промени в политиките и практиките. В България има остра нужда от неправителствени организации в сферата, в която работят, тъй като социалните проблеми като насилие, дискриминация и липса на информация все още са широко разпространени. НПО играят ключова роля в създаването на осведоменост и образователни програми, които подпомагат решаването на тези проблеми. Освен това НПО предлагат подкрепа и услуги за хора, които са пострадали от насилие или дискриминация, като предоставят психологическа помощ, правна консултация и други необходими ресурси. Онова, което отличава

НПО от други организации, е тяхната независимост и ангажираност към обществената полза. В НПО работят доброволци и професионалисти, които са мотивирани от желанието да направят света едно по-добро място и да помогнат на хората в нужда. Неправителствените организации също така са гъвкави и иновативни, като могат бързо да се адаптират към променящите се нужди на обществото и да предложат ефективни решения на социалните проблеми.

Как си представяте гражданския сектор след 15 години?

След 15 години си представям гражданския сектор в България като по-силен и по-влиятелен фактор в обществото. Виждам организации, които работят по-ефективно и си сътрудничат по-активно помежду си и с други сектори като бизнеса и държавата. Въздействието на гражданския сектор в разрешаването на социални проблеми и защитата на правата на гражданите ще бъде значително по-забележимо. Според мен гражданският сектор ще играе все по-важна роля във формирането на общественото мнение и вземането на решения по ключови въпроси за обществото. Той ще бъде основен двигател на промяната и напредъка към по-справедливо и устойчиво общество.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Фонд Активни граждани има огромно значение за развитието на гражданския сектор в България, включително и за организации като нашата. Програмите, които предоставя Фондът, не само подпомагат финансово организациите, но и им осигуряват възможност за професионално развитие и обмен на опит. Това не само помага на организациите да реализират своите проекти, но и ги подготвя за по-ефективно действие в бъдеще. За нашата организация участието в програмите на Фонд Активни граждани беше от решаващо значение за развитието и утвърждаването ни. Програмите ни предоставиха необходимите ресурси, знания и опит, които ни позволиха да разширим обхвата и влиянието на дейностите ни. Те също така ни вдъхновиха да бъдем по-иновативни и амбициозни в нашите инициативи. В крайна сметка участието ни в програмите на ФАГ ни помогна да се превърнем в по-силна и по-ефективна организация, готова да продължи да работи за обществената полза в бъдеще.

Разработване на мониторингова методология и провеждане на национален мониторинг на политики и институционални практики във връзка с домашното насилие и насилието, основано на пола в България

Двустранен проект на: Фондация „Позитивни умения на личността в социума“ (П.У.Л.С.) в партньорство с Център за изследване на демокрацията (ЦИД) и Menneskerettighetsakademiet

Период на изпълнение: ноември 2019 – март 2022 г.

Място на изпълнение: цялата страна

Повече на: pulsfoundation.org

04

Това е един от стратегическите двустранни проекти, които пострадаха от невъзможността за провеждане на срещи на живо между партньорите заради настъпилата извънредна ситуация по време на пандемията. Въпреки трудностите обаче добрите практики намериха своя път и партньорите постигнаха желаните цели – разработиха методология за наблюдение на политиката, правните инструменти и институционалната практика и подготвиха мониторингов доклад за настоящата ситуация с насилието, основано на пола, в България.

Мониторинговата методология е разработена от екип на ЦИД, а екип на Фондация „П.У.Л.С.“ осъществи пилотирането ѝ в България. Методологията беше представена по време на заключителната конференция на проекта и беше разпространена сред ключови заинтересовани страни в България и Норвегия.

Участието на експертите от Академията по правата на човека, Осло, Норвегия, беше изключително ценно за екипа на проекта. В хода на работата те споделяха своя опит и трудностите, през които са преминали, идеи за подобряване на методиката и за провеждане на теренното проучване.

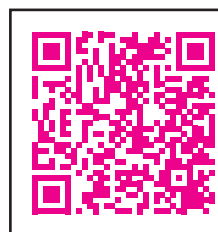
Като част от подготовката на националния мониторинг в периода юни–октомври 2021 г. екипът на фондация П.У.Л.С. проведе фокус групи със специалисти от градовете Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Пазарджик, Перник, Русе, Кърджали и Самоков.

Повече от 100 специалисти от различни структури – общини, областни администрации, социални услуги, ДСП, ОЗД, НПО, ОД на МВР и др., се включиха във фокус групите и в индивидуални интервюта.

Заклучителната конференция се проведе през февруари 2022 г. На живо в град Перник присъстваха повече от 20 представители на институции. Над 80 участници се включиха онлайн. Събитието предизвика голям интерес в цялата страна.

Можете да видите запис от него, като сканирате кода:

Създадените по проекта документи и инструменти са свободно достъпни за бъдещи проучания в страната.

Представяме Ви...

Юлия Андонова

Разкажете ни накратко за себе си.

Казвам се Юлия Андонова и съм част от екипа на Фондация „П.У.Л.С.“ от доста години вече. Фондация „П.У.Л.С.“ е организация с 25-годишна история. Създадена е от три млади, амбициозни дами през 1999 г. – Татяна Арсова, Екатерина Велева и Яна Кацарова. За мен връзката с организацията започна още когато бях на 15 години – тогава работех като доброволка в Българския младежки Червен кръст и двете организации бяха офис до офис. Израствайки като граждански активист, естествено, това се превърна в професия и всеки ден животът ми е посветен на борбата с домашното насилие и защитата на човешките права. Това,

което ми дава сили да продължавам въпреки понякога много тежките и трудни моменти, е смисълът и промяната за хората, на които помагаме, защото вече 25 години Фондация „П.У.Л.С.“ подкрепя пострадали от насилие и даряваме шанс за бъдеще без насилие.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Най-често на децата обяснявам, че моята работа е да помагам на малки и големи да живеят по-добре, да са щастливи и обичани заедно.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Различно. Някои се радват, други не разбират, но работата ми винаги е добър повод с различни хора да говорим за човешки права, насилие, дискриминация, социални услуги, защита... Все теми, за които се говори трудно и има много да се каже.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

Мисията на Фондация „П.У.Л.С.“ е да работи за свят, свободен от насилие, чрез предоставяне на помощ и подкрепа на хора, преживели насилие, и за повишаване чувствителността на обществото към проблема с цел елиминиране формите на насилие в човешките отношения. Вече 25 години организацията ни предоставя комплексна програма на пострадали от насилие. Не спираме да развиваме и усъвършенстваме програмите за подкрепа и превенция на насилието.

Организацията разполага с офис, консултативна програма и кризисен център в град Перник, както и кабинети за консултиране в град Кърджали. Имаме отдаден екип от невероятни психолози, социални работници, адвокати, педагози и групи специалисти.

Бихте ли споделили момента от работата си по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Най-голямо удовлетворение носи работата с хора, спасените човешки животи, даден различен пример на децата. Усещането да си част от новия живот, без насилие за малки и големи, е несравнимо. Щастлива съм, че имам привилегията да съм част от екипа на Фондация „П.У.Л.С.“ и да виждам ежедневно смисъла от това да помагам на хората, и някакси, когато видиш усмивката на един човек или облекчението, че не е сам в тежък момент – тогава знаеш, че всички усилия си заслужават.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта или проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Този проект за първи път направи проучване на политиките и практиките в България по отношение на домашното насилие. Неща, които ние като експерти знаем много добре от практиката си, но вече имаме и изследване, и препоръки, които ни помагат в работата за подобряване на системата в страната.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Не просто можем, ние го правим. Виждам това вече 20 години. Гражданските организации обединяват хора с идеи, мечти и енергия за промяна. Ние сме онези, лудите, които не спираме да вярваме в доброто и денонощно да полагаме усилия за спасяване на човешки животи, за предоставяне на качествени социални услуги, достъп до образование, за защита в критични ситуации... Често пъти ние сме гласът на онези, които не могат да говорят, усилваме гласовете на хората и не се страхуваме да поставим и трудните теми – насилието, дискриминацията...

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България?

Не мисля, че трябва изобщо да говорим за конкуренция в сектора. Ние сме създадени за хората, за да помагаме и следваме идеалните цели на организациите си. За съжаление на полето на социалните услуги и дейности има твърде много работа и нужда от подкрепа. Коалиции не се създават трудно, но трудно се поддържат. С годините в НПО сектор създадохме трайни партньорства и истински приятелства, което ни помага в ежедневната битка за човешки права.

Тематичен приоритет

Опазване на околната среда, промени в климата

05

14 подкрепени проекта със специфични цели:

- Достъп и ползване на изследвания по въпроси, свързани с околната среда и промените в климата
- Мониторинг на политики и застъпничество
- Установяване или поддържане на партньорства между граждански организации и публични или частни институции и организации

Илюстрация на Дария Леднова за ArtistsForClimate.org

Разказват заглавията на проектите

Еко-общество чрез храна: лични избори срещу климатичните промени ○ Зелено сътрудничество отвъд граници ○ Граждани и експерти за прилагане на зелените закони ○ За чист въздух в Кюстендил ○ Наука на гражданите в полза на местните общности и природата ○ Чисти решения за мръсния въздух ○ Активни фермери за адаптация към климатичните промени ○ Активни жители за чисто и красиво село Бенковски ○ Образователните еко-общности – вдъхновение за еко-активисти ○ Да си спомним да общуваме: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда ○ Еко Шампиони ○ Бъди умен, мисли кръгово ○ Граждански инициативи в борба срещу климатичните промени и опазване на околната среда в региона на Сливен ○ Да бъдем енергийно независими

Екообщество чрез храна: лични избори срещу климатичните промени

Проект на:

„Слоу Фуд в България“
в партньорство с
Асоциация „Родители“

Период на изпълнение:
септември 2019 – септември 2022 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

05

Повече на:
<https://slowfood-bg.com/obrazovanie/>

Тракийският университет – Стара Загора иницира образователна програма за следдипломна квалификация на тема „Местните храни – комплексен ресурс за регионална биоикономика“. Тя е насочена към фермери, производители на храни и напитки и туристическия бранш и дава възможност за сътрудничество и споделяне на опит с изследователските институти и местните общности, обхванати от проекта.

Мрежата от местни общности на „Слоу Фуд в България“ беше разширена със 17 нови членове от села в областите Смолян, Перник, Стара Загора и Пазарджик и в нея се включиха хора от планински и отдалечени райони, в които рядко достига информация за адаптацията към климатичните промени. Например посещенията в родопските села бяха посветени на създаването на мрежа „Slow Beans“ (Бавни бобови), която включва общности, поддържащи разнообразие от местни форми бобови култури.

Знаете ли, че: В Родопите е запазено най-голямо местно биоразнообразие от тези култури, тъй като те са били и продължават да са основен източник на протеини. Запазените генетични ресурси и свързаното с тях традиционно знание имат значение за протеиновия преход, който е един от подходите за ограничаване на климатичните промени и намаляване на консумацията на месо.

„Слоу Фуд в България“ (slow food – бавна храна) вярва, че когато децата и възрастните знаят откъде идва храната и кой и как я произвежда, те ще се научат да комбинират удоволствието и отговорността в своите ежедневни избори и ще осмислят културното и социалното значение на храната.

Деятелностите по този пътър, вкусен и полезен проект свързва академични и образователни институции с граждански инициативи в малки населени места в България.

Създадената мрежа от девет изследователски центъра насърчава избора на храна като средство за борба с изменението на климата.

Проектът включи съвместна работа с училища за повишаване на екообразоваността на децата и техните родители за връзката между изборите на храна и климатичните промени.

Анализът на учебни програми и учебници за началния и основния курс на обучение показва, че храната и хранителните навици са представени в тях доста опростено и схематично, като целият път на производство от полето/фермата до масата и начинът на приготвяне и здравословни хранителни навици са сведени до различаване на групите храни и хранителни вещества, приготвяне на елементарни храни (салати и сандвичи) и хранителната пирамида като средство за изграждане на здравословно меню. В учебното съдържание за най-малките (I–IV клас) липсват важни теми като хранителното разнообразие, което е свързано с биоразнообразието като цяло, и услугите, които предоставят екосистемите; състав и качество на храните, сензорика и преживявания, свързани с храната, и т.н.

В отговор на тези дефицити беше създадена и тествана пилотна образователна програма за ученици от I–IV клас, която е достъпна на slowfood-bg.com/obrazovanie/

Учители, родители и деца могат да я ползват както като допълнителен източник на информация, така и като източник на приобщаващи занимания и игри по време и извън формалния учебен процес. Учебните материали и възможности за по-нататъшна съвместна работа бяха представени и на директори, учители и местна администрация от столичните райони „Витоша“ и „Кремиковци“.

Кампанията „Биоразнообразие в чиния“ направи 13 публични презентации на производители на храни и готвачи и беше отразена в публикации в социални медии, списания и новинарски уебсайтове. Срещите на форума „Тера Магре България“ допълнително ангажираха с каузата още хора в цялата страна.

Кампанията на „Слоу Фуд в България“ „Биоразнообразие в чиния“ се осъществява в партньорство с институтите на Селскостопанска академия.

Институтът по земеделие – Кюстендил участва на Фермерския фестивал „Произведено във фермата“, представяйки разнообразието от ябълки, което поддържа и развива.

Празник на старожелезарския бабек и шарената сол, проведен в Дома на традициите от „Слоу Фуд общност“ в Старо Железаре в рамките на „Тера Магре България“.

„Тера Магре Беласица“, 2022 г. Триденното събитие завърши с изложение и дегустация на местното хранително разнообразие.

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Еко-общество чрез лични избори срещу климатични

по-зелена

Отговорно
земеделие –
съхранена природа
и разнообразен
избор

Местни храни –
екологичен, културен
и икономичен избор

Знание
и иновации
информационен
избор

по-приобщаваща Европа

26 СУ „Йордан
Йовков“, София

Хранителна
общност
Горно
Драглище

Не само е важно да се пази споменът за позабравени традиционни храни като част от културното ни наследство, а и трябва да се уважават и насърчават всячески опитите те да бъдат възродени и да станат отново естествена част от храненето ни.

Повече за прочутата плевунска трахана и за възраждането на ценната традиция за приготвянето ѝ прочетете тук:

Въпреки безспорните ползи на квасената трахана съвременните жени рядко се наемат да я правят заради времеемкия процес на приготвяне. В миналото обаче всяка къща е разполагала със запаси от трахана за зимата, понеже веднъж приготвена и изсушена, тя е много трайна и е прекрасна, бърза и полезна закуска.

Плевунската трахана на Теменужка Матева

Представяме ви...

Десислава Димитрова

Разкажете ни накратко за себе си.

Аз съм биолог и съм доцент по ботаника в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания. Когато през 2004 г. България се присъедини към международното движение „Slow Food“, моята изследователска работа беше през призмата на храната. Храната е интердисциплинарна тема и това ми позволява да съчетавам неща, които на пръв

поглед изглеждат несъвместими. Ето пример – защо определяме настроенията си с понятия за вкус – кисел човек, горчиво разочарование, вкисна ми се настроението и т.н.? От 2009 г., когато създадохме сдружение „Слоу Фууд в България“, съчетавам работата си като учен и доброволното председателстване на сдружението. „Слоу Фууд в България“ е самостоятелна българска организация, а не клон на Slow Food International. Признати сме за техен партньор, но това не е свързано с финансова подкрепа. Финансираме се чрез проекти, какъвто беше и „Екообщество чрез храна“, а останалото се случва благодарение на мотивацията на нашите членове и съмишленици.

В далечната 2004 г. темата за традиционните храни, местните сортове и породи и традиционното знание, свързано с тях, беше почти непозната, тъй като все още моделът на плановото стопанство и БДС преобладаваше. Бях поканена да помогна за организирането на българска група за участие в първото издание на форума Terra Madre – световна среща на мрежата на Slow Food. Просто седнахме и написахме на един лист списък с продукти, които тогава смятахме, че са в контекста на Slow Food, и тръгнахме да обикаляме от място на място, от врата на врата, за да разказваме за тази удивителна международна инициатива. В годините сме имали много случаи, в които е ставало невъзможно да продължим, но винаги нещо отместваше препятствието и се откриваха нови хоризонти.

Как обяснявате на близките си какво работите?

В началото много ентусиазирано обяснявах на всеки колко е важно това, за което Slow Food се застъпва. После разбрах, че е по-добре просто да пуснеш знанието за това и то само ще си намери хората.

Философията на Slow Food е интересна разделителна линия между тези, които са с настройката да създават, и тези, които търсят какво да вземат. С децата е по-лесно, но пък често те са обърквани от родителите си, които асоциират Slow Food със здравословното хранене и стриктните правила, а не с удоволствието да опитваш различни храни и най-вече да научаваш техните истории. Slow Food е приказка, разказвана през нашите сетива и емоции.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро или за която искате да споделите нещо?

Миналата година имах големия късмет да преведа „Eating to extinction“ на Дан Саладино. Българският превод е със заглавие „Изчезващите храни“ и е на издателство „Кръгозор“. Книгата е вдъхновена от историите на някои от продуктите, включени в „Съкровищницата на вкусове“ (Ark of Taste) на Slow Food. Имаше моменти, когато се налагаше да спра да работя, за да се успокоя или да дам воля на сълзите си. Това е книга за самоубийствената арогантност на човечеството.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

Нашата мисия е да откриваме, проучваме и съхраняваме традиционните храни на България и да чуем историите на хората, които са ги съхранили във времето. Когато нямаме текущ проект, работа на сдружението се поддържа от местните общности, които споделят философията на Slow Food. Често това са читалища или мести НПО, с които имаме дълготрайно партньорство. Както вече казах, нашето сдружение работи на доброволни начала, поради което не можем да поддържаме офис. Екипът има постоянно ядро, но нямаме щатни служители.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Легитимността на нашата организация идва от хората, с които и заради които работим. Не всеки презгръща философията на Slow Food, но пък има много хора, които разбират нейния смисъл и намират връзката си с нея. Разбира се, имаме нужда от подкрепа, но съм установила, че най-трайно това се случва чрез „бартер“, т.е. когато можем да сме си взаимно полезни с организации/бизнеси, с които имаме близки разбирания. Иначе като че ли имаме нужда от по-добър маркетинг. Някак хората в сдружението гледат да свършат възможно най-добре работата си и не умеят да се похвалят.

Бихте ли споделили за момент от работата по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Нашият проект се реализира изцяло под знака на ковид. Подписахме договора в края на 2019 г. Удовлетворение е, че успяхме да реали-

зираме дейностите си в тези условия с огромната подкрепа на ФАГ, които проявиха разбиране и гъвкавост в изискванията си към нас. Благодарение на проекта успяхме да разширим мрежата си, да осъществим пълноценен контакт с институтите на Селскостопанската академия, които са пазители на старите български сортове и породи. Имаше успешно участие в Торино на Terra Madre през 2022 г. Имаме и нов сайт.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект?

С подкрепата на проекта „Екообщество чрез храна“ укрепихме и разширихме мрежата си, което означава по-голяма устойчивост на организацията и обогатяването на нашите знания за традиционните храни на България.

Защо важни теми като климатичните промени могат да се отстояват и чрез проекти, включващи храна, готвене, срещи между хората? Това понякога не е много очевидно за всички? Вие не сте класически тинк-танк и не се занимавате с политики по традиционния начин...

Храната е политика, нашите ежедневни хранителни избори влияят пряко върху природата и климата. Спомнете си колко войни са се водели заради ресурси, включително хранителни. Дори една от причините за миграционния натиск към Европа днес е гладът, липсата на ресурси, лишаването на милиони хора от възможността да се препитават. За връзката между храната и политиката се говори малко, защото човечеството все още няма отговор на въпроса защо 30–40% от произведената храна се превръща в отпадък, преди дори да е достигнала до щандовете в магазините, и в същото време над милион души по света, включително и много деца, умират от глад. Индустриалното селско стопанство е един от най-големите източници на парникови газове. Ливадите и пасищата са с висок потенциал за секвестриране на въглероден диоксид, а те се разорават, за да се заменят с монокултури, които пък се пръскат с химикали. Породи и сортове, които са били източник на препитания в продължение на столетия, се заменят от „машини“ за храна, мляко, яйца. Днес светът разчита на няколко породи и шепя сортове, продуктите от които заемат глобалния пазар на храна. Темата е много дълга и много тежка.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

В България има остър дефицит от човешчина и мисля, че редица НПО успяват да решават наболели проблеми с поглед към човека и човешкото. Държавата ни е абдикирала от трудностите, от ценностите, от грижата за бъдещето и тогава идват неправителствените организации, за да се опитат да компенсират донякъде отсъствието на държавата и институциите. Всъщност ние също правим това.

Благодарение на коалиция от няколко НПО „Чиста храна, честен поминък“ през 2010 г. Наредба 26 за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход беше променена. Държавата удобно беше пропуснала да регламентира как малките производители да преработват и предлагат своята продукция. У нас все още липсва национална политика за запазване на кулинарните традиции на страната. Ние даваме видимост на хората, които пазят кулинарна памет и традиционни селскостопански практики, стари сортове и популации, породи, които един ден могат да се окажат спасение от глад.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Струва ми се, че във всяка една сфера от нашия живот има дефицити, които могат да бъдат преодолени с помощта на НПО. Ще се опитам да се огранича до пет. На първо място е образованието – всичко направено за това да се запази любознателността у децата е от първостепенно значение. Образователната ни система е в окаяно състояние. Някой трябва да е спасителен пояс за будните детски умове. Здравеопазването също има нужда от очовечаване и надежда. Често пъти човешки животи и съдби се спасяват единствено благодарение на усилията на група ентузиаста, които впрягат своя професионализъм, за да постигнат невъзможното. Културата – знаем колко недофинансирана е културата у нас. Свободните инициативи на гражданите запълват огромен кратер в културното пространство. Социалната сфера – особено създаването на възможности за по-добър живот сред онеправдани социални групи. Не парична помощ, а помощ за това тези хора да си стъпят на краката, да повярват в себе си и да хванат живота си в ръце. Природозащитата, разбира се. У нас имаме много силен и професионално работещ граждански сектор, благодарение на който България е страна със запазена природа, въпреки алчността на инвеститорите. Тук ще причисля и организациите, работещи в сферата на храните. Макар че при нас има още какво да се желае по отношение на консолидиране на сектора.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП?

Няма да е пресилено, ако кажа, че до този момент ФАГ бяха най-добрият донор, с който сме работили. От процедурата по кандидатстване през изпълнението на дейностите до отчитането се радвахме на изключителен професионализъм и подкрепа. Нагяваме се, че ще има нов програмен период, защото вече няколко идеи чакат своя шанс.

Граждани и експерти за прилагане на зелените закони и граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда

Проекти на:

Сдружение за изследователски практики

Период на изпълнение: октомври 2019 – март 2023 г.

Място на изпълнение: цялата страна

Повече на:
zelenizakoni.com
facebook.com/sdruzeniezaisledovatelskipraktiki

05

В продължение на почти четири години екипът на инициативата „Зелени закони“ изготви и популяризира десетки анализи по различни природозащитни теми и ангажира хиляди граждани и нови съмишленици.

Експертите работиха основно в направленията **биоразнообразие и гори, климат, устройство на територията, енергетика, селски райони**. Взаимното допълване на анализите по тези теми се доказва като ценен подход, тъй като при развитието на секторните политики взаимовръзката между темите често се губи – видимо при случаите на земеделски субсидии, увреждащи биоразнообразието, ползването на гори като енергиен източник, развитието на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) в земи от значение за биоразнообразието или земеделието.

„Зелени закони“ се утвърди като платформа за обсъждане на въпросите на околната среда между граждани и политици и привлече десетки участници в работни срещи и дискусии, включително и институциите, ангажирани в създаване и прилагане на законодателство за природата. В инициативата бяха ангажирани политици от различни партии, които дискутираха с граждани теми за разработването и прилагането на природозащитното законодателство и политиките за околната среда и климата. Проведеха се три дебата на политици и граждани с онлайн излъчване. Видеозаписът е достъпен на zelenizakoni.com/videos.

Всички създадени видеа и записи от дискусиите можете да видите и като сканирате този код:

Примерите за успешно застъпничество пред институциите и за постоянство в проследяването на дългогодишни казуси мотивират още повече хора да бъдат граждански активни. Устойчивостта на нашата работа е преди всичко в утвърждаването на нова култура и възприемането на нашите послания от по-широк от досегашния кръг граждани и политици.

Чрез срещи с инициативни групи из цяла България, образувайки мрежа от активни граждани в защита на природата, с традиционните за нас дебати с политици и чрез помощта на експерти дизайнери и стажанти по различни теми, проектът разви над 12 тематични кампании в областите на експертен мониторинг на „Зелени закони“ – биоразнообразие, гори, устройство на територията, селски райони, енергетика и климат.

Постигнахме и частични успехи – устояхме срещу вредни за природата промени в законодателството за екологичните оценки, убедихме депутати да се борят за по-здравословни критерии за нови промишлени мощности и за демократизация на енергията от възобновяеми източници (първо по покривите на всяко домакинство), успяхме да възстановим защитата на Камчийски пясъци, убедихме властите да ограничат субсидирането на пашата на говеда в националните паркове, убедихме много и различни хора да подкрепят наши каузи като прозрачност на планирането на природните пространства – както в градовете, така и в планините и Черноморието, по-добра защита на горите и да не разрешат увеличаването на сечта за огрев.

Доклад за основните теми на „Зелени закони“ през 2019–2022 г.

Ключови закони
НЕ ТРЯБВА ДА СЕ ПРИЕМАТ БЕЗ
обществен и експертен дебат

ЗЕЛЕНИ ЗАКОНИ

Iceland
Liechtenstein
Norway Active
citizens fund

Представяме Ви...

Вера Стаевска

Разкажете ни накратко за себе си.

През 2007 г. защитих докторска степен за идеологическия дискурс за младежта в комунистическа България и в евроинтеграционния период. След завършване на докторат по социология пазарът на труда предлага малко възможности: количествени (маркетингови или предизборни) изследвания; научна работа; работа в НПО. С научна работа се бях занимавала вече 3 години, исках „реален живот“. С НПО опитах за малко, но про-

ектната несигурност за това кога ще имаш и кога не работи не ме караше да се чувствам добре. Така работих в маркетингова агенция малко над една година, през която участвах в протести и следях общественения живот и се чувствах откъсната от всичко важно. Беше малко след първите протестни години на Орлов мост – за горите и Странджа. На дневен ред бяха заменките, медийното право – картирането. Четях блогове и гледах РeTV. Когато договорът ми позволи, напуснах, като вече държах да работя в областта на природозащитата, да участвам във важните неща. И така 10 години вече „Зелени закони“. Всъщност 15 – имаше 5 години преди началото на „Зелени закони“, когато работех като проектен мениджър в две други природозащитни организации. В крайна сметка въпреки несигурността на проектното финансиране, а и липсата на престиж, сравнявайки нашите заплати с тези на състудентите ни от университета в други сектори, НПО секторът ми даде възможността да работя за важните за мен каузи и да постигам това, заради което се върнах в България – да помагам за малките стъпки на промяната към по-европейска, по-демократична страна.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Повечето хора около мен ми вярват и виждат усилията, които полагам. Но понякога се налага да обяснявам за черния PR и защо дадени твърдения не са верни – например за милионите за природозащита, които нямат нищо общо с НПО организациите, за обвиненията в „зелен рекет“ при обжалване на незаконни проекти и строителство. Но смятам, че това е една от важните задачи на НПО – да обясняваме,

да сме прозрачни какво правим. Така реално имаме шанс да създаваме по-реалистична представа за работата ни.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Последно много харесах „Софийски гуети“ на Иван Димитров. Въпреки че книгата е излязла отдавна, а и аз познавам Иван, не я бях чела – възприемах го само като поет. Много ми хареса идеята за роман за София, който я гледа откъм Витоша – и всъщност разказът ме върна към студентските ни години на автостоп, след това защитата на плажове и планини и изобщо беше много близък до моето преживяване за България.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип? Офис?

СИП е създадено като сдружение на студенти по социология, културология и психология през далечната 2003 г. – тогава искахме да правим изследвания и международни обмени. После сме правили един-два младежки проекта. Докато на мен не ми стана ясно, че основният ми интерес е пресечната точка на социалните науки и природозащитата – анализът на политики. Тогава – 2013 г. – написах първия проект за инициативата „Зелени закони“. И оттогава правим мониторинг на законодателството в пет сфери – биоразнообразие, устройство на територията, селски райони, климат и енергетика. Експертите са горе-долу постоянни и са „звездите“ на българската природозащита по тези теми – Александър Дунчев, Петко Ковачев, Стефан Аврамов и Тома Белев са с нас от самото начало. А темите, по които в момента нямаме експерти – климат (преди експерт беше Антоанета Йотова) и селски райони (Бояна Василева), – може би ще отпадат. Като че ли най-важното е допълващата се експертиза и малкият задружен екип, в който основна роля имат и PR колегите ни – за последния проект се допълваха в различни периоди Иван Радев, Антония Влайкова, Йордан Начев и Яна Дакова. В момента нямаме пари за наем на офис, но през годините ползваме заедно с Асоциацията на парковете в България един офис, който плащаме ротационно – който когато има проект със средства за наем.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Легитимността идва от доброто име на експертите ни, от техните успехи в това да помогнат на граждани в различни природозащитни казуси, а и от нашата борба против лоши закони, а понякога по-малко – и от добри промени в правилата за природата.

Бихте ли споделили момента от работата си по проекта когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Преди месец, когато наше предложение, разработено заедно с учени за възстановяване на „Камчийски пясъци“ като защитена те-

ритория, беше обнародвано в „Държавен вестник“. Както и когато нашето предложение за зона „Рила Буфер“ от Натура 2000 беше одобрено от екоминистерството преди няколко години.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Създадената мрежа от активни граждани в цялата страна, множество експертни анализи, налични на сайта ни, няколко спрени лобистки закона, няколко защитени местности и разписани законопроекти и правила за оперативни програми.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България и какво мислите за конкуренцията?

Заради оскъдните фондове, на които разчитат НПО, средата е конкурентна. Но в природозащитата чрез коалиция „За да остане природа в България“, а и други обединения – за въздуха, за климата – има общност. Проблемът е в ограничен брой експерти, които всъщност работят към различни НПО. От това страда природозащитата, защото нивата на „прегаряне“ са много големи, заплащането е несигурно и хората понякога изчезват.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

За мен основните са три: образование, природа, правосъдие. Разбира се, има пресечни сфери – зелено образование на открито и устойчив туризъм, гражданско образование, медийна грамотност и политическа грамотност.

Соред Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

За нас ФАГ ни даде възможност да работим спокойно в четири последователни години и да мислим дългосрочно. Това е рядък лукс. Фондът е уникален с подкрепата си за по-големи природозащитни проекти – именно за пресечната точка на гражданския мониторинг и природозащитата. Без него ние не бихме съществували най-вероятно.

Зелено сътрудничество отвъд граници

Двустранен проект на:
Джуниър Ачийвмънт България
в партньорство с
Ungt Entreprenørskap Sogn
og Fjordane,
Нордик Иновейшън Хъб
Грийн Бизнес Норвеи

Период на изпълнение:
октомври 2019 – октомври 2021 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
jabulgaria.org/bg/blog/prikлучeni-proekti/zeleno-sutrudnichestvo-otvud-granici

05

Учениците и студентите днес ще бъдат най-засегнати от дестабилизираня климат, нарушената биосфера и изчерпаните ресурси на бъдещето. Точно те обаче са най-важният ресурс на България и света – техните умения и способности, тяхното въображение и усет за предприемачество са тайната съставка на прехода към зелени технологии, кръгова икономика и споделен, устойчив просперитет.

Проектът обучи младежи от България и Норвегия по специална програма за зелено предприемачество, съчетаваща теория и учене чрез преживяване за глобалните екологични предизвикателства, ролята на човека, устойчивото развитие, кръговата икономика, зеленото предприемачество и създаването на собствен устойчив бизнес.

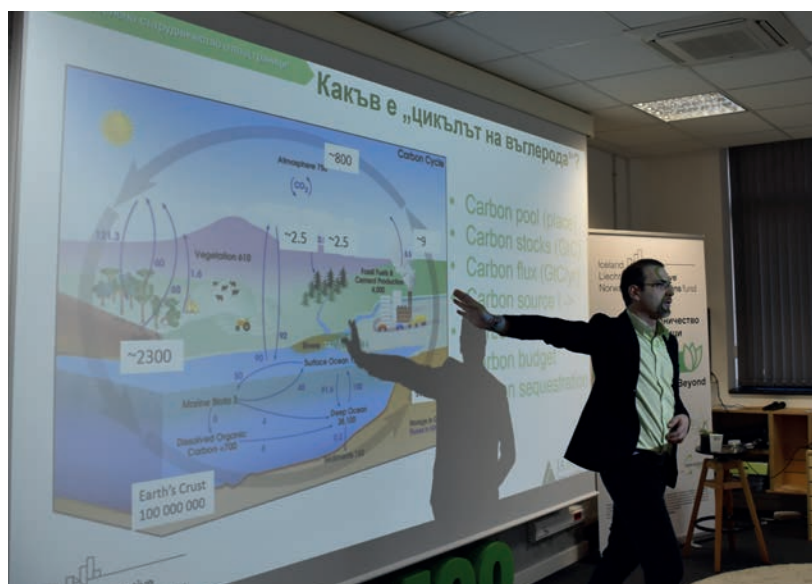
Впоследствие учениците преминаха през процес на разработка и подкрепа на авторски предприемачески идеи.

Друг важен резултат е изграждането на компетентност сред учителите от гимназиален етап да преподават съдържанието по зелено предприемачество в училище. Паралелно с това се сформира мрежа от подкрепящи организации, зелени стартъпи и големи компании, чиито служители подкрепиха младежите като ментори и лектори по време на дейностите по проекта.

Чрез онлайн и живи международни срещи, формални и неформални взаимодействия между участниците от България и Норвегия беше споделен полезен опит от Норвегия и се осъществи обмен на знания, информация и не на последно място вдъхновение у младежите.

Проектът успя да ангажира участници от България и Норвегия – 23 учители, над 500 ученици, 27 ментори и 47 успешни ученически екипа.

Представяме ви...

Вера Петканчин

Разкажете ни накратко за себе си.

Работя в гражданския сектор от 2008 г. Оттогава съм част от екипа на неправителствената организация „Джуниър Ачийвмънт България“. Както често става, всичко започна случайно. Бях стажант в Американската агенция за международно развитие USAID, която по това време приключваше своята работа в България. Junior Achievement (JA) беше една от организациите бенефициенти на USAID и така разбрах, че те търсят човек, с

когото да разширят екипа си. Още преди това бях правила интервюта с хора от JA и бях посещавала училища, работили по наши предприемачески програми, и много ми харесаха мисията и философията на организацията. Отделно от това винаги съм била положително настроена към това да отделям от своето време, за да допринасям за различни каузи. За мен най-вдъхновяваща винаги е била борбата за опазване на природата и бях един от водещите зелени активисти в България по това време. За мен мотивацията е вътрешен процес и е нещо, което извира от сърцето. То може да е свързано с нещо много субективно – например усещането, че се чувстваш у дома си на дадено място, и оттам идва мотивацията да го защитиш, ако то е застрашено; може да е и усещането, че работиш изключително добре с някого в екип и оттам се разраства мотивацията да се развиеш в дадена професионална област.

Как обяснявате на близките си и на децата какво работите?

Децата ми са още малки (на 1 и 3 години) и засега това, което съм казвала на по-голямата ми дъщеря, е, че мама посещава училища и учи децата и учителите на различни полезни неща за природата и за живота. Близките ми като цяло винаги са имали много положително отношение към това, което правя. Може би защото с времето поех по-отговорна позиция в JA и доходите ми са добри (което например е много важно за майка ми). От друга страна, братовчед ми, който е banker, винаги се шегува с мен, че „вие в НПО-тата работите ли въобще, аз мислех, че само си клатите краката“. Макар и на шега, това може би отразява едно популярно (не)разбиране на същността и смисъла от работата на гражданския сектор.

Ще споделите ли за книга или филм, които са Ви впечатлили напоследък?

В този период от живота ми за жалост време за филми не остава, а повечето време, което имам за книги, инвестирам в четене на такива, свързани с ранното детско развитие. Впечатлиха ме книгите на д-р Хаим Гинът и на Йеспер Юл по тази тематика. Отделно от това сега препрочитам „Домашната пермакултурна градина“ на Линда Угроу, тъй като в голяма част от времето вече живея на село и започвам нова зеленчукова градина в двора си.

Откъде най-вече черпите легитимност?

Смятам, че черпим легитимност както от мисията ни, която е много разпознаваема и в образователните среди, и в обществото като цяло, така и от вече натрупаните сериозни доказателства за смисъла от нашата работа. Алумни на JA, преминали в годините през нашите образователни програми и проекти, отново и отново споделят колко трансформиращо въздействие са имали за тяхното лично и професионално развитие. Тези хора днес управляват свои иновативни бизнеси, намират се на ръководни позиции в български и международни компании, а някои от тях дори стартират неправителствени организации, вдъхновени от нас!

Момент от работата си по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

За този момент съм разказвала на различни презентации. Той се случи по време на еко лагер в Норвегия, на който заведохме ученици от България в рамките на предишен наш проект по ФМ на ЕИП – „Зелено предприемачество за устойчиво развитие“ (2013–2015). Нашите колеги от JA Норвегия един ден заведоха цялата ни група на разходка до един ледник. Освен че това беше от първите случаи, в които нашите ученици нагледно видяха последиците от климатичните промени, те научиха и нещо друго много съществено. Бяхме наели бусче и с него пътувахме към подножието на ледника, като нашият колега от JA Норвегия специално беше изкарал допълнителен шофьорски курс, за да може да шофира по-голям бус. По едно време той спря превозното средство и слязохме. На пътя имаше няколко пощенски кутии. Коледата ни обясни, че този участък от пътя се поддържа от живеещо наблизо семейство фермери и затова в пощенската кутия трябва да оставим пари за нашето преминаване. Една от нашите ученички попита доста учудена: „Ама защо го правите – тук не седи никой да ви проверява?!“. Тогава Йорн отговори: „Защото в нашето общество хората си имат доверие един на друг“. Това за мен беше толкова силно преживяване и видях как нещо прищрака и в главите на българските младежи и те разбраха, че едно общество може да бъде организирано

но по съвсем различен начин. Тогава наистина усетих, че има огромен смисъл от това, което правим по тази програма за двустранно сътрудничество.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта или проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Най-дълготрайната следа е програмата на JA по зелено предприемачество – благодарение на финансиранията от ФМ на ЕИП, както и на други финансираня, ние успяхме да я утвърдим като водещо направление в работата на JA в България и да започнем да я налагаме и в глобалната JA мрежа. В България има няколко професионални гимназии, които въведоха програмата в училищните си учебни планове, и тя вече присъства там в последните 4 години. Извън България въведохме програмата в Танзания, Колумбия и Мавриций.

Могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Да, категорично могат да допринасят за положителна промяна. Неправителствените организации са, на първо място, пълни с хора, които са силно мотивирани и работят с душа и сърце – мисля, че тук сме такива в много по-голяма степен от корпоративния сектор, макар че и там се срещат хора с кауза. Но много често при търсенето на кауза и смисъл хората вървят по-скоро от корпорациите към НПО, което е показателно. Дали успяваме да постигнем тази социална промяна с инструментите на НПО? Понякога да, понякога не – ситуацията е комплексна, законодателството невинаги помага, има и формирания, които активно пречат с кампаниите си, опитващи се да очернят неправителствения сектор. При нас в образованието за резултатите трябва да се чака дълго и да сме доста последователни, за да можем да видим ефекта от това, което правим. Ние помагаме за навлизането на нови теми и новаторски подходи в образователната система и се опитваме да я извадим от нейната инертност – предизвикваме участниците в нея да излизат извън зоната си на комфорт.

Как си представяте гражданския сектор в България след 15 години?

С повече grassroots инициативи на местно ниво, в по-малките общности.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Природозащита, образование, върховенство на закона, права на маргинализирани групи, доброволчество.

Бъди умен, мисли кръгово

Двустранен проект на:

Фондация „Темпо“
в партньорство с
Green Business Norway
Българска фондация
„Биоразнообразие“
Попалс ЕООД

Период на изпълнение:
септември 2021 – август 2023 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
b-smart.education

05

Как да си направим училищна метеорологична станция от погръчни материали?

Как от пластмасови бутилки се правят обувки?

Можем ли да използваме хранителните отпадъци и да произвеждаме енергия от тях?

Какво е норвежката семейна традиция за прекарване на време сред природата „friluftsliv“?

Как да учим чрез изследователски проекти?

Как да учим чрез преживяване?

„Бъди умен, мисли кръгово“ ангажира вниманието на погръстващите по все по-актуалните въпроси за опазването на околната среда, адаптацията и справянето с климатичните промени, като предлага съвременни образователни подходи в помощ на учители и родители.

Петте турнира насочиха вниманието на включилите се деца към темите за околната среда и показаха възможностите, които съвременните устройства и технологии ни дават и как можем да ги използваме, за да учим и да работим в екип.

Силно се надяваме, че учителите, преминали през обучението, се превърнаха в посланици на проекта, но и в личности, които ще се борят българското образование да става все по-инновативно, в крак със съвременните тенденции.

По проекта е разработена интерактивна учебна програма по темите за опазване на околната среда и кръговата икономика. Тя е достъпна на сайта на проекта заедно с пет образователни видео клипа, наръчник за учители и родители и запис от обучението в рамките на заключителното събитие.

Екипът проведе пет онлайн турнира по вълнуващи теми. В тях взеха участие над 500 деца и над 100 учители от 80 училища, а над 100 ученици от 20 училища участваха в предизвикателствата, съпътстващи всеки турнир. Проведоха се четири онлайн обучения с 80 учители от 35 училища от цялата страна.

В този наръчник са обобщени на разбираем език съвременните концепции за някои от най-важните теми, свързани с опазване на околната среда. Учениците могат да открият както информация, придружена с данни, схеми и инфографики, така и идеи как да научат повече чрез експерименти и проучвания.

Наръчникът е също ценен за учители, които са готови смело да се изправят пред тези предизвикателни теми.

В него ще намерите и обобщение за скандинавските практики за „учене сред природата“. Този подход показва завидни резултати и би могъл да се ползва успешно от учителите и в България.

Можете да ползвате наръчника, като сканирате този код:

Представяме ви...

Владимир Цветков

Разкажете ни накратко за себе си.

Казвам се Владимир Цветков и съм учител. Започнах през 2012 г. като учител в програмата „Заедно в час“ в с. Мирково. Още в първите две години в образователната система се сблъсках с много проблеми и възможности за подобрения, но също и с прекрасни и мотивиращи примери. През 2014 г. заедно с още петима души, които не можем да се похвалим с посредственото ниво

в образованието, основахме фондация „Темпо“, която намира и имплементира начини за повишаване на качеството в образованието.

Как обяснявате на близките си и на децата какво работите?

Когато вярваш от сърце в смисъла на това, което правиш, тогава можеш да го обясниш и на дете. Като учител обичам да обяснявам чрез задаване на въпроси – на вас харесва ли ви да бъдете в училище? Ако да – нека направим училищата такива за всички деца в България. Ако не – нека заедно да намерим начин нещата да бъдат по-добре.

Коя книга четете в момента?

В момента чета „Трудните разговори“ от Дъглас Стоун и Шийла Хийн – книгата е много практична и още докато я чета, си давам сметка за неща, които бих променил в своя подход с всички заинтересовани страни в работата ни.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

Мисията на Фондация „Темпо“ е да вдъхновява, насърчава и развива разбиране, осъзнатост и иновации в българското образование. В момента фондацията работи основно по проекти, които се поддържат от мен и изпълнителния директор. Цялата ни организационна дейност се случва дистанционно, без да имаме нужда от използване на офис. В различните проекти включваме нашата мрежа от експерти и доброволци. В момента основният ни фокус е върху проекта „Въпросите са новите отговори“, по който работим с пет училища, за да имплементираме модел на учене чрез дългосрочна работа по големи въпроси, които изискват комплексни и задълбочени решения.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на организацията Ви? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

За успешната работа на Фондация „Темпо“ е от голямо значение партньорството – с индивидуални участници в образованието, с образователни институции, с други неправителствени организации и с финансиращи организации. Най-ценната подкрепа, която получавате, е именно при изграждането на такива партньорства.

Ако Вие сте лидерът на организацията, ще може ли тя да продължи напред, в случай че Вие започнете друга работа?

Фондация „Темпо“ беше учредена преди 10 години от 6-има души с общи ценности, но различни пътища, по които работят за постигане на мисията. Вярвам, че това дава устойчивост на „Темпо“, но и на нашата визия за бъдещето.

Бихте ли споделили момента от работата си по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

В рамките на последния ни проект, който изпълнихме по ФАГ, създадохме множество възможности за учители и ученици да работят допълнително по теми, свързани с опазването на околната среда. Много възнуващи бяха моментите, в които един учител бе толкова вдъхновен, че за следващите ни дейности ангажира още 10 свои колеги от техния регион. Имаше и училища, в които учителите не проявяваха активност, но в такива моменти много често енергията идваше от родители или ученици, които бяха научили за възможността през социалните мрежи. Най-голямо удовлетворение ми носи активното участие и дълбокото разбиране за смисъла от дейността ни от страна на участниците.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта, които изпълнихте по ФАГ?

В рамките на проекта „Бъди умен, мисли кръгово“ създадохме наръчник със синтезирана информация и предложения за дейности по темите за опазване на околната среда. Информацията е адаптирана така, че да може да се използва от учители, родители и ученици. Освен това онлайн са достъпни игрите, които създадохме в партньорство с „Пукльовците“, в която платформа деца и възрастни могат да проверят знанията си по пет екологични теми.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Голяма част от положителните промени в българското образование в последното десетилетие се дължат именно на неуморната работа на силни неправителствени организации. Причината за това е, от една страна, голямата мотивация на хората, работещи в тях, която се дължи на ясната визия и на работата им според конкретни

ценности. От друга страна, НПО имат по-голяма свобода от институциите в българското образование – по-бързо приемат и имплементират промените.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България и какво мислите за конкуренцията?

За разлика от политическия живот при неправителствените организации коалициите се създават много по-бързо и лесно. Когато каузите и ценностите ни съвпадат, е много по-лесно да се доверим на другите, за да работим заедно. В средите на неправителствените организации хората са много достъпни и най-често отворени за предложения и нови пътища към целите си. В този сектор конкуренцията най-често се проявява при кандидатстването за финансиране, но това води до по-високо качество на проектните предложения. Ние от „Темпо“ често работим с партньори и по този начин мултиплицираме ефекта от работата си.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

Представям си, че цялата гържава ще е много по-добре организирана, с много ясна визия за бъдещето и конкретни приоритети. Неправителствените организации ще бъдат гарант за посоката към тези приоритети и проводник на нови идеи и възможности за постигането им.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

За мен, разбира се, на първо място категорично е образованието, но също така развиване на гражданското общество, опазване на околната среда, ранното детско развитие и отношението към маргинализираните групи в обществото.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

На нас Фонд Активни граждани ни даде възможност за смислени и много ефективни партньорства, които ще имат дългосрочен ефект в образованието и опазването на околната среда. Подобни програми, освен че събират организациите и насърчават коалициите, дават ясна структура и срокове, което значително може да повиши ефективността на неправителствените организации.

Тематичен приоритет

Капацитет и устойчивост на гражданския сектор и на гражданските организации

06

50 подкрепени проекта със специфични цели:

- Създаване и укрепване на партньорства между граждански организации и публични/частни организации
- Развитие или поддържане на платформи и мрежи между граждански организации
- Изграждане на капацитет на гражданска организация
- Подобряване на информираността на гражданите за ролята на гражданските организации в обществото
- Провеждане на застъпнически кампании за подобряване на средата за граждански дейности и работата на гражданските организации

Илюстрация на Вик Слайман за „Изящни дела“

Разказват заглавията на проектите

Подобряване на общественото познание за ролята на гражданската организация за общността ○ Визуална комуникация и идентичност ○ Читалищна мрежа за устойчиво развитие на област Видин ○ За гражданите и техните организации ○ Развитие на мрежа „Младежки театри срещу омразата“ ○ Дарителство за промяна ○ Различни Заедно – изграждане на капацитет на Сдружение „Младежки приоритети“ за работа с уязвими групи млади хора ○ За прозрачен и ефективен граждански сектор в област Търговище ○ Образование без раници: подкрепа за образование на световно ниво. Устойчиви местни партньорства, фондонабиране и организационно развитие ○ Независим живот с лична помощ ○ Подобряване на капацитета и устойчивостта на фондация „Здраве и социално развитие“ чрез въвеждане на електронна система за събиране и съхранение на данни – d@ta.hesed“ ○ Повишаване капацитета на екипа, партньорите и поддръжниците на БАСП в сферата на застъпничество за сексуалното и репродуктивно здраве и права ○ Повишаване на капацитета на Сдружение „Шанс и закрила“ да създава партньорства в полза на децата ○ Нови форми на прозрачност и ангажиране на общности ○ Споделени пространства ○ Виртуален Панда-гид ○ За по-устойчив граждански сектор в община Троян ○ „Приобщи.се“ в нови партньорства ○ Изграждане на капацитета на Български хелзински комитет ○ Синергия на мрежата / Силата на гражданските организации е в тяхното обединение ○ Стъпки за устойчиво развитие ○ Дарителството и COVID-19 за по-добри детски политики ○ Нови механизми за подобрена организационна комуникация ○ Сигурен рестарт в условията на пандемия ○ HD WEEK (Huntington's disease week) ○ Знание за устойчивост ○ Нова линия срещу домашното насилие ○ Културен имунитет A25 ○ Информирание, ангажиране, успех! ○ Ngobg.info: Медията на българските граждански организации ○ Дарителски компас за устойчиви партньорства ○ Природата няма глас, тя има нас ○ Истории за доброто ○ Данните като инструмент за успешни застъпнически кампании на гражданските организации ○ Подобряване на капацитета на гражданския сектор за реакция при хуманитарни кризи и подкрепа на бежанци и мигранти ○ Войната отнема детството от децата! ○ Повишаване капацитета на БИПИ и трансфер на експертиза в отговор на негативните ефекти от войната в Украйна ○ Обединени сили за развитие на общността ○ Механизъм за кризисно реагиране на гражданския сектор в община Варна ○ Регионален модел на междуинституционално взаимодействие за справяне с бежанската криза, свързана с търсещите закрила от войната в Украйна ○ За дом далеч от дома – развитие на капацитета на граждански лидери за помощ и подкрепа на бежанците в България ○ Изграждане на капацитет на БОЛД в отговор на новите предизвикателства ○ Рейнбоу Хъб без граници ○ #ОбединениЗаедно – подобрен застъпнически капацитет на НПО в отговор на бежанската криза ○ Обособяване на хуманитарен корпус към НАДРБ за справяне с бежанската вълна от Украйна ○ Развитие на организационния капацитет на фондация ХАЛО 2019 ○ Неправителственият сектор в Свищов – в помощ на прокудените от войната ○ С поглед напред

Дарителски компас за устойчиви партньорства

Проект на:
Сдружение „Български дарителски форум“ (БДФ)

Период на изпълнение:
октомври 2021 – април 2024 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
dfbulgaria.org
ngo.dfbulgaria.org

06

Проектът отговори на нуждата от повишаване на капацитета на гражданските организации за развиване на нови партньорства с корпоративните дарители в променения контекст за дарителски нагласи и практики след първата криза година от ковид пандемията.

Даряването по време и в отговор на кризи е сред най-ярките примери за мобилизиране на мащабна подкрепа. Обикновено след пик в дарителската активност настъпва спад, когато е и особено силна нуждата от знания и умения сред гражданските организации за намиране на нови съмишленици и дарители.

С проекта бе затвърдена ролята на БДФ като надеждна, експертна и ефективно работеща инфраструктурна организация. Натрупаното доверие и новите оперативни умения ще допринесат за надграждане на потенциала ни за работа и постигане на последваща както организационна и програмна, така и финансова устойчивост.

Сдружение „Български дарителски форум“

БДФ организира общо три издания на **Менторската програма за НПО** в рамките на проекта. Целта на програмата беше да повиши капацитета на участващите граждански организации в сферата на партньорствата с бизнеса, фондонабирането и публичните комуникации. В трите издания на програмата се включиха общо 44 организации от 18 различни населени места в България, в това число и от много малки градове и села в страната.

Програмата е безплатна и се организира от БДФ в рамките на проект "Дарителски компас за устойчиви партньорства", подкрепен от Фонд "Активни граждани"

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active citizens fund

МЕНТОРСКА ПРОГРАМА ЗА НПО

Каним ви да се включите във второто издание на програмата, която ще продължи от април до юни 2023 г.

По училищната програма **„Научи се да даряваш“** учители бяха обучени да работят с деца от I до IX клас за популяризиране и изграждане на знания и умения за гражданска активност, дарителство и доброволчество. В последното издание на програмата, през учебната 2023/2024 г., участваха 71 учители, които работеха със 76 класа (1560 деца) от 31 населени места. Над 40 представители на граждански организации и институции гостуваха в училищата, за да работят с децата и да допринесат за това да се развива местната общност, в центъра на която е училището, а също така и родителите, местният бизнес и институциите.

В платформата за **разпределяне на материални дарения от бизнеса към НПО – Инфобанка**, която БДФ реализира в рамките на проекта, се регистрираха 170 граждански организации, читалища и научни институти от цялата страна. С помощта на „НПО Инфобанка“ бяха координирани над 151 дарителски акта от страна на различни компании, които предоставиха над 4100 артикула – мебели, оборудване, техника и др.

На сайта на БДФ беше създадена рубриката **„Вие питате, ние отговаряме“**, съдържаща 29 публикации по конкретни въпроси в помощ на работата на НПО и на усилията им за привличане на съмишленици и дарители.

Представяме Ви...

Теодора Бакърджиева

Разкажете ни накратко за себе си.

Казвам се Теодора Бакърджиева и съм част от екипа на Българския дарителски форум (БДФ) от 2016 г. насам. Преди повече от 20 години завърших Техническият университет – София, но не съм работила нито един ден по специалността си. По стечение на различни обстоятелства навремето се присъединих като стажант към една програма за общностно развитие и интеграция на уязвими групи на една гражданска организация. Новият свят, който се откри пред мен, възможността

да работя със силно ангажирани хора, които споделят общи ценности, визия и полагат усилия за постигане на смислена промяна в живота на общността, се оказаха притегателна сила, която още ме гържи в гражданския сектор. През годините бях част от екипите на различни организации, които отдадено и професионално работят за реализирането на техните мисии. Гражданският сектор е като космополитен град – всички сме различни, говорим различни езици, няма само математици, нито само философи, носим различна култура, привнасяме различен опит. Това многообразие ни дава енергия за измислянето на умни решения по пътя към постигането на осезаема промяна към по-добро.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Признавам – трудно ми е по разбираем начин да представя многопластовата работа на БДФ пред хора, които са извън нашата професионална общност. Най-лесно обаче срещам разбиране, когато опиша ролята ни като свързващо звено между тези, които искат да даряват, и тези, които търсят подкрепа. Лесно се разбира ролята на форума и когато я опиша чрез човешка история за постигнат успех, за който сме допринесли, например с помощта на дарителската платформа DMSbg.com или през училищната ни програма „Научи се да даряваш“, с която успяваме да направим дарителството по-разпознаваемо за младите хора като начин те да бъдат граждански активни и да допринасят за реализирането на идеи в полза на своите общности.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Добронамерените задават уточняващи въпроси, опитват се да направят връзка с популярни имена на организации, търсят допълнителна информация за това какво точно правим. Другите просто вдигат вежди многозначително. Но думата, която отключва разговора, е дарителство. Струва ми се, че все повече хора разпознават дарителството като естествен начин да бъдеш полезен на другото, да изразиш гражданска позиция, да допринесеш за осъществяването на смислена идея.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро, или филмът, който сте гледали?

Силно впечатление ми направиха два документални сериала, които разобличават мега каузи, на които хората по света сляпо са повярвали и са дали милиони долари. Това са „The Telemarketers“ и „Hillson: A Megachurch Exposed“. И двата филма оставят горчив привкус заради подмяната и откровената злоупотреба с доверието на дарителите. От друга страна обаче, могат да бъдат полезни както за тези, които професионално работят за привличане на дарителска подкрепа за своите каузи, така и за всеки един от нас, който иска да бъде и е дарител. Има смисъл от горчиви уроци, стига да правим така, че да не се повтарят. Защото най-ценният ресурс в полето на дарителството е именно доверието.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Легитимността на организацията ни е формална и неформална. Ние сме регистрирани по закона за юридическите лица с нестопанска цел в обществена полза, но бих казала, че легитимността ни по-скоро се определя от интересите и споделената визия на нашите членове за въздействието, което бихме искали да постигнем като мрежова организация, която развива филантропията в страната. Целенасочено работим за подобряване на общественото мнение за дарителството през различни инициативи и според проучванията и анализите за дарителството, които всяка година правим, виждаме тенденция на увеличаване на хората, които подкрепят различни каузи с финансови средства, материални дарения или труд. Допреди няколко години много хора смятаха, че общите каузи, решаването на проблеми в една или друга обществена сфера, помощта за непознат човек в беда не зависят от тях. Картината започна да се променя особено след 2020 г. Подкрепата, от която имаме нужда, нараства. Виждаме съмишленици, които споделят мисията ни, повече добри примери, свързани с дарителството – корпоративно, индивидуално

но, повече граждански организации, които доказват своята роля чрез успешни партньорства със своите дарители и работят за насърчаваща дарителите нормативна и медийна среда, която можем да постигнем само чрез успешно взаимодействие с институциите.

Ако Вие сте лидерът на организацията, ще може ли тя да продължи напред, в случай че Вие започнете друга работа?

Да. БДФ има 20 години натрупан опит, който е солидна основа за изграждането на стабилна организационна култура, на вътрешни процеси и най-вече на доверие от страна на членовете, партньорите на организацията, институциите. Всичко това е предпоставка за ефективна трансформация при смяна на лидерството, независимо дали тя е планирана, или не.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта или проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Всеки един подкрепен и успешно реализиран проект е реален принос за разгръщане на потенциала и натрупването на нови умения у екипа ни, които ще допринесат за устойчивостта на организацията. Установихме нови контакти, разширихме мрежата от съмишленици, утвърдихме експертната си роля. С подкрепените проекти от ФАГ успяхме да тестваме и нов модел за разпределяне на материални дарения от компании към граждански организации, а резултатите ни дават основание за неговото развитие.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Вярваме, че степенята на развитие на гражданските организации е индикатор за устойчиво развиващо се демократично общество. Колкото по-разпознаваеми за обществото са те и тяхната работа, толкова повече доверие и подкрепа могат да привличат. Съответно и да са по-успешни в реализирането на своите мисии. Гражданският сектор носи потенциала да бъде коректив на работата на институциите, но в същото време е и достоен партньор – експерт по темата, по която работи, лидер на нови идеи и работещи решения, които отстояват човешките права.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България и какво мислите за конкуренцията?

Конкуренцията винаги има, дори и сред гражданските организации. Най-доброто, което можем да вземем от нея, е в търсенето на различни решения и подходи в работата ни, което от своя страна има положителен ефект върху средата като цяло. Не е трудно да се създават коалиции или да се развиват различни форми на взаимодействие, когато са ясни целите, очакваните резултати, няма скрит дневен ред и е налице споделено разбиране за процесите и подходите.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

Бих се радвала всяка активна гражданска организация да има поне три различни и с дългосрочна перспектива източници на финансиране и да се ползва с високото доверие на общността и средата, в която работи. Мечтая фондонабирателните кампании в България да са преди всичко инициирани от граждански организации в подкрепа на техните каузи и инициативи, а не от хора, които търсят финансова подкрепа за лечение и гр.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

В страната ни все още дарителството е най-много за каузи, свързани със здравни и социални нужди, защото това са секторите, в които дефицитите на държавата личат най-ясно и засягат най-сериозно големи групи хора. В този смисъл много важни и на пръв поглед по-абстрактни сфери остават в периферията на дарителското внимание, а в дългосрочен план инвестициите в тях и развитието им са критично важни за доброто качество на живот. Това са области като защитата на човешките права и демократичните ценности, медийната грамотност и образованието, подкрепата за уязвими групи чрез инструментите на изкуството и т.н. Не мога да кажа дали си заслужава в това най-много да се влага гражданска енергия, но смятам, че когато успеем да излезем от кръга на хуманитарната подкрепа за каузи и започнем да инвестираме в т.нар. каузи за развитие, това ще значи, че като общество сме извървели сериозен път в дарителството.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Ключово за гражданските организации е да има финансиращи програми, инициирани от донори при ясни правила и етично отношение към подкрепяните. С ФАГ беше така. В рамките на три години Фондът ни даде възможност да доразвием и надградим някои от ключовите програми и направления, в които работим, и това беше много полезно и ценно. Имахме възможността да се ползваме и от експертната подкрепа на хората в екипа на ФАГ при обсъждането на въпроси, свързани с реализирането на проектите. Така успяхме да доразвиваме и да експериментираме с идеи, в които сме видели потенциал, и да вложим в тях нов смисъл и съдържание.

Виртуален Панда-гид

Проект на:
ВВФ – Световен фонд за дивата природа, Дунавско-Карпатска програма България

Период на изпълнение:
май 2020 – май 2021 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
chats.viber.com/panda-bot

06

Виртуалният Панда-гид предлага: чат, карта на страната с локализиране на обекти, кюизове. Чатът е автоматизиран, за да поддържа „24/7“ комуникация с потребители, които имат въпроси за „ВВФ България“. На виртуална карта на България са разположени локации, свързани с работата на организацията. Към тях са вградени видеа, новини и информация за интересни факти.

Запознайте се с Пан!

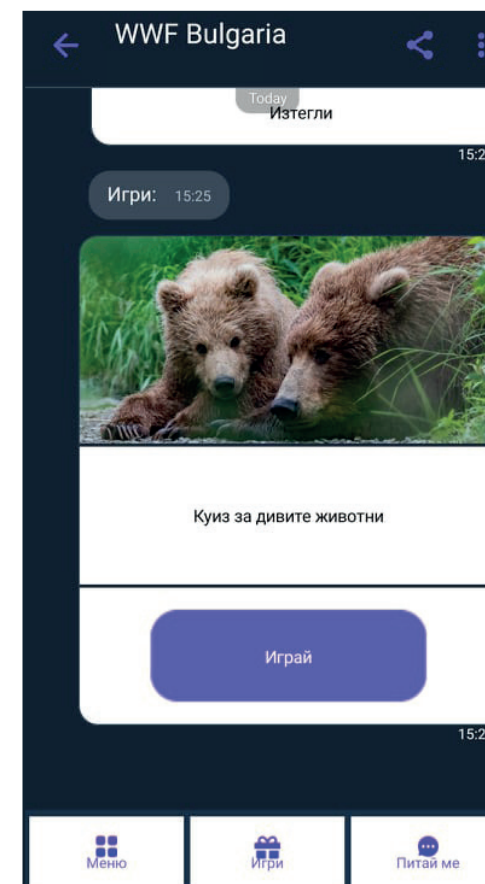
Проектът имаше за цел да повиши капацитета на „ВВФ България“ в преследване на своята мисия, като създаде иновативен формат за интеракция с потребителите онлайн – виртуален бот, достъпен в приложението Viber.

Ботът съвместява различни функции, но основната му характеристика е предлагането на образователно съдържание и информация, включително за най-значимите постижения на „ВВФ България“ през последните 10 години, както и за работата ѝ като цяло.

След чата, най-ангажиращата потребителите функция на Пан, е възможността да се проверяват знания в 6 различни категории – това са основните сфери на дейност на WWF: климат, води, гори, потребителско поведение, защитени територии, застрашени видове. При правилни отговори на над 60% от гаген кюиз, потребителят получава специален сертификат, който може да се споделя онлайн и удостоверява знанията в съответната сфера.

Получихме обратна връзка от потребители, особено такива с деца, които намират за най-интересно да съберат всички сертификати от кюизовете ни. За да стане това, те играят отново и отново, докато научат кои отговори са верни. Освен нови знания, така успяваме да предадем и практични и полезни съвети, свързани с избори на поведение в ежедневието ни, които щадят околната среда, и работим за изграждане на едно по-осъзнато общество.

Виртуален Панда-гид е доказателство, че НПО организациите могат да създават атрактивно и интерактивно съдържание и да търсят диалог с поддръжници и фенове по нестандартен начин.

Повишаване капацитета на БИПИ и трансфер на експертиза в отговор на негативните ефекти от войната в Украйна

Проект на:
Фондация „Български институт
за правни инициативи“ (БИПИ)

Период на изпълнение:
септември 2020 — май 2023 г

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
bili-bg.org/167/page.html

06

Промените в средата и новите предизвикателства в резултат от войната в Украйна увеличиха съществено опасностите от кибератаки, разпространяване на дезинформация, манипулиране на общественото мнение, отправяне на заплахи с пропагандни цели, които поляризират, фрагментират и радикализират демократичните общества. Гражданските организации са особено уязвими в тази нова ситуация, защото част от атаките целят тяхното дискредитиране, както и negliжирането на проблемите, по които те работят.

След завършването на три специализирани обучения в рамките на проекта екипът на БИПИ обобщи натрупаната информация и знания в наръчника „Гражданският сектор срещу дезинформацията“.

Първата част на наръчника е посветена на разбирането за дезинформацията като динамично явление и разглежда основанията да се създават манипулативни кампании, източниците, инструментите и агресатите в процеса на разпространение на дезинформацията.

Във фокуса на втората част от текста на наръчника са конкретните атаки срещу гражданския сектор, както и негативните ефекти от опитите да се делегитимират, стигматизират и маргинализират редица организации в България. Ситуацията е илюстрирана чрез примери, даващи ясна представа за конструирането на специфична среда и настроения в обществото, чрез които се цели постигането на възпиращ ефект върху организациите на гражданското общество и се стеснява гражданското пространство.

Третата част е посветена на задълженията и отговорностите на гражданските организации в контекста на повишаващия се риск

те да бъдат въввлечени в някоя от многобройните схеми за пране на пари или да понесат последствия (вкл. и имиджови) от злобредните атаки.

Ако казаното дотук ви е станало интересно, научете повече за различните инструменти за дезинформация, които се ползват в социалните мрежи, от наръчника „Гражданският сектор срещу дезинформацията“:

Как се създава и разпространява дезинформацията

По време на комуникационната кампания по проекта бяха проведени серия от разговори с други граждански организации, които очакваме с времето да доведат до изграждане на устойчива партньорска мрежа. Това ще помогне за предприемането на съвместни действия за адекватно противодействие на негативните ефекти от дезинформацията и пропагандата.

Представяме Ви...

Теодор Славев

Разкажете ни накратко за себе си.

Казвам се Теодор Славев, на 36 години съм и съм политолог по образование. И като ученик, а после и като студент винаги съм участвал в някаква форма на организирана гражданска активност. За мен това донякъде е въпрос на светоусещане. Не понасям несправедливостите, които в България са твърде много, а гражданският сектор ти дава възможност да си коректив. Магистърската ми теза е посветена на гражданското общество, а докторската ми дисертация се занимава с въпросите за социалния капитал, гражданското и политическото участие и общественото доверие, което е фундаментално за функционирането на институциите. Към Българския институт за правни инициативи се присъединих през 2012 г. след кратко пребиваване в държавната администрация.

Как обяснявате на близките си какво работите?

Понякога на непознати казвам, че се занимавам „с компютри“, и те спират да питат. Шегувам се. Истината е, че много трудно се обяснява работата ни, особено когато у нас гражданската култура е дефицитна, замества се с прости идентификации и образованието ни не прави много, за да я насърчава. Когато ме попитат какво работя, казвам, че крепя демокрацията. Не че и това се разбира изцяло. Иначе работата в мозъчен тръст, какъвто е БИПИ, е свързана с мониторинг на политики, изследвания и анализ на процеси в политиката, съдебната власт, борбата с корупцията. Отправяме препоръки и показваме на институциите как биха могли да бъдат по-ефективни.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Една или две години след като се присъединих към БИПИ, започна масивна кампания за очерняне на гражданския сектор, която се ретранслира по-късно и от определени политически партии и народни представители. Тази вълна не е само в България, сходни събития се забелязват и в други държави, като страните от Централна и Източна Европа са по-уязвими. А в по-широк план тече политически атенат срещу експертния, научен подход и здравия разум. Защото, докато се пазим от джендърите, корупцията продължава, институ-

циите са овладяни, на обществото е даден измислен враг, а борбата с него отнема вниманието му. Най-често асоциациите на хора, които не познават работата на неправителствените организации, са за „чуждестранен агент“ или „соросид“. Това са и сред най-често употребяваните от множество политици определения за неправителствените организации.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро и за която искате да споделите нещо?

Четенето е най-устойчивото ми хоби. Чета и слушам книги всеки ден. В момента чета разследването на Сидхарт Кара, американски журналист и активист от индийски произход, „Кобалтово червено“ (Cobalt Red). В книгата се разказва за Демократична република Конго – най-богатата държава на залежи от кобалт. Кобалтът се използва във всички батерии – от тези на смартфоните до тези на електрическите коли, но добивът му е резултат от детски труд, насилствен труд, при липса на всякакви условия. Потискащо е да знаеш, че през 2024 г. съществуват форми на съвременно робство, но това трябва да ни накара всички да се замислим.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

Българският институт за правни инициативи е неправителствена организация, мозъчен тръст (think-tank), създаден през 2006 г. Организацията се занимава с анализи, изследвания и инициативи в областта на върховенството на правото, борбата с корупцията и доброто управление. Това е една от най-критичните и настоятелни организации, когато става въпрос за съдебна реформа. Организацията е активна от създаването си и разполага с постоянен екип и офис.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Върховенството на правото е една от колоните на демократичните държави, а както знаем, те са много крехки. В България дефицитът на елементарна справедливост се усеща от всички. Институциите ни се ползват с много ниско доверие и държавата постоянно е критикувана от международни партньори и от организациите, в които членува, за липсата на независимост на съда, за липсата на отчетност на прокуратурата, за липсата на разследвания за корупция по високите етажи на властта. Проблемите на българските институции и нуждите на обществото ни дават сили да продължаваме да настояваме, че България има достойно място в общността на демократичните държави. Подкрепа най-вече е необходима от страна на една критично голяма част от българското общество, която, първо, разбира необходимостта от решаването на тези проблеми и, второ, подкрепя борбата за разрешаването им.

Бихте ли споделили момент от работата си, когато почувствате голямо удовлетворение?

През 2014 г. започнах работа по проект на БИПИ за мониторинг на назначенията, които извършва Народното събрание. Десет години по-късно не само че има разбиране от обществото и медиите колко важни са независимите контролни, надзорни и регулаторни органи, които се избират от парламента, но имаме и заявка на най-високо нормативно ниво – чрез последните промени в Конституцията, – че тези органи ще се избират при съблюдаването на по-високи стандарти. Още сме много далеч от това, но първата крачка винаги е разпознаването на проблема. Спомням си как в началото ни пренебрегваха, подлагаха на съмнение правото ни да правим мониторинг, заплашваха ни със съдебни иски. Но в крайна сметка успяхме да повдигнем темата и да обясним на обществото защо е важно да има прозрачни, честни и конкурентни процедури за избор на хора на ръководни позиции. ФАГ ни беше партньор по проекта за мониторинг на публичните назначения през всички тези години. Създадената платформа с помощта на ФАГ appointmentsboard.bg е уникална и защото успяваме да я поддържаме вече над 10 години и на нея сме систематизирали огромен масив от информация.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

Представям си, че след 15 години, когато ходя на международни конференции, ще показваме България като добър пример, ще сме в челните места на класациите и ще можем да помагаме на други общества да се развиват демократично и ще споделяме каква роля е изиграл гражданският сектор за това.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Борба с корупцията, правосъдие, добро управление. Мисля, че тези неща са носещите, за да се направят реформи и в другите големи обществени системи като образование, здравеопазване, социални дейности. Ако има твърде много пробойни или няма наказани за злоупотреба с публични средства и те не се възстановяват, няма как в другите системи да бележим прогрес.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за Вашата организация?

Със сигурност има нужда. С тяхна помощ успяхме да повдигнем и наложим толкова значима тема като избора на публични органи. Разширихме методологията си от парламентарните назначения към тези в изпълнителната власт, успяхме да включим и хора извън София в процеса по наблюдение. Най-важното е, че във ФАГ има разбиране за работата на организация като нашата, а това не се среща навсякъде.

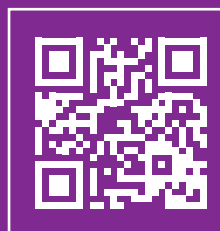
Данните като инструмент за успешни застъпнически кампании на гражданските организации

Проект на:
Сдружение „Институт за развитие на публичната среда“ (ИРПС)

Период на изпълнение:
септември 2021 — ноември 2022 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
datazone.iped.bg

06

Данните са важен ресурс за качеството на работата на неправителствените организации – за постигане на ефективност, изграждане на аргументирана позиция, както и за подобряване на техния образ.

Въпреки положителните тенденции сред българските институции за публикуване на данни, те остават недостатъчно добре обособени, трудно достъпни са или са във формат, изискващ специфични умения за обработката им.

Създадената от екипа на ИРПС онлайн платформа „Зона за данни“ е хъб за институционални данни, които са представени по подходящ и достъпен начин. Тя съдържа и обучителни ресурси за НПО, за да могат активистите да задълбочат изследванията си и да повишават ефективността на своите инициативи.

Защо са ни нужни статистически данни? Къде да намерим данни? Как да ги подготвим за анализ? Какво можем да направим с данните и как да ги визуализираме?

При създаването на специализираните материали бяха взети предвид резултатите от проведена анкета сред НПО активисти за ползваните от тях статистически методи за работа с данни.

Беше изготвен обучителен курс с информация за източниците на данни, за методите на работа с тях, за подходите за визуализация и др. Материалите са включени в **наръчника „Данните в историите на неправителствените организации“**.

Наръчникът съдържа следните тематични раздели:

- значение и достъпност на статистическите данни, подготовката им за анализ;
- описание на статистическите данни на национално ниво;
- подготовка на данните за използване – програми за обработка;
- визуализация на данните в графичен вид – примерен специализиран софтуер.

Като част от обучителния курс бяха създадени и 20 видео материала. Наръчникът и видеата са достъпни в самостоятелна секция на платформата „Зона за данни“.

По проекта бяха проучени и редица добри примери за международни неправителствени организации, работещи с данни в подкрепа на своите инициативи. На тази база бяха открити няколко истории на НПО, работещи в различни сфери и региони на света. Сред добрите практики екипът включи и пример от работата на ИРПС, който е свързан с данните от изборите за Европейски парламент през 2019 г. На еврото тогава в 3000 секции в страната се гласуваше машинно. Изследване на ИРПС показва, че в близо 40% от тях (или в 1139 секции) предпочитанията на хората, подали гласа си с машина, не са отчетени коректно. В публикацията бяха очертани причините за това, възможните решения и постигнатият напредък.

ОБУЧИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ

Видео и текстови материали за основните източници на институционални данни и работата с тях.

ДОБРИ ПРАКТИКИ

Добри примери за успешни инициативи, базирани на работата с данни.

РЕГИСТРИ

Търсене на институционални данни по тематична област или източник на информация.

Представяме ви...

Ива Лазарова

Разкажете ни накратко за себе си.

Още преди да завърша следването си в университета, имах шанс да започна като „новобранец“ в ИРПС. Въпреки че, когато следваш хуманитарни науки, научаваш доста за основните идеологии, форми на управление, за развитието на обществата и пр., никога не си бях представяла колко трудни в действителност са процесите по изработване и прилагане на политики по управление. Научих колко много са всъщност проблемите в различните населени места в страната,

колко разнообразни подходи за разрешаването им има и как понякога корените на проблемите са еднакви. Тогава не си давах сметка и колко много и непрекъснато трябва да се учи, изследва, четеш и внимава, за да се стигне до успешна препоръка за разрешаване на даден проблем. И понеже познавах чужди езици във времето, в което изкуственият интелект още не превеждаше онлайн, станах част от екип за изследване на законите, уреждащи функционирането на столици като Берлин, Лондон, Белград, Киев. Ето как ИРПС, създаден през 2003 г. и събиращ усилията на изключително целеустремени и ерудирани съмишленици, лесно се превърна в лична кауза. И така 16 години вече съм почти пълнолетен граждански активист. От шест години пък съм и начело на организацията.

Как обяснявате на близките си какво работите?

На близките ми – лесно, на дъщеря ми – също. Почти всички мои приятели (тези, които не са просто познати) са по един или друг начин граждански активни, доброволстващи, работещи в полза на местните си общности. Всички искаме еднакви базови неща – зачитане на човешкото достойнство, свобода, възможности за развитие. По отношение на децата – лесно се дава пример за работа в защита на тези ценности. Самите те са „закодирани“ в тях и когато вроденото любопитство проработи, няма нищо по-лесно за обяснение. Често чрез разказ – за това колко е хубаво да играете заедно в парка и да карате спокойно колела, – от който естествено следва и въпросът – от кого зависят тези „свободи“ и „възможности“.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро?

Съвсем не на шега вчера завърших за пореден път „Роня, дъщерята на разбойника“ и за първи – „Шаро Холмс и проклятието на маската

на фараона“. Детската литература е задължителна за съжителстващите с шестгодишни. Две са последните книги за пораснали, които наскоро завърших. Кой има търпение да чете само една, когато времето е извън нас? „Променлива реалност“ на Блейк Крауч. И „Луничави разкази“ на Здравка Евтимова – автор, на когото съм истински почитател. Иначе чакам моя звезден миг от „пренагъване“ на времето, за да стигна и до това да изгледам втората част на „Дюн“.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

Институтът за развитие на публичната среда (ИРПС) работи за увеличаване на гражданското участие в управлението, за ограничаване на влиянието на парите в политиката и за осигуряване на честен изборен процес. Мисията на ИРПС включва и разработването и прилагането на механизми за отчетност на публичните институции и за граждански контрол върху дейността им. Организацията е създадена през 2003 г. и за щастие от тогава до сега винаги сме били активни. Имаме малък, но много сплотен екип, с който следим всичко, свързано с изборите, работим с доброволци, поддържаме активно две онлайн платформи – „Аз гласувам“, която разяснява правата на избирателите, и „Отворен парламент“, където публикуваме анализи, свързани с наболели теми, и още много други неща.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

Легитимност черпим от учредителните си документи, мисията и целите на организацията. Винаги се обръщаме към тях, когато планираме конкретните си дейности. Целите, които си поставяме, и подкрепата, която получаваме от съмишленици, доброволци и в много случаи от съвсем непознати, за които някои от нашите публикации например са били от полза, също са стимул за нас. И да, от подкрепа винаги има нужда, особено за малък екип като нашия. В работата си разчитаме на доброволци в изборния ден, тъй като над 10 години организираме независимо наблюдение. Въръждаваме нашите наблюдатели с различни материали по време на обученията си, а те обикалят секции в страната и в чужбина и ни разказват за „особеностите“ на българския изборен процес. На предстоящите избори през юни 2024 г. отново ще имаме нужда от тяхната помощ, която е изключително ценна, защото препоръките за подобряване на организацията в изборния ден са базирани именно на техните усилия и сведения.

Винаги са необходими и нови съмишленици, които биха подкрепили инициативите ни в защита на демократичните права на всички граждани. Това за съжаление обаче често не е особено привлекателна кауза за донорите и компаниите.

Бихте ли споделили за момент от работата си по проекта, когато почувствахте най-голямо удовлетворение?

Част от инициативата ни, в която Фонд Активни граждани по-вярва, включваше работа с НПО от страната, за да покажем заедно, че данните, които организациите обработват, могат да имат „човешко лице“ и всъщност именно те са в основата на усилията ни да реформираме средата. В тази инициатива се включи и „НПО портал“-ът. Като активна организация ИРПС следи страницата им и винаги съм знаела, че техните дейности са изключително полезни. Проектът обаче ми позволи да се запозная в много по-голяма степен с работата им и да разбера „скалата“ на тази полезност. Запознах се и с много интересна за нас дейност, „осветляваща“ общинските пари, благодарение на Фондация „Хало“ в Хасково. Да срещнеш съмишленици, да видиш как те горят за инициативите, по които работят, е много удовлетворяващо.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората? Защо има нужда от НПО в България в сферата, в която работите?

Гражданските организации са единствените сдружения на хора, чиято крайна цел е да прекъснат съществуването си. По дефиниция всяка неправителствена организация си поставя цели и се стреми да ги изпълни – такива могат да са равният достъп до качествено образование, опазването на околната среда или провеждането на честни и прозрачни избори например. В момента, в който тези цели бъдат изпълнени, то и организацията би трябвало да престане да съществува, защото ги е постигнала. Това би означавало, че липсите в тази сфера вече ги няма. Това е доста различно от бизнеса, чиято основна цел е печалбата например. Необходимостта от НПО сектора се крие в точно тази особеност. Той има ключова роля да представлява интересите на гражданите и да балансира позициите на институциите и бизнеса. Неправителствените организации често са изключително важен източник на информация и анализи, които могат да са от полза в процеса на взимане на решения. Те са и тези, които алармират гражданите, когато има проблем в работата на институциите. А само така може да се осигури публичен натиск в посока подобряване качеството ни на живот. Развитията в целия свят през последните години доказват, че демократичните права не са ни гарантирани. Демокрацията стои в основата на всички публични сфери – образованието, здравеопазването, социалните услуги и т.н. Ако имаме проблем в която и да е от тях, той не може да бъде трайно решен, ако няма институционален отговор и подход. Поради тази причина работата на организации като нашата, които работят за повишаване на гражданската активност и прозрачността на институциите, е от ключово значение.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България? Какво мислите за конкуренцията?

В България трудно се създават коалиции между граждански организации, тъй като често те разполагат с малки екипи. Често тези хора работят по няколко проекта и рядко разполагат с времето, което е необходимо да се инвестира, за да се изгради успешно партньорство. Конкуренцията също е фактор. След присъединяването ни към ЕС много чуждестранни организации-донори напуснаха страната заради разбирането, че ние вече сме стабилна демокрация с добре работещи институции. Това затрудни неправителствения сектор у нас и донякъде попречи на инерцията за промяна и за създаване на партньорства, която беше натрупана. В последните години обаче разбирането, че заедно можем да постигнем много повече, се завърна. Всъщност една от целите на проекта, който ние изпълнявахме по ФАГ, беше именно тази – да си сътрудничим с различни организации и да подпомогнем тяхната дейност.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

Когато някой ми зададе този въпрос, отговорът винаги е, че се надявам някои граждански организации вече да са изпълнили своята мисия и да не съществуват. Или пък да са променили ролята си и вместо да запълват пропуските на държавата, да са неин реален партньор и коректив – да дават иновативна, задълбочена гледна точка при вземането на решения. Струва ми се обаче, че имаме дълъг път да извървим до настъпването на този момент.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Най-пристрастно ще сложа демокрацията на първо място. Липсата на достатъчно отчетност и прозрачност в работата на институциите е в основата на всички останали проблеми. Ако изборите у нас не се провеждат честно, как после очакваме избраниците ни да изработват справедливи правила, да работят за ефективни политики? А депутатите създават закони във всички сфери на действие – здравеопазване, социална политика, образование и т.н. Без ясни правила няма как да очакваме институциите сами да вършат работата. Трудно ми е да степенувам другите области. Както казах, важно е институциите да работят ефективно и прозрачно – само тогава ще имаме реални промени в образованието, опазването на околната среда, правата на бежанците и т.н. Всяка една сфера има нужда от активизъм и граждански натиск, за да подобрим публичната среда.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Програми като ФАГ са изключително важни, особено в България. Както вече споменах, източниците на подкрепа за гражданските организации у нас не са много. Това ограничава полето на действие на гражданския сектор. Много е важно да има институционална помощ, защото често не можем да предвидим какво ще се случи в следващите пет, три, дори една година. Живеем в динамични времена и гражданските активисти трябва да са все по-подготвени по все повече теми, така че подкрепата за развитието на капацитета на организациите също е много необходима. Много е важно да има разнообразни източници, които да позволяват на НПО у нас да са независими.

ФАГ ни позволи да погледнем към собствената си организация и да обновим някои от политиките и практиките си, така че да сме „в крак“ с изискванията на средата, в която живеем. Подкрепата от Фонда ни даде възможност да си сътрудничим с различни експерти и организации, да се опитаме заедно да наградим комуникационния и аналитичния си капацитет, но и да поставим основа за потенциални бъдещи сътрудничества. Това от своя страна беше безценен опит за екипа на ИРПС.

Ngobg.info: медията на българските граждански организации

Проект на:
Програмен и аналитичен център за европейско право

Период на изпълнение:
септември 2021 – октомври 2023 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
ngobg.info

06

Информационният портал за неправителствените организации е най-големият информационен и справочен хъб за неправителствени организации и гражданска активност в България. Порталът поддържа база данни за над 14 хиляди организации и подготвя над 2500 публикации годишно за тяхната дейност.

С наградването и разширяването на дейността на портала проектът допринесе за увеличаването на капацитета на организациите за публично представяне и за подобряването на тяхната видимост в обществото, а това, както знаем, е предпоставка за повече доверие и гражданска активност.

През 2021–2023 г. порталът осъществи 66 медийни партньорства и поддържахе стажантска програма със студенти от различни университети.

Чрез дейността на екипа и на шестимата регионални кореспонденти широката общественост научаваше за практическата полза от работата на различни граждански организации в цялата страна. На ngobg.info и в социалните мрежи бяха публикувани поредица от примери, казуси и истории, а част от най-добрите текстове бяха събрани в книгата „Хроники на доброто, 2“. За периода на изпълнение на проекта НПО порталът беше посетен от над 630 хиляди души, като посетените страници надхвърлиха един милион.

84% от организациите, за които публикувахме разкази, отбелязват, че работата с кореспондентите им е помогнала в голяма и в много голяма степен да повишат капацитета си за публично представяне на резултатите от работата си.

Представяме ви...

Георги Генчев

На снимката са Георги Генчев (вляво) и Ралица Николова, главен редактор на портала

Разкажете ни накратко за себе си.

Този месец (април) се навършват 30 години, откакто работя в гражданския сектор. Всъщност почти целият ми трудов стаж е в него. Започнах като координатор на програма на една от големите донорски организации в България. След няколко години и различни позиции, през 2001 г. напуснах „даващите“ и преминах на страната на „искащите“, като поех ръководството на наскоро създадената фондация „Програмен и аналитичен център

за европейско право“ (ПАЦЕП). Целта на фондацията беше много ясна – да подпомага чрез собствени сравнителни законодателни проучвания процеса на присъединяване на България към Европейския съюз. В началото на 2009 г. България вече беше член на ЕС, бяхме отчели и последния си проект пред донорите и с колегите напълно сериозно обмисляхме едно тържествено публично закриване на фондацията, която бе постигнала целта си. В същата година обаче се появи възможността да кандидатстваме за изграждането на Информационния портал за НПО в България. Имахме много контакти сред гражданските организации, имахме и добри партньори. Портала създадохме заедно с Българския център за нестопанско право, а аз ръководя екипа му от началото на работата и пускането на сайта онлайн в началото на 2010 г. Изграждането на портала бе финансирано от Тръста за гражданско общество в Централна и Източна Европа. След това работата ни е подкрепяна основно от Фондация „Чарлз Стюарт Мот“, Фондация „Америка за България“, Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на ЕИП, от Европейския съюз и Фондация „Институт „Отворено общество – София“ (ИООС) в рамките на проект „Права и ценности“. Извън всякакви формалности благодаря на всички тях от сърце. Преди няколко години ПАЦЕП пое самостоятелно управлението на портала и оттогава сме изцяло посветени на него. Отлагахме смяната на името на организацията по различни незначителни причини, докато се докарахме до това днес много малко хора да са чували за ПАЦЕП, многократно повече да са чували за портала (и да го ползват) и почти никога да не прави връзката между

гвете. Петнадесетата годишнина на портала догодина – 22.02.2025 г. – сме решили твърдо да я посрещнем като фондация „НПО портал“.

Мотивацията ми през годините е неизменна – изключително силното усещане за смисленост на това, което прави гражданският сектор, и за принадлежността към огромна мрежа от професионални и безкрайно добронамерени хора от цяла България, които работят в полза на обществото. Това усещане е плътно, фоново, по-силно от ентузиазма на конкретни каузи и начинания. То не се променя особено нито от временните несполуки, нито от „уау“ успехите. Мисля, че това усещане го имат и многобройните ми колеги и приятели в гражданския сектор.

Как обяснявате на близките си какво работите?

На децата казвам, че помагам на организации, които помагат на хора в беда. Те прекрасно разбират какво значи да си в беда, често любопитстват и аз им разказвам конкретни истории. Понякога на по-малките се налага да обяснявам какво значи организация, но пък по-големите знаят какво е интернет сайт. На възрастните най-често просто давам адреса на портала и им казвам, че ако им е интересно, ще си говорим още. И с някои си говорим, даже май с повечето.

Как реагират хора, по-малко запознати с НПО сектора, когато им кажете, че работите в неправителствена организация?

Двадесет процента от тях не казват нищо, просто замълчават, но не враждебно. Седемдесет процента искат да им обясня какво е това НПО, как се финансираме, какъв е смисълът да има НПО и пр. Критично настроените са 10%. Там спектърът е широк. От клишетата, че пречим на бизнеса, изнудваме гържавата, облагодетелстваме престъпници и лентяи, до „а, ясно, имаш фондация, значи си милионер“. Единственият по-успешен начин да променям поне част от тези нагласи е да показвам, че почти всеки има досег с НПО, но често не знае. Както родителите, които категорично „не искат НПО в училище“, но изцяло се доверяват на инициативите на, да речем, Сдружението на българските начални учители, което също е гражданска организация.

Коя е книгата, която прочетохте наскоро, за която бихте споделили нещо?

Съвсем скоро, в края на март, почина Даниел Канеман (Daniel Kahneman) – един от най-влиятелните психолози и икономисти, нобелов лауреат. Отново започнах да чета неговата книга „Мисленето“ (Thinking, Fast and Slow), поне за трети път през последните няколко години. Забележителен труд, който обяснява защо нашите преценки може често да бъдат грешни, как сме склонни да заменяме сложните въпроси с по-прости и до какво води това, колко лесно е да се

„подхлъзнем“ и да търсим причинно-следствени връзки там, където те не съществуват, и много други неща. Според мен всеки, който работи с хора, а такива сме повечето в гражданския сектор, трябва да я прочете.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

Мисията на НПО портала е да улеснява и насърчава споделянето на актуална информация за българския неправителствен сектор, която е от полза за самите организации, за дарителите, за социално отговорния бизнес и за всички, които се интересуват от гражданските организации, тяхната дейност и резултатите от нея. Основният екип на портала сме само двама души, работим с външни автори, доброволци и стажанти.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

От самите НПО, които публикуват на портала и които ни помагат с обратна връзка, препоръки, съвети, критики. Всички те са организации, отгадени на различни каузи, които искат да бъдат видяни, разбрани и подкрепени. Организации, които истински разбират колко е важно да бъдеш открит в дейността си. Това беше и мотото на портала при създаването му – „Легитимност чрез видимост“ (Legitimacy through Visibility).

Порталът всяка година има над 300 хиляди уникални посетители, което е много за един толкова нишов сайт. Поддържаме ежедневно контакти както с колеги, така и с множество граждани, които търсят съвет – от защита на правата им до спасяването на осакатено котенце. Свързваме ги с подходящи организации, насочваме ги към институции и т.н. Накратко, НПО порталът намери своето място в българското информационно и справочно пространство и е търсен и нужен.

Ако Вие сте лидерът на организацията, ще може ли тя да продължи напред, в случай че Вие започнете друга работа?

Честно казано, не знам. Стремехът ни, на мен и на Ралица Николова, която от 9 години е главният редактор на портала, отговаря пряко за съдържанието му и със сигурност познава много добре българския граждански сектор, е да установяваме и поддържаме ясни и честни алгоритми на работа и взаимодействие между нас, нашите потребители, аудиторията ни, дарителите и изключително важно, доставчиците на IT услуги, разходите за които са немалък дял от бюджета ни. В същото време вярвам и че всяка организация е сянката на един човек (Ралф Уолдо Емерсън, ако не се лъжа). И тъй като сме двама, стремим се и мисля, че успяваме, НПО порталът да бъде общата

сянка на двама души. Това, от една страна, прави евентуални смени в екипа невъобразими за нас, но пък от друга, е доказателство, че работните процеси могат да бъдат прости и предвидими, така че, ако се наложи, работата ни да бъде поета лесно от други колеги. Това не са плановете ни обаче.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проектите, които изпълнихте по ФАГ?

НПО порталът е на 14 години, през последните 4 от които работихме основно с финансиране от Фонд Активни граждани. Към днешна дата не виждаме сериозни заплахы за по-нататъшното му функциониране и развитие.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Да, има, най-вече от програми и донори, които инвестират в капацитета на организациите с ясното разбиране, че НПО не са екзотика, а естествен и практически незаменим сегмент от демократичните общества. От нашия опит Фонд Активни граждани България професионално и елегантно показва, че дори и при строги, твърди и понякога ограничаващи изисквания за кандидатстване, отчитане и изпълнение на проектите една голяма донорска програма може да бъде подпомагаща, насърчаваща, улесняваща работата и най-важното, приемаща целите на финансираните проекти като нейни собствени.

Годишни награди на НПО портала, октомври 2023 г.

Обособяване на хуманитарен корпус към НАДРБ за справяне с бежанската вълна от Украйна

Проект на:
Сдружение „Национална асоциация на доброволците в Република България“ (НАДРБ)

Период на изпълнение:
септември 2022 – юли 2023 г.

Място на изпълнение:
цялата страна

Повече на:
navrb.bg

В рамките на проекта се изгради екип от обучени и опитни хора, които знаят и могат да реагират в различни извънредни ситуации и хуманитарни кризи.

Успяхме да изградим устойчив модел за действие в случай на хуманитарни кризи и повишихме своя капацитет за работа в извънредни ситуации. До този момент, НАДРБ не разполагаше с разработен план за действия и методология за работа при хуманитарни кризи, което изключително много затрудняваше работата ни.

С разработената методология се маркираха основните направления и начини на действие в такива ситуации, като освен при работата на Хуманитарния корпус НАДРБ приложи разработената методология и при събиране на хуманитарната помощ за пострадалите след земетресенията в Турция и Сирия. Това значително подобри ефективността на работата на организацията ни.

След проучване на актуалните нужди корпусът съсредоточи своите усилия в подпомагане на украинските бежанци, включвайки ги по-активно в обществения живот. За тях бяха организирани два уебинара по темите „Достъп до образование в България“ (записът е достъпен на youtu.be/PYiOmxPwab0) и „Медицински права за граждани на Украйна с временен статут в България“ (записът е достъпен на youtu.be/naSYXqJuhvw). Беше оказвана и подкрепа по различни въпроси, свързани с пребиването на украински-

те граждани в България, като намиране на работа, подготовка на документи и др.

През март и април 2023 г. се проведоха две акции в помощ на украинските студенти, останали без финансова подкрепа от родителите си. В рамките на проекта корпусът предостави подкрепа на над 230 украински граждани.

Представяме ви...

Ясен Цветков

Разкажете ни накратко за себе си.

Работя в гражданския сектор като цяло от около 10 години, макар че това е доста условно. Участвал съм в различни доброволчески инициативи и преди това. Ако прибавим и този опит, стават повече от 15 години. Освен това не бих могъл да го нарека просто работа. Освен чисто служебните ми ангажименти в неправителствения сектор, аз съм преди всичко доброволец. Нашата организация (НАДРБ) е създадена през 2014 г., за да обединява

доброволците, които реагират при бедствия, и продължава да съществува най-вече на доброволни начала. Аз станах част от нея в качеството си на редови доброволец. Опитът, който имах в неправителствения сектор, и подходящото образование бяха причината да бъда избран и да оглавя организацията в настоящия мандат. Най-голяма мотивация ми дават нашите успехи. НАДРБ е организация, която се крепи на доброволните усилия на своите членове и това постоянно ни изправя пред редица сериозни предизвикателства. Въпреки всички трудности успяхме да постигнем значителни успехи както за развитието на самата организация, така и за каузата, която ни обединява.

Как обяснявате на близките си какво работите?

За съжаление дейността на неправителствените организации не е достатъчно добре позната. Много често попадам в ситуации, в които хората не разбират как точно работи нашата (а и другите НПО-та). По-скоро бих казал, че срещам повече неразбиране и липса на информираност за сектора като цяло. Разбира се, има и хора, които са наясно и са добре подготвени, но според мен те са малцинство в нашата страна. Моето дете е на 4 години и знае, че „тати е доброволец и помага при пожари, наводнения и земетресения“.

Коя е книгата, която четете в момента и за която бихте споделили впечатленията си?

В момента чета „Секретните доклади на Сол Полански за 10 ноември“ от Алексения Димитрова. Авторката е българска журналистка, която се възползва от правото на достъп до обществена информация в САЩ и в началото на века изисква разсекретяването на доклади на Американското посолство в София към властите във Вашингтон

от последните години преди падането на комунистическия режим. Книгата описва много от политическите събития, икономическите процеси и социалните сътресения от онзи период от перспективата на външна страна. Като цяло дава интересен поглед върху въпросния период и вдига завесата пред събития и случки, които описват много съдържателно и автентично същността на комунистическото управление. Особено интересно е да се чете през 2024 г.

Каква е мисията на Вашата организация? Активна ли е организацията Ви в момента? Разполага ли с постоянен екип, офис?

НАДРБ подпомага процеса по създаване, поддържане и развитие на активна и ефективна мрежа от доброволци, която да бъде в помощ на професионалните служби в превенцията на риска, овладяването на бедствия и отстраняването на последствията от тях. Асоциацията работи активно за популяризирането на каузата и привличането на съмишленици от всички сектори на обществения живот.

Организацията е активна. Всички членове избират Управителен съвет за мандат с продължителност от 5 години. Освен Управителния съвет и други наши членове допринасят за развитието на самата организация и за постигането на целите ѝ. От функционална гледна точка разполагаме с постоянен екип, но никой от тях не получава възнаграждение за положения труд, което създава редица трудности за организационното ни развитие. Нашите членове са, от една страна, доброволци, които реагират при бедствия, и от друга страна, доброволци в развитието на представителната си организация. Организацията не разполага със собствен офис. Нашето седалище е в сграда на Пожарната, но поради законови ограничения не можем да разположим постоянен офис там. Дейността ни се осъществява в помещения и с оборудване и техника, осигурени от нашите членове, или в помещения, собственост на МВР и други институции (за големи събития като събрания и др.), които ни ги предоставят краткосрочно за конкретни събития. Особено голяма е нуждата ни от складово помещение, където да съхраняваме специализираната си техника и спасителното оборудване за реакция при бедствия. Дейността на НАДРБ се основава най-вече на ентузиазма и усилията на активно ядро от нейни членове, които обезпечават всичко необходимо самостоятелно. Организацията се издържа основно от скромни членски внос и от дарения от съмишленици.

Откъде най-вече черпите легитимност за дейността на Вашата организация? Имате ли нужда от подкрепа, каква и от кого?

НАДРБ обединява в рамките на една организационна структура всички субекти в процеса на управлението на кризи – доброволци, професионални пожарникари и спасители, и местното самоуправле-

ние. Тя е създадена по модела на националните противопожарни асоциации в други европейски страни. Нашите членове са: доброволци от общински формирования за овладяване на бедствия; доброволци от формирования, регистрирани към НПО и други организации; ГД Пожарна безопасност и защита на населението (с постоянно право на участие в УС); Националното сдружение на общините в Република България (с постоянно право на участие в УС); общини. Изпитваме остра нужда от помощ за укрепването на самата организация. По отношение на задълженията и отговорностите си ние сме организация, регистрирана в обществена полза, но по отношение на финансирането и обезпечаването на дейността си сме доброволческа гражданска организация.

Ако Вие сте лидерът на организацията, ще може ли тя да продължи напред, в случай че Вие започнете друга работа?

По всяка вероятност да. Ние сме публична организация, която обединява съмишленици. Сериозно предизвикателство би било да се намери човек, който да отдели толкова време, енергия и ресурси, както аз съумявам, но все пак организацията ще продължи напред. Наше основно кредо е, че при нас няма „аз“, а „ние“. От една страна, няма незаменими хора, а от друга, все пак НАДРБ разполага с членове с различна експертиза и опит, които биха могли да продължат нейното развитие и без мен.

Бихте ли споделили момент от работата си, когато почувствате най-голямо удовлетворение?

През последните години имахме много поводи за изява и доказане, че гражданският сектор в България е готов да посреще предизвикателства. За пръв път организирахме международна спасителна мисия след земетресенията в Турция през 2023 г. Изцяло финансирани от дарения и водени от ентузиазъм, успяхме да изпратим 51 подготвени доброволци и едно обучено куче в епицентъра на разрушенията и успяхме да спасим 31 човешки живота. Паралелно с това направихме организация от над 120 доброволци, разпределени в 22 пункта за събиране на хуманитарни помощи. Повод за гордост ни дава и помощта, която успяхме да окажем на бягащите от войната в Украйна и на българските институции, които се изправиха пред потенциална хуманитарна криза. НАДРБ е сред водещите организации, които се притекоха на помощ в този труден момент. За първи път се наложи да се изправим не срещу природно бедствие, а срещу потенциална хуманитарна криза с невиджан мащаб. Стотици наши и новопривлечени доброволци успяха да организират: безплатна медицинска помощ от над 100 лекари доброволци в цялата страна; участвахме в създаването на Националния контактен център на българската държава за бежан-

ците от Украйна и обезпечаваме неговата дейност до ден днешен; нашите членове даваха дежурства в пунктовете за посрещане – Русе, Варна и София; предоставяме храни и лекарства, жестомимичен превод и психологическа подкрепа. Сред поводите за удовлетворение е помощта, която успяхме да окажем след наводненията в района на Карлово и при други мащабни бедствия – наводнението в Царево, няколко големи пожара и др. Наши доброволци се включиха и в една от най-сложните спасителни мисии – тази в пещерата Морджа, при която се наложи да бъде спасяван американски спелеолог от дълбочина повече от 1100 метра. Нашите доброволци, пещерни спасители, бяха сред първите пристигнали и изиграха ключова за операцията роля.

Към днешна дата какво остава като дълготраен ефект от проекта или проектите, които изпълнихте по ФАГ?

Проектът започна в много важен момент и се превърна в част от нашите интегрирани усилия в помощ на бягащите от войната и ни позволи да ги наградим, като се насочим и към действия в помощ на последващата интеграция на бежанците на пазара на труда, в системата на здравеопазването, образователната ни система и др. С помощта на проекта за обособяване на хуманитарен корпус към НАДРБ, финансиран от Фонд Активни граждани, ние успяхме да направим вътрешна организация и да обезпечим предоставянето на подкрепа на бежанците от Украйна. Освен че подпомогна нашите усилия за справяне с бежанската криза, тази вътрешна организация бе в основата на нашите действия в други направления, например събирането и изпращането на хуманитарна помощ за населението след земетресението в Турция, подпомагането на нуждаещи се домакинства, пострадали от различни бедствия в страната, и не на последно място, организирането на благотворителни акции за нуждаещи се, които също са част от нашето портфолио.

Според Вас могат ли гражданските организации успешно да допринасят за промяна към по-добро в живота на хората?

Не само че НПО-тата могат – те вече подобряват живота на хората. Много често ефектът от техните усилия остава неразбран и неоценен, но въпреки всичко те играят много важна роля в развитието ни като общество. НПО-тата в нашия сектор, а и в много други, на първо място, откриват места в институционалните системи, в които се формира организационен вакуум, и го изпълват със съдържание. Иначе казано – намират слаби места в съответната система и работят за тяхното премахване. НПО-тата много често вършат онова, което няма кой друг да свърши. Това, което ги отличава от другите организации, е, че техен основен мотив не са икономическата изгода и финансовата печалба, а работата за конкретна кауза с

обществена значимост. Това, разбира се, е свързано със съответните трудности и предизвикателства, които търговските дружества и институциите не изпитват.

Как гледате на партньорствата с други граждански организации? Трудно ли се създават коалиции в България и какво мислите за конкуренцията?

По естествен начин, вървейки по нашия път като организация, успяхме да създадем партньорства и дори приятелства с други организации. Стъпвайки на близката ни по характеристики изходна точка на граждански организации, работещи в обществена полза, много лесно откриваме къде и как можем да си помагаме и да допълваме усилията си в работата за различните ни каузи. Не бих могъл да говоря за конкуренция в този сектор, защото такава може да възникне, когато основната ти цел е печалбата, а ние работим за каузи. Ако някой друг успява да реши проблемите на каузата, с която съм се заел, това би трябвало да ме радва.

Как си представяте гражданския сектор у нас след 15 години?

С ключова за обществото ни роля, както и сега, само че се надявам да бъде малко по-добре разбран от широката общественост, с което да получи допълнителна енергия. Мечтая си и да стане по-лесно да бъдеш НПО – да можеш да мислиш повече за обществената си кауза и проблемите пред нейното реализиране за сметка на усилията за фактическото оцеляване на организацията.

Кои са петте най-важни сфери, в които е нужно да се влага най-много гражданска енергия в България?

Справяне с негативния ефект от и адаптация към климатичните промени; развитие на организационния капацитет на гражданския сектор; насърчаване на доброволчеството (във всички сфери); свобода на словото и критично мислене; здравеопазване.

Според Вас има ли нужда от програми като Фонд Активни граждани по ФМ на ЕИП? С какво ФАГ допринесе за развитието на Вашата организация?

Има остра нужда от него, включително от увеличаване на неговия мащаб. Това е ключов инструмент за подкрепа на гражданския сектор, а той има остра нужда от подкрепа. Приносът на ФАГ към нашата организация не беше голям като сума, но беше много точно адресиран и получен в подходящ момент, с което получихме възможност да продължим и наградим нашите усилия, като дори приложихме резултатите от проекта в нашата регулярна дейност и след приключването му.

Компонент

Стипендиантска програма за студенти от ромски произход, изучаващи здравни специалности

Фонд Активни граждани България включи компонент за предоставяне на стипендии на младежи от ромски произход, изучаващи здравни специалности (Стипендиантска програма) на обща стойност 600 хиляди евро.

Целта на Стипендиантската програма е да помогне за формирането на общност от професионалисти в сферата на здравеопазването, които са мотивирани и подготвени да допринасят за решаването на здравните проблеми в ромската общност, и имат потенциал да се превърнат в значими ролеви модели за младежите от ромски произход.

Стипендиантската програма се управлява от Фондация „Тръст за социална алтернатива“ (ТСА). Като допълнение на Стипендиантската програма в рамките на Фонд Активни граждани ТСА изпълнява и предефинирания проект „Менторска подкрепа за студенти от ромски произход, изучаващи здравни специалности“.

Стипендиантската програма в числа:

над **270** предоставени стипендии в периода 2018–2024 г.

120 подкрепени студенти

над **50** ангажирани **ментори** – здравни специалисти и университетски преподаватели

40 студенти се дипломираха, а на **11** предстои завършване през 2024 г.

50 продължават образованието си след края на програмата

Писмо до нашите стипендианти

Драги младежи и девойки – студенти от ромски произход, изучаващи здравни специалности,

Краят на една стипендиантската програма неминуемо изкушава нас, хората зад нея, да говорим преди всичко с числа – да посочваме населени места, специалности, брой студенти... Това, което остава скрито зад числата обаче, е потенциалът на тази програма да събере и разкаже истории. Оказва се трудно да говорим за участниците в нея, без да се обърнем лично към вас. Затова и ви пишем това писмо.

През последните шест години ни се случиха много неща: за някои от вас постъпването в университета съвпадна с настъпването на ковид пандемията; други от вас завършиха и вече лекуват; провеждахте информационни и профилактични кампании сред вашите общности; писахте и представяхте научни трудове; завързвахте приятията. И за вас, и за менторите ви имаше както трудности и пречки, така и успехи и победи.

Организирахте и участвахте в 20 малки общностни инициативи – беседи, информационни кампании и срещи на здравна или образователна тема. Държахте да говорите за социалнозначими заболявания като диабет и хипертония, които – представлявайки заплаха за цялото общество – засягат ромската общност в особено голям мащаб.

Почти всяка инициатива започваше с тревога – „Но аз никога не съм правил/а проект. Не знам как се прави!“, а след успешното планиране и изпълнение завършваше с желание за следваща инициатива – „Сега искам да направя нещо и на друга тема!“. Много от вас вече могат със самочувствие да потвърдят, че са правили проект. Даже два или три.

С подкрепата на вашите ментори правихте проучвания, подготвихте академични публикации, представяхте ги на форуми и конференции пред професионалната общност. Някои върнаха знанието, натрупано по време на проучванията, обратно към общностите си. Разбира се, неведнъж сме треперили заедно за изпити, за участия в конференции и преди излизане пред публика.

За нас всичко си струваше. Вярваме, че си струваше и за вас!

Официално казано, целта на Стипендиантската програма е да помогне за сформирването на общност от професионалисти в сферата

на здравеопазването, които са мотивирани и подготвени да допринесат за решаването на здравните проблеми в ромската общност и са с потенциал да се превърнат в значими ролеви модели за младежите, които трудно се осмеляват да мечтаят за вашия път и най-често са от ромските квартали. Отвъд това вярваме в желанието ви да допринесате за по-достъпни здравни услуги и за по-добрия здравен статус на всички хора в България.

През годините се стремяхме да планираме и да ви дадем поводи, които да ви помагат да се развивате като личности. Допитвахме се до вас за компетенциите, които ви вълнуват, а не се преподават в университета – като придобиването на комуникационни умения, въпросите, свързани с психичното здраве и управлението на личните финанси. Любима тема, която всяка година избирахте, беше за ромската култура и история. Любими ви бяха и срещите с вдъхновяващи хора от общността ви.

За нас най-вълнуващите моменти със сигурност бяха да ви видим на терен – как общувате с хората, когато влизате в ролята си на здравни специалисти; радостта им да ви видят и ако не ви познават, да се запознаят с вас и да ви уважат, като седнат срещу вас за преглед.

Не е лесно да се срещаш с местните и да говориш за ваксини по време на една от най-мащабните антиваксерски кампании в нашата история по време на ковид пандемията. Не е лесно и да говориш за сексуално и репродуктивно здраве пред тийнейджъри. Вие всеки път надскачахте себе си с ясното съзнание, че може да сте първите носители на тази здравна информация за хората от своите общности. Училищата, които сте завършили, пък ви посрещаха с ентузиазъм, дори и когато искахте да работите с учениците по трудни теми. Това е нещо, което се оказва предизвикателство за немалко граждански организации напоследък.

Докато вашите ментори търсеха, понякога намираха, а друг път – не, начини да ви подкрепят ефективно, те също учиха за менторството, за вас и вашите общности, за пътищата, по които сте минали, за да стигнете до университета, за проблемите, които ви препъваха по академичния ви път. Макар и неусетно, така вие станяхте посланици на вашата общност и култура. Мнозина от менторите ви ще останат редом до вас и занаят и ще се радват на вашите житейски и професионални постижения, и ще ви подават ръка, когато падате. От вас зависи да се грижите и да развивате тези взаимоотношения.

През 2022 г. спечелихте приз за посланичество в категорията „Доброволци“ на Петите годишни награди „ГЕРОИТЕ“ на платформата TimeHeroes.org. Сред мотивите за присъждането на този приз жури-

то посочва: „Тяхната работа е вдъхновяващ пример за развитието на едно бъдещо поколение здравни специалисти, които имат силата да бъдат ролеви модели и активисти. Такива, способни да лекуват и някои проблеми в обществото“.

Тази програма беше последната от поредицата стипендиантски и менторски програми, създали дълга и успешна традиция за подкрепа на ромски студенти в България. Подкрепата, предоставена под формата на стипендии за първите ромски студенти преди около 20 години, и желанието им да бъдат пример за подражание и наставници за следващите поколения доведоха до експоненциален ръст на броя на младежите, желаещи да следват в университет. Сега наблюдаваме горещи точки на академичните постижения – малки градове и села с десетки млади роми, записващи се за учат висше образование. И все пак виждаме, че тази тенденция е изключително крехка – зависима е от социално-икономически фактори и бариери като дискриминацията и стигматизацията по време на академичния живот на ромските студенти.

Вие сте едно ново поколение граждани на България, което притежава огромна енергия, амбиции и желание за пълноценна реализация в обществото. Някои от вас гордо стъпват напред с пълното осъзнаване и заявяване на идентичността си – на това кои сте и откъде сте. Други все още имат път пред себе си, докато и вие, и средата около вас станете подготвени за това. Тук е и ролята на качествено образование и отвореното съзнание на цялото ни общество, липсата на които все още са обзрими пречки по пътя към успеха и самочувствието на млади хора като вас и на всички нас като общество.

Знаем, че след като станете успешни професионалисти и родители, бъдещето на вашите деца и внуци ще бъде белязано от първото поколение в семейството, учило в университет – от самите вас. Дали да останат в училище и дали да учат в университет, вероятно никога няма да бъде предмет на дилема за вашите деца и внуци. Това е инвестиция, която си заслужава.

Фондация „Тръст за социална алтернатива“

Тяхната работа е вдъхновяващ пример за развитието на едно бъдещо поколение здравни специалисти, които имат силата да бъдат ролеви модели и активисти. Такива, способни да лекуват и някои проблеми в обществото.

Предефиниран проект Инициатива за изграждане на бъдещо поколение граждански лидери

Водени от рабирането, че „утре започва от днес“, в отговор на необходимостта от нов и свеж поглед към нуждите на новото поколение в сектора и от целенасочена подкрепа за младите, работещи за кауза, и не на последно място – от необходимостта от създаване на общност от хора със споделени разбирания и ценности, Фондация „Работилница за граждански инициативи“ (ФРГИ) създаде Инициативата за следващо поколение граждански лидери.

Последните няколко години, характеризиращи се със сериозни кризи – здравна, политическа, икономическа, мигрантска, както и белязани от случилите се природни бедствия и войната в Украйна – на практика превърнаха гражданските организации в работещи на „първа линия“ структури. Повечето от тези организации, извън работата за преодоляване на „новите“ предизвикателства, работят по трудни по принцип теми – като правата на човека, равенството на мъжете и жените, антидискриминацията, домашното насилие, преодоляването на социалните неравенства, включващо образование, гражданско участие, медийна грамотност, опазване на околната среда, чистота на въздуха, запазване на биоразнообразието, достъп до култура и др. Често работата на тези организации зависи от човешкия потенциал и най-вече от лидерските качества на хората, работещи в тях. Същевременно младите хора отгавна не са мнозинство в гражданските организации, така както беше в началото на XXI век. Новите хора също не са много. Тенденцията за застаряване е ясна и видна още от 2017 г. и се развива и до днес (за справка – данните от изследването за динамиката на НПО сектора през 2023 г. на Институт „Отворено общество – София“, достъпно на osis.bg).

Водени от рабирането, че „утре започва от днес“, в отговор на на нуждата от нов и свеж поглед към нуждите на новото поколение в сектора, от целенасочена подкрепа за младите, работещи за кауза, и не на последно място – от необходимостта за създаване на общност от хора със споделени разбирания и ценности, ФРГИ създаде Инициативата за следващо поколение граждански лидери.

Опитахме се да намерим хората, които имат не само желание, но и професионален опит в сектора, както и визия, за да развият себе си и своите организации. Програмата ни се основаваше на рабирането, че за да могат да работят ефективно младежите, е нужно те да имат не само знания и умения, но и да знаят за новите тенденции, посоки, подходи на работа, както и да има възможности за споделяне с колеги, подкрепа от ментори, които са опитни професионалисти, и не на последно място – за създаване на среда, в която общността да се познава. Фокусът ни беше и върху развитието на „адаптивни лидери“, които да имат силни страни, така че да могат да са устойчиви при кризи и несигурност.

Поканени бяха лидери в ИТ сектора за обучение по дизайн тинкинг като възможност за решаване на проблеми с нов подход на работа. За да бъдат успешни новите лидери, работихме заедно по темите за развиване на организационните ресурси – финансови и човешки, които включват умения за набиране на средства, работа в мрежа, изграждане на партньорства и др. Заради комплексността и слож-

ността на управленските процеси, нуждата от спазване на високи стандарти по отношение на прозрачност и отчетност, усилията да се изгражда доверие сред голям кръг от хора (екип, доброволци, дарители, поддръжници, общественост), сериозно внимание беше отделено на темите за стратегическото управление и прозрачността и отчетността на организациите.

Насърчаването на разнообразието и на приобщаването също беше важна цел с оглед на развитието на младите хора и на включването на широк спектър от гласове и гледни точки в процесите на вземане на решения.

Опитахме се да осигурим приемственост и устойчивост чрез менторство, в което настоящите лидери да могат да предадат своите знания и опит на новото поколение, давайки възможност за продължаващ успех. Всеки младеж имаше свой ментор, който го насочваше, подкрепяше, насърчаваше, като по този начин младежите получаваха реална представа за работата в гражданския сектор и за предизвикателствата пред лидерството.

Създаденият „Алумни клуб“ и до днес е среда за обсъждане, учене и консултиране. А най-голямата радост е, че има организации на участници, които вече са изпълнили съвместни проекти.

Надяваме се и в бъдеще „Алумни клуб“ да съществува, а съвместните проекти да се роят и да бъдат успешни!

Илияна Николова, Фондация „Работилница за граждански инициативи“

Вижте още за инициативата тук:

Това, което за мен беше много важно и много ценно и го получих от инициативата, бяха още в началото лекциите за управление на организацията, за фондонабиране, за маркетингово представяне на различни каузи и инициативи. Другото много ценно нещо, което също е неизмеримо, са контактите, които направих, защото ние сме подбрали много различни хора, от много различни сфери.

Безброй грешки сме правили, блъскали сме се в стени. Това са неща, които няма как да ги знаеш, докато не се сблъскаш с тях. А контактът ми с хора от бизнеса, с хора от НПО средите, с моя ментор – това е все едно да вървя по отпъкана пътека. Аз смело си бера знания и умения от хора, които са професионалисти в сфера, на която аз съм си посветил живота, и за мен това е много ценно. Това е ценното на инициативата.

Николай Николов, „Верният настойник“

Ние трябва да бъдем наясно с едно нещо – гражданските организации вършат голяма работа на държавата. Те са там, когато държавата я няма, или са там, когато държавата трябва да я има, но тя не знае какво да прави. Тоест в този ред на мисли гражданският сектор има голям потенциал, обаче големият проблем на гражданския сектор е, че няма време, пари и ресурси и най-вече знания.

И на мен инициативата точно това ми даде. Най-ценното за мен в този проект на ФРГИ – тя даде знания. Защото ти като знаеш как, ще си намериш и парите, и ресурсите.

Александър Миланов, „Национална асоциация за приемна грижа“

Предефиниран проект Платформа за генериране на проекти

Платформата за генериране на проекти е специализиран механизъм на Институт „Отворено общество – София“ за подкрепа на граждански организации, които работят за равноправното включване на ромите. Той е насочен към разработване на интеграционни проекти и осигуряване на достъп до финансиране, както и към успешното им изпълнение със средства от отворени финансиращи програми.

Платформата за генериране на проекти подкрепя:

- организации на гражданското общество, които работят главно в областта на ромското включване;
- други организации на гражданското общество, които разработват проекти, насочени към подобряване на състоянието на ромската общност, и допринасят за интеграцията на ромите.

Платформата подкрепя работата по програми, които са възприемани от кандидатите като:

- труднодостъпни поради сложни процедури и правила за кандидатстване и изпълнение на проектите;
- силно конкурентни;
- изискващи експертиза в други области, тъй като не са насочени пряко към ромите.

Платформата за генериране на проекти в числа

През изминалите четири години платформата генерира и подкрепя с безвъзмездна консултантска помощ **над 200 проектни идеи** на неправителствени организации, свързани с по-добро образование, заетост, здраве, социални услуги и културно развитие с фокус върху уязвими ромски общности, на територията на **49 общини** в 2/3 от административните области в България и на територията на всичките 6 планови региона на страната.

Партньорите от НПО, които ни се довериха, получиха безвъзмездна консултантска подкрепа за разработване и подаване на **115** важни за местните общности проектни предложения, **47 от които спечелиха финансиране на обща стойност от почти 13 млн. лв.**, а още 15 проектни инициативи, насочени към насърчаване на интеркултурното образование в детски градини и училища, тепърва очакват своята оценка. Вярваме, че много от тях ще бъдат осъществени.

Обученията ни вдъхновиха **над 200 представители на гражданския сектор** – повечето от които роми – за по-успешно разработване и изпълнение на проекти, както и за по-ефективни партньорства с публични институции и медии в името на по-равнопоставено и пълноценно включване и участие на ромите в обществените процеси.

Какво ни казват самите организации...

Поздравяваме ви за идеята, защото тя наистина запълва реални нужди в малките организации.

Ние сме нова организация и нямаме опит в планирането на проекти. Консултантът ни помогна да структурираме нашата проектна идея и да развием концепцията си. Той ни беше изключително полезен и с изготвянето на бюджета.

Консултациите ни помогнаха да следваме правилната посока. Получихме и чувство на сигурност и увереност. Получената помощ бе с необходимата експертиза и познания, навременна и точна.

За първи път се срещам с възможностите за подкрепа, които развиват собствената ми експертиза – в случая от платформата – и мисля, че развитието на експертизата на бенефициентите е най-важният принос, който трябва да се развива.

Граждани на работа

Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм
на Европейското икономическо пространство 2014–2021 г.

Първо издание
Българска

Съставител и дизайн *Елица Маркова*
Езикова редакция *Мила Вълкова*

Формат 70 x 100/16. Печ. коли 28
Печатница „Симолини–94“ – София

Фондация „Институт „Отворено общество – София“
1000 София, ул. „Солунска“ 56

www.osis.bg

ISBN 978-954-2933-73-1